

Osrednja Prešernova proslava v Trstu in Gorici: Kje, domovina, si?

Foto DP

Uvodnik

Drago Štoka

Dan našega spomina!

V soboto smo položili venec na grob Lojzetu Bratužu, našemu mučeniku, svetli žrtvi nasilja, ki se je zgrnilo na nas in naš narod in nas pestilo, trpinčilo, morilo polnih dvajset let. Zbrali smo se v ožjem krogu na dan njegove mučeniške smrti. Zbrali smo se ob Lojzki in Andreju, njegovima otrokoma, da bi skupaj počastili spomin njega, ki je ta dan, 16. februarja 1937, izdihnil v goriški bolnišnici ob poslušanju akordov, ki so mu jih umirajočemi peli njegovi pevci. Po skritem so to storili, in ko so odpeli, so izginili v mrzlo februarjsko noč, da jih ne bi fašisti polovili in se nad njimi maščevali. Ob poslušanju krajših, a tako občutenih nagovorov Janeza Povšeta in Jožeta Šušmelja, generalnega konzula države Slovenije, sem z mislijo poromal daleč, zelo daleč nazaj, mislil na kruto nasilje, ki je Lojzetu Bratužu vzelo še tako mlado življenje, mislil na vso žalost, ki jo je moral v dvajsetih letih naš narod, posebno na Primorskem, pretrpeti, na vso bol, ki nam jo je prizadel tisti težki čas. Misel je hitela do gorečega Narodnega doma v Trstu, do razsodb Posebnega sodišča v Trstu in Rimu, do strelav, ki so žalostno odjeknili na bazovski gmajni.

Dolga in težka je bila kalvarija našega naroda, trajala je celih dvajset let. A za vse to gorje se nam danes Italija še ni opravičila, niti z besedico ne. Za vse druge dogodke se vrstijo spomini, za naše trpljenje pod fašizmom pa nič! Celo najvišji vrhovi države ignorirajo to naše gorje, ignorirajo ga, se sprenevedajo, kot da bi bili mi, naš narod in žrtve tistega tako hudega časa le nepomembno ljudstvo, naše rane nič posebnega, naše žrtve neznatne; kot da bi mi in naši mučeniki ne bili ljudje; kot da bi si vse to gorje zaslužili in zato naj o njem nihče javno ne govori, kaj šele, da bi se kdo opravičil.

Položili smo Lojzetu Bratužu venec na grob, po tihem, vsak zase premišljevali, tudi molili zanj, za naše trpeče brate, za gorje, ki ga je naš narod pod dvajsetletnim fašizmom moral pretrpeti. In ne bomo odnehali, naših žrtev ne bomo nikdar pozabili.

Vsako leto se bomo na dan smrti Lojzeta Bratuža zbrali na grobu, da mu ponese mo rože in naš hvaležni spomin na njegovo mučeniško smrt. Stori bomo še nekaj več: ta dan, 16. februar, bo za nas, za goriške rojake, za vse primorske rojake, za naš narod, vedno dan spomina. Tudi mi bomo vsako leto imeli Dan spomina. Množično se bomo vsako leto zbirali ob njem, ki nam je s svojo žrtvijo dokazal, da smo vredni vse nečesa drugega, vse nečesa bolj spoštljivega in človeško veličastnejšega, in da nas ne sme nihče več zmerjati, da smo narod, ki ni vreden, da bi zravnano hodil po naši zemlji, da smo barbarski narod. Tudi zaradi žrtev, kot so bili Lojze Bratuž in bazoviški fantje, lahko danes mi hodimo zravnano, ponosno po naši zemlji, po sledih, ki jih je v zgodovini prehodil naš narod in naše primorsko ljudstvo z njim.

Tudi zaradi tega se bomo odslej vsak 16. februar srečali na goriških tleh in zravnano ter ponosno rekli: še smo tu, kljub vsemu!

Kako se stranke okoriščajo s predčasnimi volitvami

Cena demokracije ali škandal?

“Pa saj ne more biti res!” sem si rekel, ko sem pred dnevi bral na spletni strani dnevnika La Repubblica članek o tem, kolikšne koristi imajo v Italiji politične stranke od padca vlade in predčasnih volitev.

Stvar je preprosta: vsako leto si politične stranke, pač glede na prejete glasove, razdelijo v obliki “volilnega povračila” (it. rimborso elettorale) okrog 50 milijonov evrov (točno: 49.964.574,57) za vsako od dveh parlamentarnih zbornic. Torej 1 evro letno za vsak prejet glas v poslanski zbornici in 1 evro letno za vsak glas v senatu. Do pred nekaj leti, kot tudi narokuje zdrava pamet, se je v primeru predčasnih volitev prejem povračil prekinil in se nato spet začel z novo zakonodajno dobo. Februarja 2006, ko je bil pri krmilu še Berlusconi, pa je prišlo do spremembe v 39. členu zakona 51/2006, ki odtlej jamči dobavo povračila “tudi v primeru razpustitve zbornic”. Večina in opozicija sta seveda soglasno podprli predlog tedanjega ministra Tremontija. To pomeni, da bodo stranke v novem mandatu, ki ga bodo prejele z aprilskimi volitvami, dobile dvojna sredstva.

Prodijeva vlada je trajala rekordno kratek čas, in sicer 23 mesecev oz. 651 dni. Eden izmed razlogov, da se tako zgodaj vračamo na volišča, ugotavlja časnikar dnevnika La Repubblica, je verjetno tudi ta preprosti račun... Predčasne volitve se torej marsikomu še kako izplačajo! Kdor ima še kaj zgodovinskega spomina, bo gotovo vedel, da sta afera Čistih rok in nato referendum leta 1993 ukinila t. i. javno financiranje strank, ki pa se je leta 1999 “prelevilo” v “volilno povračilo”. Zadeva ni vzbudila velikih polemik, saj so tudi stranke po svoje sredstvo za uvajanje demokracije, pri tem imajo stroške itd. Povračilo je tedaj znašalo 800 lir letno za vsak prejet glas. Z uvedbo evra se ni zvišala samo cena sadja in kruha, ampak - pomislite vi! - tudi povračila strankam: z 800 lir na 1 evro! Teklo je leto 2002, na vladi je bil Berlusconi. In to še ni vse. Sklad volilnih povračil je vnaprej določena vsota, izračunana ne glede na število oseb, ki se volitev udeležijo, ampak glede na volilne upravičence. Vsi pa vemo, da se nikdar ne zgodi, da bi vsi upravičenci šli volit; še več: za senat jih voli manj kot za poslansko zbornico. La Repubblica navaja primer: leta 2006 je za poslansko zbornico volilo 83% upravičencev. Ko bi bila povračila realna, bi to pomenilo nekaj manj kot 42 milijonov evrov; država (beri: davkoplačevalci) bi tako prihranila približno 8 milijonov evrov. Za senat je volilo 76% upravičencev, povračilo bi znašalo 38 milijonov evrov, prihranili bi jih kar 11 milijonov.

Drugi veliki škandal pa je ta, ki se dogaja s skorajšnjimi predčasnimi volitvami. Do leta 2006, kot smo že povedali, so se povračila prekinila v primeru padca vlade, kar je več kot logično, saj bi se itak spet začela z novo zakonodajno dobo. Tokrat pa

tega ne bo. Stranke bodo še naprej prejemale povračila stare zakonodajne dobe, zraven pa - po aprilskih volitvah - še tista, ki jim bodo pripadala z novim mandatom. To bo davkoplačevalce do leta 2011, ko naj bi se po naravni poti končala Prodijeva vlada, stalo okrog 300 milijonov evrov, t. j. nekaj manj kot 600 milijard lir! Se temu lahko reče “odpravnina”? Ali ni bolje “škandal”? Je mogoče, da so politične sile našle način, kako se okoristiti tudi s padcem vlade? Ali ni to zanje samo razlog več, da naredijo, kar je v njihovi moči, da zakonodajna doba ne pride do svojega naravnega konca?

Danijel Devetak

SVET SLOVENSkih ORGANIZACIJ

Gospodarstvo v našem prostoru

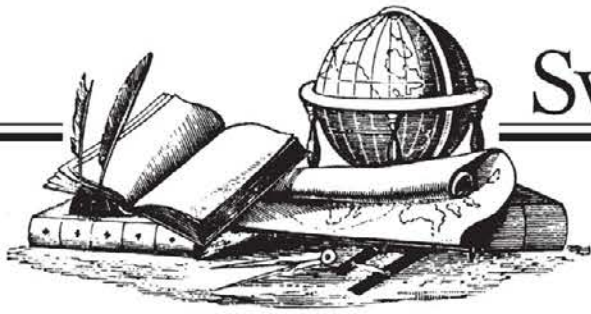
Seminar SSO

15.00: Drago Štoka	Pozdrav in uvod
15.15: Hadrijan Corsi	Razvoj in perspektive zamejskega gospodarstva
15.40: Edi Kraus	Zamejsko gospodarstvo in mešane naložbe v Sloveniji
	Razprava
16.30-16.45	Kratek odmor
16.45: Klavdij Brajnik	Vloga finančnih zavodov
17.00: Boris Siega	Odnos krovnih organizacij do gospodarstva. Vloga SDGZ
	Razprava
18.00-18.15	Kratek odmor
18.15: Marko Pisani	Čezmejne možnosti
18.30: Fabio Pahor	Formacija mladih gospodarstvenikov
	Razprava
19.15	Povzetek in zaključek
19.30	Pogostitev

Kulturni center Lojze Bratuž

Petek, 22. februarja 2008, od 15. do 19. ure

V nedeljo, 17. februarja

Kosovo proglasilo svojo neodvisnost

Svet slovenskih organizacij Seminar o gospodarstvu

V petek, 22. februarja, bo v sklopu Sveta slovenskih organizacij potekal seminar o zamejskem gospodarstvu. Seminar bo potekal v goriškem Kulturnem centru Lojze Bratuž od 15. do 19. ure. To je prvi seminar, ki ga krovna organizacija želi izpeljati v letošnjem letu, zato da ponudi lastnim članicam možnost poglobitve in osveščeniosti na določeno tematiko. Po drugi strani bodo to trenutki, v katerih bodo članice SSO lahko izpostavile predloge in sugestije glede povezave svojega delovanja s tematiko seminarjev.

SSO je sicer bil vedno pozoren na razvoj zamejskega gospodarstva in vplivov, ki ga je gospodarski razvoj imel na ostala področja civilne družbe, kjer delujejo včlanjena društva in zveze. Zaradi danih razmer pa je odnos SSO z gospodarstvom ostajal

nekoliko v ozadju. Danes želi SSO osvežiti in vzpostaviti aktiven odnos z gospodarstvom in gospodarskimi operaterji, da bo lahko to sodelovanje čim bolj v prid in korist slovenski narodni skupnosti v Italiji ter njenim po-

trebam. Gospodarstvo doživlja v današnjih časih izredno hitre premike in vedno močnejši postajajo vplivi sprememb v svetovnem merilu. Glede na to sta potrebni hitra prilagodljivost in

vsestranska strokovnost. Na tak način je danes v našem prostoru prisotnih več uspešnih gospodarskih subjektov, ki so se uveljavili tako na lokalni kot na širši državni in mednarodni ravni.

Gospodarstvo in njeni operaterji so pomembni tudi za razvoj društvenega delovanja na našem področju, iz katerega črpajo kadre in mlade moči, po drugi strani pa s sponzorstvi pripomorejo k uresničitvi marsikatero pobude oz. projekta.

Svet slovenskih organizacij se je zato odločil, da bo prav gospodarski tematiki posvetil prvi letošnji seminar in povabil osebnosti, ki so dolgoletni in pomembni oblikovalci zamejskega gospodarstva. Pri tem pa računa na številno prisotnost lastnih članic, ki bodo prav gotovo od tega prvega srečanja odnesle marsikatero pomembno informacijo. spodbudo.

Seja izvršnega sveta SSO O aktualnih problemih

Na zadnji seji izvršnega odbora Sveta slovenskih organizacij, ki je potekala v sredo, 13. februarja, na sedežu v Čedadu, sta bila, med drugim, v ospredju vprašanje šolskih organov slovenskega učnega osebja in potreba po političnem reševanju zadeve. Med najbolj žgoče obravnavane točke sodi vprašanje dvojezičnih okenc ter zaposlitev osebja za določen čas, ki ga novi finančni zakon postavlja v protislovju s cilji in možnostmi, ki jih predvideva izvajanje okvirnega zaščitnega zakona 482. Ob tem so od-

borniki z zadovoljstvom pozdravili odprtje slovenskega okenca na goriški prefekturi in v predbožičnem času na tržaški prefekturi. Med sejo je izvršni odbor SSO potrdil podporo ustanovitvi večnamenskega centra v Špetru, predsednik SSO, Drago Štoka, pa je seznanil odbornike z bogatim programom seminarja Gospodarstvo v našem prostoru, napovedanega za petek, 22. februarja, v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici. O slovenskem kulturnem središču Planika, ki uspešno nadaljuje redno delovanje in prireditve, je

poročal njegov predsednik Rudi Bartaloth, ki je napovedal objavo, v bližnji prihodnosti, dveh knjižnih izdaj ter Cd-ja, ki bodo dodatno obogatili tvorbo krajevnega kulturno življenja. Govor je bil nadalje o mnogih aktualnih problemih. Bili so tudi določeni člani za novo deželno komisijo za kulturo.

Žreb je padel

Za potovanje z Novim glasom v Uzbekistan, ki bo od 15. do 22. maja 2008, je med naročniki, ki so do 31. januarja 2008 poravnali naročnino na Novi glas, bila izžrebana gospa Metka Kacin Beltrame. Izžrebanki želimo srečno potovanje.

ti tragedij, ki so se dogodile, tako s fojbami kot z eksodusom. Ne moremo pristajati na to, da se ob tem popolnoma pozablja na to, kar se je dogajalo pod fašistično Italijo na Primorskem in v letih okupacije ljubljanske pokrajine, ko je takratna italijanska vojska požgala veliko število slovenskih vasi ter odvedla prebivalce, med katerimi je bilo tudi veliko otrok, v koncentracijska taborišča. Tudi to je bilo etnično čiščenje. Slovenska skupnost tudi ne more prezreti dejstva, da je italijanski predsednik Napolitano, na januarjem obisku v Sloveniji, že govoril o spravi in da je Evropska unija izbrisala bolečine tistih tragičnih časov. Ta izjava je seveda v popolnem nasprotju z govorom na dan spomina in resno se moramo vprašati, kako je to mogoče, da se to dogaja. Slovenska skupnost še enkrat poudarja, da taki pristopi do teh tragičnih dogodkov ne pripomorejo k preseganju zgodovinskih travm. Tudi ne morejo biti ne v duhu sedanje Evropske unije ne v skladu s splošnimi etičnimi načeli, ki so temelj spoštovanja človekovih pravic. Na tej podlagi imamo v povojni zgodovini marsikateri zgled, ko so državniški postopali popolnoma drugače in so si vzeli odgovornost, da v celoti priznajo zgodovinska dejstva. To smo letos pričakovali od predsednika Napolitana, a je, žal, še enkrat prevladala drugačna logika. Pri tem se resno sprašujemo komu v korist.

Slovenska skupnost
Deželno tajništvo

Kot že dolgo načrtovano, je kosovski parlament v nedeljo, 17. februarja, sprejel deklaracijo o neodvisnosti Kosova, ki vsebuje tri temeljna vprašanja: razglasitev neodvisnosti, obvezo izpolnitve Achtisaarijevega načrta in poziv civilni misiji Evropske unije, naj pride na Kosovo, ter poziv zvezi Nato, naj tam ostane s svojimi vojaškimi silami.

Medtem se številne države pripravljajo, da diplomatsko priznajo novo državo. Viri pri slovenskem predsedstvu Evropske unije v Bruslju so v minulih dneh povedali, da bo priznanje neodvisnosti Kosova odločitev, ki jo bodo sprejele posamezne članice EU, ne pa EU kot celota. Slovenija bo Kosovo priznala po parlamentarni poti.

Po drugi svetovni vojni sta pokrajini Kosovo in Metohija dobili status avtonomnih pokrajin v okviru Srbije oziroma Jugoslavije. Leta 1974 Kosovo postane avtonomna republika v takratni ustavni preureditvi SFRJ. Uveljavljanje ustave pa je naletelo na nasprotovanje srbskega prebivalstva. Po Titovi smrti leta 1980 so se napetosti zaostriale. Prišlo je do nemirov in posega zveznih policijskih sil. Ob razkroju Jugoslavije 1991 se je stanje še zaostriilo, ko je predsednik Milošević odvel Kosovo avtonomijo. Nato je začel izvajati politiko etničnega čiščenja, ki je albansko prebivalstvo prisililo k masovnemu begu iz pokrajine. Posegla je mednarodna skupnost, ki je od Miloševića zahtevala, da preneha s preganjanjem albanskih Kosovcev in omogoči vrnitev beguncev. Ker Milošević na to ni pristal, je prišlo do vojaškega posega

Atlantskega zavezništva in s tem povezanega raketnega bombardiranja strateških objektov predvsem v Beogradu. Varnostni svet OZN pa je sprejel znano resolucijo št. 1244, po kateri se Kosovu prizna "visoka stopnja avtonomije in samouprave ob sočasni ohranitvi suverenosti in ozemeljske celovitosti Zvezne republike Jugoslavije (Srbije in Črne gore), nadzor nad kosovskim ozemljem in samoupravo pa so prevzele mirovne sile pod okriljem OZN.

Varnostni svet OZN je pred leti poveril finskemu diplomatu Martiju Ahtisaariju nalo-

cembra ugotovila, da "so vse možnosti za neposreden sporazum med Srbijo in Kosovom izčrpane". ZDA in Evropska unija so iz tega potegnile zaključek, da ni moč v nedogled zavlačevati z rešitvijo kosovskega vprašanja, ker bi to poslabšalo varnost celotnega zahodnega Balkana. EU je zato izrazila pripravljenost pomagati Kosovu pri vzpostavitvi državne uprave z napolitvijo na področje 1800 članov posebne misije.

Potem ko so propadla pogajanja v okviru posredovanja OZN in nato še posredovanje tako imenovane trojke (ZDA, Evropska unija in Rusija), je

razglasitev neodvisnosti Kosova (četudi pod nadzorstvom mednarodne skupnosti) postalo samo še vprašanje časa oziroma primerne trenutka. Takšen trenutek je prišel po opravljenih predsedniških volitvah v Srbiji minulega 3. februarja, na katerih je tesno prevladal proevropski kandidat Boris Tadić. Njegov tekmeč je bil Tomislav Nikolić, voditelj radikalne nacionalistične stranke, ki zavrača vsakršno obliko odčitave Kosova od Srbije. Evropska unija se je tokrat jasno zavzela, da se vprašanje Kosova reši brez nadaljnje odlašanja. Sklenila je Kosovu pomagati, da se postavi na lastne noge in je v ta namen sklenila tja poslanosti 1800 usposobljenih funkcionarjev za zagotovitev upravnega aparata ter za zagotavljanje reda in varnosti v pokrajini. ZDA so se dogovorjeno umaknile nekoliko v ozadje, da ne bi Rusiji, ki v nasprotovnanju neodvisnosti Kosova podpira Srbijo, dale povod za zaostrovanje tega vprašanja.

Alojz Tul

Marti Ahtisaari

go, naj prouči stališča obeh vpletenih strani, kako rešiti kosovsko vprašanje. Lanskega meseca julija je podal svoje sklepno poročilo o mednarodno nadzorovani neodvisnosti Kosova, ki ga je Srbija takoj zavrnila. Sledilo je posredovanje tako imenovane "trojke" (ZDA, Evropska unija in Rusija), ki je po štirih mesecih prizadevanja lani de-

Povejmo na glas

Kosovo v igri globalnih premikov

Razglasitev neodvisnosti Kosova že v izhodišču odpira vsaj dvoje vprašanj, ki sta vsako zase izjemno pomembni, saj obe porajata domnevi, da ne gre za preproste stvari. Prvo vprašanje je, kako se bo ob pogledu na osamosvojeni del svojega ozemlja obnašala Srbija. Srbija ima namreč do Kosova poseben odnos, ki je zahodnemu svetu težko razumljiv. Od 14. stoletja dalje, ko je utrpela pekoč poraz s strani Turkov, je v srbskem človeku Kosovo nekakšna boleča svetinja, sveta grobnica naroda, ki kot da ima v njej svojo osrednjo izvorno korenino bivanja in zavedanja. Te svoje povzdignjene rane Srbija ni nikoli prebolela, zato se ni čuditi, da so v tem trenutku vse politične sile, tudi tiste najbolj evropske, odločno proti odcepitvi "posvečenega" ozemlja. Tovrstne osamosvojitve Srbije torej ne bo sprejela, čeprav se zaradi širših okoliščin ne bo poslužila skrajnih sredstev. Širše okoliščine pa so globalne narave, se pravi vezane v prvi vrsti na spreminjanje ravnotežja ali neravnotežja med Rusijo in Združenimi državami Amerike. In ker je najmočnejši srbski zaveznik Rusija, se v tej točki ob razglasitvi neodvisnosti Kosova odpira drugo in slej ko prej ključno vprašanje: kako globalno in predvsem svojo situacijo ocenjuje Rusija in kako namerava reagirati? Tudi zgodba o neodvisnosti Kosova dokazuje - nemara bolj kot katera koli druga -, da je sedanje globalizacijsko obdobje izredno dinamično in to v znamenju zasedanja novih in novih prostorov. Osrednji igralci te igre niso

Irak, Iran, Afganistan ali sedaj Kosovo, pač pa velesile, med katerimi imajo najmočnejšo pobudo Združene države Amerike. To je Srbija seveda opazila in Evropski uniji očita, da se ji mudi s priznanjem samostojnega Kosova, ker v resnici deluje po načrtu Washingtona. Iz tega ni težko razbrati, da Združene države Amerike potiskajo svoje položaje v smeri Rusije, ki se nikakor ne more sprijazniti s postavitvijo protiraketnega štita na Češkem in Poljskem, podobno utesnjeno pa se čuti v primeru Kosova. Zato ne vzbujajo prevelikega začudenja izjave Vladimirja Putina, da je neodvisnost Kosova "nezakonita" in "nemoralna", nemara niti ne dobro premišljena, saj lahko v podobni smeri opogumi številna "separatistična" gibanja od Urala vse tja do Atlantika.

Kot že rečeno, se zaradi neodvisnosti Kosova trenutno kaj večjega skoraj gotovo ne bo zgodilo, čeprav utegne priti do posamičnih rešnih izgedov. Zgodilo pa se bo to, da se bo napetost med Washingtonom in Moskvo povečala in to prav na evropski celnici. Prostora med velesilama je zdaj manj, kot ga je bilo prej, in ga bo vedno manj tudi v prihodnje. Povečevanje napetosti se bo ponovno preneslo drugam, še najprej v stiskanje obroča okrog Irana, vendar pritiski znotraj Balkana ne bodo popustili. Vsekakor odločno preveč napetosti in odločno premalo glasov za odmik od sedanje smeri. Slednjo ubira svet skoraj sproščeno, kot da bi bilo vse v redu in prav.

Janez Povše

Na dnu...

BISTVENA
RAZLIKA JE
V TEM, DA...

...Z LEVICO
NE PRIDEMO
NIKAMOR,
Z DESNICO
NE GREMO
NIKAMOR,
S SREDINO
NE OBRNEMO
NIKAMOR!

Sklenjen dogovor med Slovensko skupnostjo in Demokrasko stranko

SSk z lipovo vejico na volitve za deželni svet

Na seji deželnega tajništva Slovenske skupnosti, ki je bila v ponedeljek, 18. februarja, v Nabrežini, je bila z zadovoljstvom sprejeta novica, ki jo je prinesel deželni tajnik Damijan Terpin, o sklenitvi volilnega sporazuma z Demokrasko stranko. Kot piše v tiskovnem sporočilu deželnega tajništva SSK, je bil sporazum dosežen na zadnjem sestanku z deželnim tajnikom Demokrasko stranke Brunom Zvechom. Za dokončno potrditev sporazuma bo sicer potrebno počakati na četrtkovo zasedanje deželne skupščine DS, kjer, se zdi, ne bo večjih težav. Stranka Slovenska skupnost stopa tako v novo politično izkušnjo, pri kateri je glavni cilj vrnitev slovenskega simbola lipove vejice v deželni svet Furlanije Julijske krajine. Za ta pomembni cilj in pravico celotne slovenske narodne skupnosti se bo zavzemalo veliko število Slovencev, ki jih bo SSK kandidirala na svojih listah. V Trstu bo SSK kandidirala

dvanajst kandidatov, v Gorici šest, v Vidmu enainvajset, v Tolmeču štiri kandidate in v Pordenonu štirinajst. Vsi ti kandidati, katerih imena bodo določena na podlagi čim širšega razpona in v čim krajšem času, zato da se tudi začne pobiranje podpisov, si bodo prizadevali, da bo stranka dosegla en odstotek glasov (od 6000 do 7500) in tako omogočila vrnitev slovenskega simbola lipove vejice v deželni svet po več kot – krivičnih – petnajstih letih odsotnosti. Slovenska skupnost s simbolom lipove vejice

računa na čim širšo podporo slovenskih volilcev, da bo lahko v deželnem svetu spet prisotna samostojna slovenska stranka in z njo polnopravno celotna slovenska narodna skupnost, kot je to primerno za razvit demokratični sistem. Sam deželni svet Furlanije Julijske krajine pa bo s tem prav gotovo pridobil. Začenja se torej novo politično obdobje, ki gotovo skriva kar nekaj neznank in težav, katerih se stranka Slovenska skupnost prav dobro zaveda. Po drugi strani je dejstvo, da samostojen nastop na volitvah nudi slovenski stranki in slovenski narodni skupnosti celo paletu novih možnosti. Dejstvo, da bo lahko samostojno kandidiralo skoraj šestdeset Slovencev, je močno in pomembno znamenje, s katerim naša narodna skupnost lahko dokaže svojo težo in pokaže svoj obraz v prostoru, ki ga od vedno zaznamuje in oplaja, ter sodeluje pri njegovem vsestranskem družbenem razvoju.

Čaj

Vstopamo v obdobje nekemičnih odvisnosti

Heroin in kokain zamenjali internet in igre na srečo

V novogoriškem zdravstvenem domu so sredi februarja predstavili naraščajočo problematiko odvisnosti od iger na srečo in brošuro z naslovom Zmagovita pot, ki

dela čaka izobraževanje v tujini. "Uvedli smo tudi SOS telefon, ki je zelo pomemben, saj omogoča, da ljudje v stiski pokličejo ob katerikoli uri in dobijo v krizni situaciji ustrezna navodila in pomoč",

od iger na srečo v Italiji in v mednarodnem okolju je predstavil psihiater Bernard Spazzapan, ki ima na tem področju veliko izkušenj. "Nobena skrivnost ni, da se igre na srečo širijo po celem

deluje kot priročnik za samopomoč pri premagovanju odvisnosti od iger na srečo. Ob finančni podpori novogoriške občine in zdravstvenega doma so jo pripravili sociolog Tomica Dumančič, terapevt Miha Kramli in psihiater Bernard Spazzapan. Miha Kramli, ki vodi novogoriško Ambulanto za boleznj odvisnosti, je na predstavitvi uvodoma povedal, da so se za razširitev delovanja ambulante tudi na področje nekemičnih odvisnosti odločili na podlagi potreb v mestu in celotni državi. Povedal je še, da se je v zadnjih nekaj letih pri njih oglašilo več kot sto zasvojenecv z igrami na srečo iz cele Slovenije. Prav na podlagi te številke so sprožili akcijo oblikovanja pomoči. Povedal je tudi, da število iskalcev pomoči na tem področju narašča, ter poudaril pomen mednarodnega sodelovanja, v katerega so bili na neki način prisiljeni, saj gre za relativno nov pojav, s katerim se ni v Sloveniji še nihče resno soočil. V ambulanti za boleznj odvisnosti nameravajo v najkrajšem možnem času zaposliti tudi terapevta za to področje, ki ga pred nastopom

je še dodal Kramli in poudaril, da vse bolj kaže, da so pomoči potrebni tudi zaposleni v igralnicah in igralnih salonih, katerih specifično delo ima določene negativne posledice. Poudaril je tudi, da pri oblikah nekemične zasvojenosti, ki je vse pogostejša in bo po njegovem mnenju v prihodnosti bolj pereča kot odvisnost od trdih drog, pred zasvojenecv z igrami na srečo vodijo zasvojenecv z internetom, zato nameravajo izdati tudi podobno brošuro za zasvojenecv z internetom. Direktor novogoriškega zdravstvenega doma Marjan Pintar je ob tem poudaril, da v Sloveniji še ni systemskega financiranja za zdravljenje teh pojavov, pa čeprav je jasno, da gre tudi pri odvisnosti od nekemičnih substanc za bolezen. "Za zdaj v naši ambulanti za boleznj odvisnosti to delamo izključno z lastnimi finančnimi sredstvi in delno z denarjem, ki ga prispeva novogoriška občina. To je velika težava. Mislim, da nove pojave oblike odvisnosti terjajo tudi ustrezno financiranje", je še povedal Pintar. Zdravljenje odvisnosti

svetu. V Furlaniji Julijski krajini imamo nekaj centrov, ki se ukvarjajo z njihovimi negativnimi posledicami. Eden od njih je tudi v Gorici", je povedal, posebej pa je izpostavil delo psihologa Rolanda De Luceja, ki vodi v bližini Vidma deset skupin za zdravljenje zasvojenih z igrami na srečo. Prav pri njem bo izkušnje pridobil terapevt, ki ga nameravajo zaposliti v novogoriški ambulanti. O sami brošuri je največ povedal sociolog Tomica Dumančič, ki je zaposlen v Hitu. Poudaril je, da je namenjena predvsem tistim, ki si nočejo priznati, da so zašli pregloboko, v podzavesti pa čutijo, da je nekaj narobe, oziroma vsem, ki o tem ne želijo javno spregovoriti. Povedal je še, da bodo brošuro, ki je izšla v nakladi 5000 izvodov, v naslednjih mesecih posredovali vsem ljudem s tovrstnimi težavami, ki bodo obiskali ambulanto za boleznj odvisnosti, v njej pa bodo zelo koristne podatke dobili tudi tisti, ki živijo z nekom, ki mu ne uspeva kontrolirati svojega igranja na srečo.

Nace Novak

Svet slovenskih organizacij

Čestitke B. Pahorju in Rai 3

SSO je z zadovoljstvom spremljal oddajo Che tempo che fa na tretji televizijski mreži Rai pod vodstvom Fabija Fazio, na kateri je bil gost pisatelj Boris Pahor. SSO čestita Pahorju, da je jasno in pogumno izpričal trpljenje Slovencev pod fašizmom ter omogočil milijonom gledalcev bolj objektivno zgodovinsko podobo časa. Bil je čas etničnega čiščenja, brisanja slovenske in hrvaške prisotnosti. Pri tem naj dodamo, da se je tej krivici po drugi svetovni vojni dodala še tista, po kateri so izpovedna dela, kakršno je Pahorjeva Nekropola, doživela popolno pozabo tako v tržaških kot italijanskih knjigarnah. V ostalih državah je seveda slo drugače in za las se ni zgodilo, da bi bil prof. Pahor, kot kandidat za Nobelovo nagrado, v Italiji popolna neznanca. SSO daje priznanje tretji mreži Rai in omenjeni oddaji za pogumno in pošteno odločitev, ki je prispevala k resničnejši sliki zgodovinskih dejstev. To ni pomembno samo za Slovence v Italiji, temveč za celotno italijansko družbo. Brez celostnega zgodovinskega konteksta ni mogoče osnovati odnosov na pravih in trdnih temeljih, tako do lastnih narodnih skupnosti, kakršna je slovenska v Italiji, kot tudi ne s sosednjimi državami, s katerimi deli Italija skupno usodo znotraj EU.

BEOGRAD Po razglasitvi neodvisnosti Kosova

Izgredi pred ambasado RS

Po slavnostni razglasitvi neodvisnosti Kosova v nedeljo, 17. t. m., so se v Beogradu in v drugih večjih mestih v Srbiji začele demonstracije zoper omenjeni sklep, ki naj bi ga spodbudile ZDA in EU. Demonstranti so se usmerili zlasti proti veleposlaništvu ZDA in Slovenije. Uspelo jim je vdreti v naše diplomatsko predstavništvo, v zgradbi so razbili pohišstvo, na njej pa strgali zastavi Slovenije in EU. Med demonstracijami v Novem Sadu so poskušali vdreti v market družbe Mercator, vendar jim je policija to preprečila.

Zunanji minister Rupel je zaradi izgredov zoper slovenske diplomate in slovensko premoženje ostro protestiral pri srbskem zunanjem ministru Jeremiću. Sicer pa je premier Janša na javni TV zatrdil, da Slovenija ne bo med prvimi državami priznala neodvisnosti Kosova. Pričakujejo, da zaradi dogajanja okrog Kosova ne bodo občutneje zmanjšali trgovskih izmenjav med Slovenijo in Srbijo. Slovenija je med državami, ki največ vlagajo v srbsko gospodarstvo; v podjetjih, ki so v slovenski ali mešani lasti, pa je zaposleno okoli 15 tisoč srbskih delavcev. / M.

Predstavnika SSO in SZSO na tržaški prefekturi

Uresničevanje zaščitnega zakona ena med temami srečanja

Utrjevanje odnosov med Slovenijo in Italijo, uresničevanje zaščitnega zakona ter ocenjevanje zgodovinske polpreteklosti so bile glavne teme srečanja na tržaški prefekturi, ki so se ga udeležili deželni vladni komisar in tržaški prefekt Giovanni Balsamo ter predsednika obeh krovnih organizacij SKGZ in SSO, Rudi Pavšič in Drago Štoka. Vladnemu predstavniku sta se zastopnika manjšine zahvalila za njegovo prizadevanje ob nedavnem obisku v Rimu pri predsedniku države Giorgiu Na-

politano. Prefekta Balsama sta seznanila z vsebino pogovora na Kvirinalu. Posebej sta izpostavila besede, ki jih je predsednik Napolitano povedal glede hudodelstev, ki so jih slovenskemu narodu prizadeli fašizem in kasnejši vojni dogodki. Pogovor je nanesel tudi na slovesnost v predsedniški palači ob letošnjem dnevu spomina na povojne poboje. Predsednika sta ugotovila, da je treba tudi ob takšnih priložnostih izpostaviti celovito zgodovinsko obdobje in problematiko fojb uokviriti v ta kontekst. Strinjala

sta se z umirjenimi, a odločnimi besedami predsednika Slovenije Danila Türka, da bi bile besede, ki jih v Rimu izrekel predsednik Napolitano, prepričljivejše, ko bi omenil tudi fašizem. Zgodovinska dogajanja pa ne smejo pretirano obremenjevati ali zaustavljati pozitivnega procesa sodelovanja obeh držav, ki se je posebej udeležil v času Prodijeve vlade in ki je dosegel vrh prav ob dvojnem srečanju predsednikov držav Türka in Napolitana. Pavšič in Štoka sta prefekta Bal-

sama seznanila z uspešnim sodelovanjem obeh manjšinskih skupnosti, za kar sta bila delež-

na se mora nadaljevati in zado- biti trdnejšo podlago. V tem smislu sta predsednika SKGZ in

Foto JMP

na pohvale samega predsednika italijanske države. Uresničevanje zaščitnega zakona

SSO pozdravila dejstvo, da sta tržaška in goriska prefektura odprli okenci za stike z javnimi

upravami. To kaže na pripravljeno tako perifernih kot osrednjih državnih sredin, da se opremijo in izvajajo zaščitne norme.

Vljudnostni obisk obeh predsednikov krovnih organizacij na tržaški prefekturi je nudil priložnost za oceno še drugih problematik, ki so vezane na prisotnost slovenske narodnostne skupnosti v deželi Furlaniji Julijski krajini, ter na perspektive, ki se tem krajem odpirajo po odpravi administrativnih meja in pospešenem iskanju razlogov za nova sodelovanja. V ta kontekst sodi tudi obisk, ki ga je ponedeljek opravil ljubljanski župan Zoran Janković pri predsedniku Dežele FJK Riccardo Illyju in županu Občine Trst Robertu Dipiazzu. Oba župana sta se srečala tudi s predsednikoma krovnih organizacij.

Poslanica papeža Benedikta XVI. za postni čas 2008 (2. del)

“Kristus je zaradi vas postal ubog” (2 Kor 8,9)

Dragi bratje in sestre!
4. Sveto pismo nas vabi, naj poglobimo naš pogled na miloščino, ki presega zgolj materialno razsežnost in nas uči, da je večje veselje dajati kakor prejemati (prim. Apd 20,35). Kadar delamo z ljubeznijo, izražamo resnico naše biti: nismo ustvarjeni zase, temveč za Boga in za druge (prim. 2 Kor 5,15). Vsakokrat, ko iz ljubezni do Boga naše dobrine delimo z bližnjimi, ki so v potrebi, izkušamo, da polnost življenja izvira iz ljubezni ter da se nam vse vrača kot blagoslov miru, notranjega zadovoljstva in veselja. Nebeški oče našo miloščino nagrajuje z veseljem. Še več: sv. Peter med duhovnimi sadovi dajanja miloščine omenja tudi odpuščanje grehov. “Ker ljubezen”, piše, “pokrije množico grehov” (1 Pt 4,8). Kot liturgija v postnem času pogosto ponavlja, Bog nam, grešnikom, ponuja možnost odpuščanja, na prejem katerega nas pripravljajo delitev našega imetja z ubogimi. V tem trenutku mislim na vse tiste, ki se zavedajo breme na zla, s katerim so se srečali, ter se zaradi tega počutijo daleč od Boga, jih je strah in se ne čutijo zmogljive, da bi se obrnili Nanj. S tem ko nas miloščina zbližuje z bližnjimi, prinaša tudi Božjo bližino ter lahko postane orodje resničnega spreobrnjenja in sprave tako z njim kot tudi z brati in sestrami.

5. Miloščina nas vzgaja tudi za ljubečo velikodušnost. Sveti Jožef Cottolengo (1786–1842) je pogosto priporočal: “Ne prešteвайте novcev, ki ste jih podarili, kajti vedno pravim: če pri dajanju miloščine leva roka ne sme vedeti, kaj dela desna, tako tudi desna roka ne sme vedeti, kaj dela ona sama” (Detti e pensieri, Edilibri, št. 201). V tem smislu ima evangelijska prilika o ubogi vdovi, ki je iz svojega uboštva v tempeljsko zakladnico dala vse, “kar je potrebovala za življenje” (Mr 12,44), globok pomen. Njena dva mala in nepomembna novčiča sta pomembni simbol: ta vdova Bogu ne daruje iz svojega preobilja, ne podarja tistega, kar poseduje; daruje to, ubogimi. V tem trenutku mislim na vse tiste, ki se zavedajo breme na zla, s katerim so se srečali, ter se zaradi tega počutijo daleč od Boga, jih je strah in se ne čutijo zmogljive, da bi se obrnili Nanj. S tem ko nas miloščina zbližuje z bližnjimi, prinaša tudi Božjo bližino ter lahko postane orodje resničnega spreobrnjenja in sprave tako z njim kot tudi z brati in sestrami.

nas spodbuja – tudi z dajanjem miloščine –, naj sledimo Njegovemu zgledu. V Jezusovi šoli se lahko naučimo iz svojega življenja narediti dar. S tem, ko ga posnemamo, v nas raste pripravljenost, da ne darujemo sa-

Sveti Jožef Benedikt Cottolengo (1786–1842)

mo našega imetja, temveč tudi sebe. Mar ni celotni evangelijski povzet v eni zapovedi ljubezni? Običaj dajanja miloščine v postnem času je tudi sredstvo, s po-

močjo katerega lahko poglobimo našo krščansko poklicanost. Ko se kristjan daruje brez preračunljivosti, pričuje, da zakonitosti človeškega bivanja ne narekuje materialno bogastvo, ampak ljubezen. Kar miloščini daje vrednost, je – glede na posameznikove možnosti in okoliščine – ljubezen, ki navdihuje različne oblike podaritve.

6. Dragi bratje in sestre, priprava na Veliko noč nas tudi preko dajanja miloščine vabi k duhovnemu urjenju, da bomo rasli v ljubezni ter bomo v ubogih prepoznali Jezusa samega. V Apostolskih delih je zapisano, kaj je apostol Peter rekel hromemu, ki je beračil pred tempeljskimi vrati: “Srebra in zlata nimam, dam ti pa, kar imam: v imenu Jezusa Kristusa Nazarečana, hodi” (Apd 3,6). Z miloščino podarjamo materialne dobrine, ki so znamenje večjega daru, ki ga drugim poklanjamo z oznanilom in pričevanjem o Kristusu, v čigar imenu je resnično življenje. Ta čas nas sili, da se z osebnimi in skupnimi naporimi oklenemo Kristusa in pričujemo o njegovi ljubezni. Naj Marija, Mati in zvesta Gospodova dekla, vernikom pomaga v “duhovnem boju” postnega časa, da bomo pravilno uporabili orožje molitve, posta in miloščine. V duhu prenovljeni bomo pričakali veličnočne praznike. S temi željami z veseljem vsem podeljujem svoj apostolski blagoslov.

Papež Benedikt XVI.
(prev. Barbara Baloh)

Od 2. do 14. marca 2008

Niz praznovanj goriških zavetnikov

Goriška zavetnika sv. Hilarija in Tacijana, škofa in diakona oglejske Cerkve, ki sta v 3. stol. prelila svojo mučeniško kri, bomo letos praznovali v petek, 14. marca, ker je 16. marca oljčna nedelja. V stolnici bo slovesna maša ob 10.30, po njej blagoslov mesta, zvečer pa podelitev vsakoletne nagrade. Z večdnevni praznovanjem in nizom spremljevalnih pobud želi goriška nadškofija “zdriniti” ljudi, jih privabiti na najrazličnejše pobude verskega, umetniškega, športnega in družabnega značaja, je na tiskovni konferenci povedal župnik v stolni cerkvi g. Sinuhe Marotta. Tudi letos je sodelovanje med goriškim dekanatom, župnijskim svetom stolne cerkve, občinsko upravo, rajonskim svetom in drugimi društvi obrodilo bogat koledar dogodkov, ki bodo trajali od 2. marca dalje: na programu so koncerti, natečaji za šolarje, nogometni in odbojarski turnir, fotografska razstava o cerkvi Srca Jezusovega ob 70-letnici njene posvetitve, gledališka predstava o življenju dveh mučencev itd. Posebno natančan je nedeljski program s se-

G. Sinuhe Marotta

mom, nagrajevanjem natečaja osnovnošolcev, zgodovinsko paradu. Posebno pozornost nedvomno zasluži večerno srečanje 11. marca v mestnem auditoriju v ul. Roma, na katerem bo o vzgoji mladih spregovoril znani družbeno angažirani duhovnik Luigi Ciotti ob 60-letnici italijanske ustave. Gost lanskega uspešnega večera, ki je do zadnjega kotička napolnil veliko dvorano, je bil p. Enzo Bianchi. V petek, 7. marca, bo v stolnici ob 20.30 koncert sakralne glasbe, na katerem bosta poleg zborov Coro Cappella Musicale San Carlo in S. Ignazio nastopila tudi mešana pevska zbor Lojze Bratuž in PD Štandrež.

Obletnica

40 let slovenske maše v Milanu

V nedeljo, 17. februarja, so se Slovenci v Milanu ob 16. uri zbrali pri slovesni maši ob 40-letnici redne slovenske mesečne maše v lombardski prestolnici. Za to mašo že nekaj let skrbi g. Karel Bolčina, župnik v Štandrežu; pred njim jo je vrsto let daroval msgr. Oskar Simičič.

Maribor

Kardinal Rode dobitnik Večerovega boba leta 2007

“Fantje in dekleta, odgovornost do naroda se začne v postelji”, je izjava kardinala Franca Rodeta, ki je zbrala največ glasov v akciji časnikarja Večer bob leta 2007. Drugo mesto je svojo izjavo zasedel direktor davčne uprave Ivan Simič, tretje pa gospodarstvenik Matjaž Gantar. Slovesna razglasitev rezultatov glasovanja je bila 13. februarja v SNG Maribor. Izbor boba leta – po mnenju Večerovih bralcev in širše slovenske javnosti najboljšo izjavo, objavljeno v Večerju – je potekal že deveto leto zapored. Poleg naslova bob leta so tokrat prvič podelili tudi priznanje bobu blog za najboljšo izjavo, ki jo je avtor zapisal na blogu časnikarja. Prejel ga je Jin (Saša

Ornik) za izjavo: “Lahko je varčevati pri potovanjih v daljne kraje, težko pri kosilu”. Tokrat so pri Večerju zbrali rekordnih 30.112 glasov, in sicer za bob leta 18.212 in za priznanje bobu blog 11.900. Rode je s svojo izjavo zbral 3362 glasov. Prireditve v Mariboru se sicer ni mogel udeležiti, ker je na mednarodnem srečanju v Bruslju. Skulpturo boba je v njegovem imenu prevzel župnik iz Kotelj Marjan Plohl, ki je prebral Rode tovo sporočilo. “V veliko zadovoljstvo mi je, ko odkrivam, da Slovenkam in Slovencem beseda ‘odgovornost’ ni tuja, in v veliko čast, da so jo bralke in bralci Večera razumeli pravilno. Je to znamenje, da besede, ki sem jih kot nadškof sejal

v brazde slovenskih src le niso ostale brez sadu? Upam. Upam in molim, da bi se mlade družine zavedale svoje odgovornosti, ne le za svoj rod, temveč tudi za slovenski narod”, je v sporočilu zapisal Rode. Simič je s svojo izjavo (“Vse je odvisno od posameznika: ali šparaš vse življenje in si tik pred smrtjo kupiš hišo ali pa najameš kredit zanjo in jo odplačaš, tik preden umreš”) zbral 3207 glasov, Gantar (“Nismo v Ljubljani najbolj pametni in ne vemo vsega”) pa 2093. Jinova izjava je bila nagrajena s 1773 glasovi. Med desetimi finalisti, ki so rekli bobu bob, so bili poleg Rodeta, Simiča in Gantarja tudi brezdomec Goran Širok - Gogi (“Boli me, da ljudje nimajo več srca. Danes se že skorajda bolje godi živalim v azilu kot nam, brezdomcem”), filozof Vinko Ošlak (“Navada je, da politiki, ko se odpravljajo v pokoj in se jim ne more nič več zgoditi,

spregovorijo nekaj iskrenih stavkov”) in literat Jurij Hudolin (“Naj se sprijaznim, da je esenca mojega slovenskega naroda v frajtonarici in jodlanju?”). V finale sta se uvrstila še televizijska voditeljica Miša Molk (“Delo ne zaudarja več po proletariatu, kombinezonih, ampak po prešvicanem armaniju”) in direktor Narodnega doma Maribor Vladimir Rukavina (“Treba bo znati pritegniti vso slovensko pamet in je nekaj uvoziti tudi iz tujine, da nas obvaruje slabih plati naše majhnosti in samozadostnosti”). Finalista za Bob leta 2007 sta bila tudi nekdanji minister za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Jure Zupan (“Ko še nisem bil v politiki, sem o njej vedel le, da izrečni ‘da’ pomeni ‘morda’, ‘morda’ pomeni ‘ne’, ‘ne’ pa ne

smeš izreči nikoli, drugače to ni politika”) in predsednik prvega demokratičnega parlamenta France Bučar (“Kaj pa mislite, da počnejo obveščevalne službe? A o tem se ne govori javno. Tudi v svetem zakonu se pogosto skače čez plot, a če te dobijo, je škandal”). Slovesna razglasitev rezultatov glasovanja za Bob leta 2007 v Ka-

zinski dvorani SNG Maribor se je udeležila vrsta znanih osebnosti, od finalistov pa Hudolin, Molko, Rukavina in Simič ter dobitnik priznanja bobu blog Jin. Program je povezoval Peter Poles, za glasbeni del pa je poskrbel jazzovski zbor Perpetuum Jazzile. Od leta 1999, odkar poteka akcija Bob leta, so zmagovalne izjave podali glasbenik Vlado Kreslin (1999), sociolog Matjaž Hanžek (2000), tedanja generalna državna tožilka Zdenka Cerar (2001), publicist in scenarist Zdravko Duša (2002), igralec Polde Bihič (2003), univerzitetni profesor prava Lojze Ude (2004), primarj Kurt Kancler (2005) in predsednik vlade Janez Janša (2006).

STA

3. POSTNA NEDELJA

2 Mz 17, 3-7; Ps 95, 1-2.6-9; Rim 5, 1-2.6-9; Jn 4, 5-42

Voda je brezpogojno potrebna za življenje. Brez vode ni življenja. Voda je včasih tudi v pogubo človeka, npr. pri vesoljnem potopu ali Rdeče morje za Egipčane.

Sveto pismo poroča že v začetku o urejanju zemlje in voda. Božji duh veje nad vodami. Brez njegovega delovanja je zemlja pusta in prazna (1 Mz 1, 2).

Dandanes slišimo in lahko tudi gledamo po televiziji strahotno pustošenje voda zdaj tu zdaj tam; a še hujša razdejanja so na duhovnem področju. Cele reke zla, ki se je začelo z izvirnim grehom in pred njim v padlih angelih, so se zle na Jezusa od krsta do križa. Smrt še danes grozi s svojim smrtnim dihom.

Toda Jezusov krst nas rešuje s čisto vodo, ki priteka iz njegovega srca, iz njegove strani.

Že v Stari zavezi je voda v puščavi znamenje ne sa-

mo telesne, pač pa tudi in predvsem žive vode, ki teče v večno življenje. V Svetem pismu beremo o hudem prerekanju Izraelcev v puščavi z Mojzom in godrnjanje zoper njega zaradi pomanjkanja vode. Mojzes se je celo zbal za svoje življenje, ker so bili ljudje do skrajnosti razjarjeni. Tedaj je vpil h Gospodu. In Gospod je pomagal, a jih je tudi pokaral zaradi nezaupanja vanj.

Človek kaj lahko pozabi na zahvalo Bogu za življenje in za hrano in vodo. Zdi se mu samoumevno, da nas Bog ščiti in vodi v vsem. Toda ob kaki ujmi lahko gre vase in prizna samemu sebi in vsem, da je v vsem odvisen od dobrega Boga. V današnjem evangelijskem beremo, da Jezus zapusti Judejo, ki ne sprejme njegovega evangelija. Polagoma se pokaže celo sovraštvo proti njemu, ker je govoril, da je njegova hrana izpolnjevanje Očetove volje in da je on Mesija; si nakopa prezir Judov, a v srečanju s Samaritanke gleda spreobrnitev Samaritanov k evangeliju. Samaritanke vidi v Jezusu preroka, Jezus sam se ji razodene kot maziljenec (Kristus), Samaritani pa ga spoznajo kot odrešenika sveta.

Zanimivo je, kako se srečanje Samaritanke z Jezusom zgodi pri vodnjaku, ki ga je bil Jakob skopal

kakih 32 metrov pod zemljo na zemljišču, ki ga je kupil Jakob za Jožefa. Ob vodnjaku se srečajo: Eliezer, Abrahamov hlapec, z Rebeko (1 Mz 24, 15 nss), Jakob z Rahelo, Mojzes s hčerami Jitro.

Jezus dopolni Staro zavezo, ko govori zlasti o duhovni vodi, o Svetem Duhu, ki bo prišel iz njegove prebodene strani. V njegovem srcu je namreč izvir vseh milosti. Jezus reče ženi naravnost: “Daj mi piti!” (Jn 4, 7). To spominja na godrnjanje Izraelcev v puščavi proti Mojzesu, ko zahtevajo od njega vodo (2 Mz 15, 23-27).

Pripomnimo, da so Samaritani nastali iz spojitve več narodov po letu 722, ko je asirski kralj Sargon II. zavzel in opustošil severni del Palestine, pri čemer je izgnal iz dežele Jude ter naselil tuja ljudstva v Samariji. Imeli pa so jih za pogane. Toda Samaritani sprejmejo Jezusa. Ozdravljeni gobavec, Samaritan, se Jezusu zahvali za ozdravljenje, Jude pa ne. Samo Samaritan se usmili Juda, ki je padel med razbojnike. Jezus, Jud, je za vse trpel in umrl ter od mrtvih vstal, medtem ko Judje in Samaritanji si niso bili pravi prijatelji. To se je pokazalo tudi ob vrnitvi Judov iz babilonske sužnosti l. 538 pr. Kr. Tedaj so Samaritani ovirali Jude pri obnavljanju templja in dežele. Zato razumemo pre-

senečenje Samaritanke, ko jo Jezus prosi za vodo. A Jezus govori o vodi, ki izvira in teče v večno življenje. To je njegova srčna ljubezen, je Sveti Duh. Je skrivnostni dar, ki ga daje Bog.

Jezus razodene Samaritanke čudežno vedenje. Govori ji o petih možeh, ki jih je imela in o šestem, s katerim zdaj živi in ki ni njen mož. Judu je bilo dovoljeno poročiti se največkrat trikrat, ta pa je preslegla mero. Veliko eksegetov vidi v petih možeh poganske malike, v šestem pa pravega, zakonitega moža, ki ga je bila Samarija zavrgla. Zdaj pa lahko zopet najde vero v Boga očakov. Znašli so se med dvema ognjema, pri Samaritanih v nevarnosti mnogoboštva, pri Judih pa v nevarnosti ozke vernosti, ki ni za vse ljudi. Jezus pa napove čas, ko bodo ljudje molili le enega, živega Boga v duhu in resnici. Bo novo češčenje Boga. Bog namreč hoče rešenje vseh ljudi, celega sveta. To nalogo je Oče zaupal Sinu.

Veliko Samaritanov se je spreobrnilo k Jezusove nauku. Verovali so ženi, a še bolj Jezusu po srečanju z njim in po poslušanju njegove besede (vse po Poppi, 528-530).

Psalmist vabi k slavljenju Boga, za češčenje njega v Duhu in resnici.

150-letnica prikazovanj v Lurdu

Vedno živa skrivnost v votlini Massabielle

Ze 150 let prihaja v jugozahodno francosko mesto Lurd vsako leto na milijone romarjev od vsepovsod. Hodijo mimo stojnic in pravih supermarketov, kjer prodajajo devocionalije, prek drevoreda, ki ločuje dva svetova: v prvem je marsikateri podjetni trgovec obogatel, v drugem pa se slišijo glasne in tihe molitve, prošnje, petje, ljudje z velikimi in majhnimi svečami v rokah nemo božajo skale na poti do izvira mrzle vode, ki prečiščuje in je za marsikoga čudežna.

To, kar se očem današnjega človeka na prvi pogled zdi nekaj povsem "normalnega", je eden najbolj presenetljivih dogodkov sodobne zgodovine. To je kraj z neverjetno močjo in čarom, ki se vedno združuje ljudi po vsem svetu, spreminja njihove usode

in življenja njihovih dragih. Zgodba je vsem znana: daljnega 11. februarja 1858 se je preprostem dekletcu Bernadette Soubirous, ki je šla nabirat drva, v votlini v kraju Massabielle prikazala "gospa v belem". Najprej tišina. Potem sta se začeli pogovarjati in skupaj moliti, nakar je gospa izginila. Prikazala se je še sedemnajstkrat. Do viška njunih srečanj je prišlo 25. marca istega leta, na praznik Marijinega oznanjenja, ko je Marija zaupala Bernardki, kdo je: "Jaz sem Brezmadežno Spočetje". Nepismeno in neizobraženo dekletce, ki ni znala niti francoščine, ampak se je sporazumevala v neolatinškem narečju "bigourdan", sploh ni razumela, kaj to pomeni. Na poti do doma si je skrivnostni besedi stalno ponavljala, da bi ju ne pozabila. Ko ju je povedala žu-

pniku, je ta obstal kot okamenel; dobro je vedel, kaj pomenita, saj je papež Pij IX. le štiri leta prej razglasil brezmadežno spočetje kot versko dogmo. Mlada vidkinja je morala seveda med ljudmi veliko pretrpeti, njeno pričevanje pa je vedno bilo čisto, granitno enostavno in jasno.

Čas je naredil ostalo, Lurd je ostal sveti kraj, kjer se vedno vejeta skrivnost Device Marije in skrivnost male Bernardke, ki je v svoji majhnosti prava velikanka. Tja je v 150 letih poromalo vsaj 300 milijonov ljudi (šest milijonov samo leta 2007), letos jih čakajo vsaj osem, če ne deset milijonov. T. i. znanstveno nerazložljivih ozravitvev, natančno opisanih v zdravniškem uradu v Lurdu, je bilo 7200, od teh jih je rimska Cerkev priznala kot čudeže samo 67, nekatere celo po 50 in več le-

ti. Okrog 80% čudežno ozdravljenih so ženske. Lurd je pojav, ki ga je treba izkusiti in doživeti, pravijo. Besede niso dovolj. Je "srečni otok", kjer ni hudobije, kakršno poznamo povsod drugje po svetu. Kraj, kjer dobrota prevlada nad cinizmom in brezbriznostjo. Kraj, kjer ljudje spoštujejo in imajo radi bolnike

ter "drugače sposobne". Kraj, kjer imajo ceste pas za avtomobile in pas za vozičke. Kraj, kamor se zatekajo verni in neverni, srečni in nesrečni, veseli in žalostni, predvsem pa ljudje, ki jim ni dovolj živeti samo od kruha, televizije in prazne slave... In skoraj vsem se zgodi čudež, čeprav ga vsi nujno ne iščejo: do-

mov se vračajo drugačni, spremenjeni, pomirjeni sami s sabo, pripravljeni obrniti stran v življenju, začeti na novo, z drugačnimi očmi in z drugačnim srcem. Ali pa vsaj malo razburjeni, kar je vseeno bolje kot brezbrizni, plehki ali plitvi. Kdor se s kom ali s čim "bori", ga prej ali slej pogleda tudi v obraz in nato z večjo lahkoto nosi svoj križ.

Vera je tudi stvar znamenj, toda gorje tistemu, ki se pri teh znamenjih ustavi. Vsi smo žejni znamenj nevidnega in svetega v vidnem svetu. Toda vse dobro, kar se godi v Lurdu poldrugo stoletje, nas samo spodbuja

temu, da bi v našem vsakdanu živeli evangelijsko veselo oznanilo, da bi zaživeli v ljubezni do Kristusa, sebe (!) in drugih. Konec koncev Mati Božja v Lurdu nadaljuje svoje poslanstvo, ki ga je začela v Kani Galilejski. Še vedno nam ponavlja: "Kar koli vam reče, storite".

Danijel Devetak

Bil je tudi učitelj v slovenski šoli med drugo svetovno vojno

Franc Premrl, župnik v Podragi in fotograf

V Podragi na Vipavskem so v nedeljo, 10. februarja, predstavili knjigo o Francu Premrlu, župniku, ki je v tej vasi deloval skoraj 39 let, in odprli razstavo o njegovih fotografijah. Fotografiranje je bila njegova priljubljena dejavnost, čeprav je deloval tudi na drugih področjih, koristnih za župljane v Podragi. Avtorica publikacije in fotografske zapuščine Lilijana Vidrih-Lavrenčič iz Pokrajinskega arhiva v Novi Gorici, je o župniku Francu Premrlu zapisala, "da so njegova službena leta zaznamovali težki časi raznarodovalne politike fašizma, ki je segla tudi na cerkveno področje, štiri leta druge svetovne vojne in po vojni Cerkev nenaklonjeno in za duhovnike mučno obdobje nove jugoslovanske oblasti. Pod Italijo se je pri verouku zavzemal, da so se otroci in mladina skrivoma učili slovenskega jezika. Za cerkvenimi zidovi je izkoristil vsako možnost, da ljudje niso pozabili maternega jezika. Še prav posebno pa se je vtisnil v spomin kot učitelj v slovenski šoli med drugo svetovno vojno. Pri poučevanju sta mu pomagali dve domači dekletki, ki ju je sam usposobil za to delo. Med vojno je vaščane obvaroval pred maščevalnimi ukrepi okupatorjev. Skupaj z njimi je doživljal stisko talca, ko so stali ob zidu pred sovražnikovim orožjem. Breme je bilo še toliko težje, ker mu je bila naložena vloga pogajalca. S svojim znanjem nemščine se je pri nemškem oficirju zavzel za zajete vaščane in s pogajanjem dosegel, da so vse izpustili. Duhovno je oskrboval tudi partizane, ki so delovali blizu Podrage. Kljub medvojnemu požrtvovalnemu delovanju v korist župljanom je po vojni doživljal nenaklonjen odnos oblasti do duhovnikov in Cerkev".

Pozdravljam škofa dr. Jurija Bizjaka, predsednika krajevne skupnosti Podraga, g. Iva Krušca, direktorja Pokrajinskega arhiva Nova Gorica g. Draga Trpina, vse duhovnike, vse nastopajoče, še posebej pa tudi vse sorodnike g. Franca Premrla. Pokrajinskemu arhivu Nova Gorica čestitam in se zahvaljujem za uspešno izveden projekt, za konkatne kopije, za izdano publikacijo, za pripravljeno razstavo, pa tudi za vse skrito delo, ko ste z

negativov na steklu brisali prah, jih razvrščali in oštevilčevali. Posebno zahvalo in čestitko vsekakor zasluži ga. Lilijana Vidrih-Lavrenčič, ki je nosila težo dneva.

Albumi s kontaktnimi fotografijami, ki ste mi jih pravkar izročili, so težki. Prepričan sem, da ima težo tudi življenje in zapuščina g. Premrla, opravljeno delo in nocoj-šnji spomin na g. Premrla. Menim, da je spomin na g. Franca Premrla kamenček v mozaiku razumevanja naše slovenske zgodovine.

V javnosti se še vedno in vedno znova poudarja, da je Cerkev med vojno sodelovala z okupatorjem, kar je vsekakor veliko poenostavljeno. Poenostavljanje in posploševanje pa velja za veliko napako, če to kdo počne zavestno, pa je tako početje tudi etično sporno. Primer g. Franca Premrla kaže, da ne moremo vsega opisovati v črno-beli tehniki, da je preteklost veliko bolj kompleksna, kot jo nekateri prikazujejo.

Primorskim duhovnikom se ni bilo lahko opredeliti; na eni strani se je bil boj slovenskega naroda za preživetje, na drugi strani se je komunistična partija polastila Oslobojilne fronte in širila brezboštvo. Večinoma so se primorski duhovniki zavedali nevarnosti bratomorne vojne in so jo skušali preprečiti. Čeprav niso sodelovali z okupatorjem, so jih po vojni obravnavali kot izdajalce; trpeli so pod fašizmom, na koncu pa so doživeli preganjanje od pripadnikov svojega naroda, ko je Cerkev postala glavni državni sovražnik.

Naš narod še ni spravljen, sprava pa je za zdravje naroda, za njegovo ustvarjalnost izrednega pomena. Včasih slišim: "Koga pa to sploh zanima"? Ne gre le za vprašanje zanimanja, ampak za vprašanje dejstev, ki vplivajo na naše življenje, pa naj to želimo ali ne. Seveda lahko rečemo, da nas zastrupljeni zrak in voda ne zanima, kar pa ne pomeni, da ta zastrupljenost ne bo vplivala na nas. Mar se naša kultura ne kaže najbolj prav v naših medsebojnih odnosih? S tega vidika, žal, lahko ugotovimo, da smo Slovenci na zelo nizki stopnji kulture.

G. Franc Premrl je bil zavzet duhovnik in narodno zaveden delavec. V času fašizma je učil verouk v slovenskem jeziku in med vojno s pomočjo deklet vodil ilegalno slovensko šolo, saj je po rapsalski pogodbi leta 1920 slovenska beseda ostala le še pod cerkveno streho in seveda v zavednih slovenskih družinah. Edine slovenske šole v tem času so bile v okviru župnij, pri verouku so se otroci učili tudi slovenskega jezika. Zgodovinski podatki pravijo, da so Italijani v letih 1918 do 1921 iz Julijske krajine izgnali 150 škofijskih duhovnikov, 77 redovnikov. Pregnana sta bila tudi dva slovenska škofa; tržaško-koprski škof Andrej Karlin in krški škof Anton Mahnič.

Zanimivo je dogajanje v slovenskem narodu pred vojno in med njo. V katoliškem taboru je bilo mnogo gibanj, ki so si med seboj nasprotovala: Katoliška akcija - mladci (prof. Ernest Tomec,

Straža (dr. Lambert Erlich), Krščanski socialisti (Edvard Kocbek), Slovenska zaveza (dr. Andrej Gosar, prof. Jakob Šolar) in tu so bili še primorski duhovniki. Prav tako so bila gotovo razhajanja tudi v levem taboru.

Je pošteno vse to poenostaviti? Je možno priti do sprave, če niti oba tabora nista spravljeni v sebi? Ali niso vsi dosedanja poskusi sprave jalovi, tudi zato, ker še ni prišlo do sprave znotraj posameznih taborov, ker je predvojno in medvojno dogajanje znotraj posameznih taborov še vedno tabu tema, ki se je izogibamo?

Menim, da bi moralo priti najprej do "kongresa", do razprave in do razumevanja posameznih odločitev znotraj obeh taborov. Vsekakor sprave ne bo mogoče doseči z medsebojnim blatenjem, obtoževanjem in zmerjanjem. Prej ali slej je potrebno preprosto pogledati in skušati razumeti, kakšno držo je kdo zagovarjal, v kakšni situaciji so potekale odločitve, kakšna so bila izhodišča posameznih odločitev. Vsakdo se je odločal v skladu s situacijo, v kateri se je nahajal, v skladu z zunanjimi pritiski in v skladu s svojo vestjo. Včasih so bili morda zunanji pritiski močnejši od vesti, včasih je bila usodna naivnost. Seveda se naše presoje glede tega razhajajo - dialog bi bil v tem, da prisluhnemo ocenam drug drugega.

Za človeka, ki zagreši zločine, je značilno, da ga peče vest, da postane neustvarjalen, zagrenjen, depresiven, da zbolí in da naredi celo samomor. Vitalnost in ustvarjalnost g. Franca Premrla kaže na to, da se je v zelo težkih situacijah odločal prav, čeprav to ni bilo lahko. Farani pomnijo dogodek, ko jih je, tudi sam postavljen ob zid pred brzostrjelke, obvaroval pred maščevalnimi ukrepi Nemcev. Nemškega oficirja je znal in zmogel prepričati, da Nemci niso ubili nobenega farana. Zanimivo so pripovedi o tem, kako je pokopal tiste, ki so jih ubili Nemci, kakor tudi tiste, ki so jih ubili partizani. Ali ni prav ta človekoljubna drža tista, ki na koncu slavi zmago?

Tudi nam ni prizaneseno; tudi mi smo preizkušani, podvrženi skušnjavam in ne moremo uiti

odločivam. Prepričan sem, da so danes na delu veliko bolj prefinjeni in zahrbtni sovražniki človeštva, kot so bile ideologije preteklega stoletja: fašizem, nacizem in komunizem. Potrošniško liberalistična ideologija, ki jo širi divji kapitalizem, nas uči, da smo svobodni, da se lahko odločamo za to, kar nam je všeč, za brezmejno uživanje in zabavo, to pa naj bi delalo naše življenje srečno in izboljševalo naše zdravje. Le eno pravilo naj bi pri tem spoštovali: ne škodi drugim. Na prvi pogled se zdi taka

filozofija imenitna: končno smo svobodni in lahko zadihamo s polnimi pljuči, končno je konec desetih Božjih zapovedi, Cerkev in država pa naj se ne vtikata v osebne zadeve, človek je sam svoj gospodar in svoj čas, svoje moči, svoj denar uporablja za to, kar sam hoče. Kaj pa, če zadeva le ni tako preprosta? Je zabava res zabava in užitek še užitek, če je človek, ki uživa, zasvojen, če ga zabava vodi v bolezen in celo smrt? Je res pomembno le to, da ne škodimo bližnjim? Ali ni prav tako pomembno, da ne škodimo sebi? Ali s tem, ko škodimo sebi, ne škodimo tudi svojim bližnjim, domačim, prijateljem in s tem celotnemu narodu?

Ali ni širjenje potrošniške filozofije, permisivizma in liberalizma krivoverstvo tretjega tisočletja in najhujša ideologija v zgodovini človeštva?

Spoštovani, vesel sem, da se nocoj zavedamo svojih korenin. Te korenine so celo fotografirane! Predlagam, da se zbere in v knjižni obliki izda tudi Premrlovo literarno ustvarjanje, saj je napisal in priredil kar precej povesti in dramskih del. Morda bo katera njegova igra spet zaigrana na tem odru in bo njeno sporočilo odmevalo v naših glavah in srcih.

Združene države Amerike

Število splavov upada

Guttmacherjev inštitut iz New Yorka je na podlagi podatkov, zbranih pri klinikah, ki v ZDA opravljajo umetne prekinitve nosečnosti, ugotovil, da je število splavov v ZDA leta 2005 padlo na skupaj 1,2 milijona, kar je za 25 odstotkov manj kot leta 1990, ko je bil v ZDA glede tega dosežen rekord.

Po mnenju izdelovalcev poročila je razlogov za upadanje splavov več, na prvem mestu pa naj bi bila bolj učinkovita uporaba kontracepcijskih sredstev. Število splavov naj bi padlo tudi, ker je v posameznih zveznih državah ZDA ženskam vse težje uresničiti to ustavno zagotovljeno pravico. Kljub padanju števila splavov pa ostaja dejstvo, da se je v ZDA leta 2005 vsaka peta nosečnost končala s splavom. Guttmacherjev inštitut velja za verodostojen vir podatkov in zbira tudi podatke iz Kalifornije, kjer državne oblasti tega ne določajo. Po podatkih inštituta je število splavov od leta 2000 do leta 2005 padlo z 1,31 milijona na 1,21 milijona. Največ splavov je bilo v prestolnici Washington, New Yorku, New Jerseyju, Delawareu, Floridi, Marylandu in Kaliforniji. V bolj podeželskih državah, kot so Wyoming, Kentucky, Mississippi, Južna Dakota, Idaho in Utah, pa jih je bilo manj. Vendar pa ne nujno zaradi tega, ker bi bilo tam manj nezaželenih nosečnosti, ampak ker so šle ženske zaradi pritiska okolja opravljati splav izven države. Raziskava je tudi ugotovila, da se je povečala uporaba tabletk za splav "RU-486". Američanke so leta 2005 uporabile ta način splava v 13 odstotkih primerov. To je dvakrat več kot leta 2001. / STA

Kratke

Odstranitev dvojezične table v Podgori

Goriški občinski uslužbenci so 13. februarja ob vходу v vas Podgora odstranili dvojezično tablo PIEDIMONTE - PODGORA in na njeno mesto postavili enojezično tablo PIEDIMONTE. Potem ko se je predsednik krajevne skupnosti Walter Bandelj pritožil na

občini in opozoril vidne slovenske predstavnike, je glasnik občinske uprave Stefano Cosma v imenu župana Romolija zagotovil, da je šlo za napako občinskega cestnega podjetja. Občinska uprava bi si česa takega nikdar ne dovolila, je dodal, saj se zaveda izvora vasi, kjer se je bila znana bitka med prvo svetovno vojno, zaradi česar je Podgora dala ime marsikateri ulici tudi v večjih italijanskih mestih. Ze dan kasneje so novo tablo v bližini predora Baruzzi zamenjali s staro dvojezično. Solidarnost podgorskim prebivalcem, rajonskemu svetu in njegovemu predsedniku je izrazilo tudi pokrajinsko tajništvo Slovenske skupnosti.

Slovensko okence na goriški prefekturi

Slovensko okence v vladni palači na Travniku je v prtiličnih prostorih, ob vходу na levi strani. Odprto bo vsah torek in četrtek med 9.30 in 12.30. Urad za slovensko manjšino predvideva osmi člen zaščitnega zakona. Državljanom slovenske narodnosti bo urad nudil prevode dokumentov, naslovljenih na državne urade v goriški pokrajini, pa tudi obrazcev in ukrepov, ki so jih izdali državni uradi. Podprefekt Rita Ilda Riccio je povedala, da so iz odgovornimi pri omenjenih uradih - teh je približno 20 - od oktobra dalje večkrat sestali in da je prišlo jasno na dan, da sami ne razpolagajo z osebjem z znanjem slovenskega jezika ter primernimi prostori. Zato je padla odločitev, da bo okence našlo svoje mesto v palači prefekture. Primerno in tudi pravilno je, da pride do uresničitve tega člena, je še povedala. Urad je torej v oporo državnim uradom in nudi prevode v ustni in pisni obliki. Zanj bosta odgovarjali Fanika Klanjšček in Vesna Lutman. Gre pa za poskusno obliko odprtja urada, saj ga nameravajo, ob velikem povpraševanju in finančni dotaciji, okrepiti.

Deželni odbor: 650.000 evrov za Štandrež, 400.000 Števerjanu in 600.000 občini Dolina

Slovenska skupnost izraža veliko zadovoljstvo z razdelitvijo prispevkov, ki jih je med nedavnim zasedanjem odobril deželni odbor FJK in s katerimi je za infrastrukture dodelil kar 140 milijonov evrov. S tajništva SSK v deželnem svetu namreč sporočajo, da je med dodeljenimi prispevki namenjenih 650.000 evrov goriški občini za obnovo in preureditev štandreške mestne četrti in 400.000 evrov občini Števerjan za rekvilifikacijo vaškega jedra. Prispevka bo deležna tudi občina Dolina, in sicer v višini 600.000 evrov, namenjenih urbanistični preureditvi. Poleg slednje bo na Tržaškem tokrat dobila finančno pomoč samo še občina Milje. Novico je predstavnikom SSK potrdil sam podpredsednik dežele in odbornik za javna dela Gianfranco Moretton. SSK je imela odbornika večkrat v gosteh in prav ob teh obiskih si je Moretton v spremstvu pokojnega deželnega svetnika Mirka Špacapana ogledal kraje, za katere so izvoljeni predstavniki SSK zaprosili pomoč.

SD Sončnica: predavanja

Skupnost družin Sončnica vabi na predavanja, ki potekajo v Domu Franc Močnik ob cerkvi sv. Ivana v Gorici (ul. San Giovanni 9). Na temo Ljubezen do sebe/tebe bosta v torek, 26. februarja, ob 20.30 govorila zakonca Katarina in Tomaž Erzar. V torek, 4. marca, pa bo ob isti uri še zadnje srečanje, ki ga bo oblikovala Doroteja Lešnik Mugnaioni s predavanjem Nasilje v družini.

Delegacija SSO in Generalnega konzulata RS
Poklon Lojzetu Bratužu

Foto R. Devetok

V soboto, 16. t. m., je delegacija Sveta slovenskih organizacij in Generalnega konzulata Republike Slovenije v Trstu položila venec in cvetje na grob Lojzeta Bratuža, in sicer na dan njegove prerane smrti. Ob tej priložnosti sta spregovorila generalni konzul Jože Šušmelj in predsednik SSO za Goriško Janez Povše ter izpostavila neminljiv pomen te velike osebnosti, ki še danes pri-

čuje o nepogrešljivosti razumevanja med vsemi ljudmi in narodi. S svojo prisotnostjo so svojo pozornost simbolu goriških Slovencev ter prof. Lojzki Bratuž in prof. Andreju Bratužu izrazili še dr. Drago Štoka, deželni predsednik SSO, Miloš Čotar, član Izvršnega odbora SSO, Franka Padovan, predsednica Zveze slovenske katoliške prosvete, in Marilka Korsič, članica goriškega občinskega sveta.

Konzulta za vprašanja slovenske etnične manjšine

Pod drobnogledom težave slovenskih šol v Gorici

Prejšnji teden se je na sedežu goriške občine sestala Konzulta za vprašanja slovenske etnične manjšine. Tokratna osrednja tema je bilo slovensko šolstvo v Gorici. Predsednik Ivo Cotič je v ta namen povabil ravnateljico Didaktičnega ravnateljstva Oton Župančič Mirko Braini in ravnateljico srednje šole Ivan Trinko Elisabetto Kovic. Prva je izpostavila problem pomanjkanja

prostorov in pozvala konzulto, naj občinsko upravo spodbudi k iskanju možnosti dodatnih prostorov za slovenske vrtnice v mestu. Za zdaj je namreč število vpisanih tako visoko, da jim ne uspe sprejeti vseh otrok. Izpostavila je tudi problem pomanjkanja učnih kadorov. Člani Konzulte so sklenili, da je glede prostorske stiske potrebno čim prej poiskati ustrezno rešitev za zagotovitev obiska slo-

venskih struktur vsem, ki želijo obiskovati pouk v slovenskem jeziku. Elisabetta Kovic je poudarila, da je šola Trinko v fazi razcveta, saj je število vpisov čedalje večje, pa tudi z večjimi težavami se v tem trenutku ne srečujejo. S sedežem v ulici Grabizio so zadovoljni in imajo dovolj prostora, da bodo v bližnji prihodnosti lahko uredili laboratorij, ki bo služil tudi obšolskim dejavnostim.

Foto Bumbaca

Edino težavo imajo s poukom telesne vzgoje, saj nimajo svoje telovadnice in morajo obiskovati telovadnico v parku Basaglia, ki je sicer odlično opremljena, a je žal zaradi zasedenosti ne morejo uporabljati v popoldanskih urah. Za izvenšolske telesne dejavnosti zaenkrat uporabljajo osrednjo šolsko dvorano, ki pa ni primerna za vse športne pano-

ge. Ravnateljica je izpostavila težavo zaradi pomanjkanja ustreznega kadra, predvsem glede poučevanja matematike, in pripomnila, da se bodo v prihodnje morda posluževali tudi učiteljev iz Slovenije, vendar pa je za to naprej potrebno odpraviti določene upravne težave. Povedala je tudi, da so nekateri starši zbrali denar za peč za pečenje keramike, ki pa je zaradi neustrezne električne napeljave v šoli ne morejo uporabljati. Po besedah občinskega osebja bi za ureditev potrebovali okoli 1.000,00 evrov, ki pa jih sama občina za zdaj ne more zagotoviti. Kovičeva se je zato obrnila na člane Konzulte in prosila, da bi skupaj poiskali ustrezno rešitev.

Ravnateljica Braini je dodala, da nameravajo v Štandrežu urediti šolsko dvorišče. Nekaj denarja so že nabrali, občino pa bi radi prosili za ureditev podlage, na katero bi potem lahko nanесли ustreznejšo površino, ki bi bila lepša na pogled in tudi manj nevarna za otroke. Cotič je ravnateljica zagotovila, da se bo Konzulta zavzela za oblikovanje konkretnih predlogov in za ustrezne rešitve nakazanih problemov. Pod točko razno so člani Konzulte spregovorili tudi o tabli v Podgori in se obvezali, da bodo pozorno spremljali zamenjavo tabel. Prihodnje srečanje Konzulte bo 26. marca.

Zimski popoldnevi

Sugestiven poklon Marcu Chagallu

Ker je bila v programu napovedana predstava Tic, tac e il tempo sospeso gledališča Pan iz Lugana preložena na kasnejši datum zaradi bolezni v ansamblu, so si otroci in njihovi odrasli spremljevalci tretjo predstavo letošnje devete izvedbe Zimskih popoldnevov (Pomeriggi d'inverno), v organizaciji goriškega CTA, Deželnega središča za animirano gledališče,

ogledali šele v soboto, 9. februarja. Igralca Flavia Busolotto in Marco Tiziani iz gledališča Tam Teatromusica iz Padove sta izoblikovala postavitevno zelo zanimivo predstavo, Anima blu, ki je nastala po zamisli omenjene igralkine in Micheleta Sambina tudi kot gledališki poklon znanemu likovnemu umetniku Marcu Chagallu, ruskemu Judu, ki je grenko spoznal nacistično pre-

ganjanje. Na zelo dognani in tehnično dobro naštudirani scenografski kulisi, nekakšnem poševo postavljenem, velikem platnu, sestavljenem iz širokih belih trakov, so se pojavljali video posnetki Chagalovih del v živih barvah, ki so ustvarjali sugestivno sceno sliko z igralcema. Slednja sta se prikazovala skozi reže na različni višini in se nekako spajala s predstavljenimi umetninami ali lebdela in »plavala« nad njimi. V vizualni in zvočno natančno ureni predstavi sta se prepletala naporni vsakdan človeka, ki mu kruti čas narekuje trditem delu, in tihi svet domišljije. Iz realnosti človek

lahko uide samo z mislijo, ko se iz stiske vsakdanjega življenja, ukleščene v delo, zateče v neizmerni svet domišljije, kjer se uresničujejo vse skrite sanje. Tako se realni in fantazijski svet prepredata in utapljata drug v drugega ob projekcijah Chagalovih umetniških stvaritev. Lepa, a za otroke tematsko težko razumljiva predstava bi našla primernejše mesto v večernem programu Puppet festivala, ki ponuja odraslim gledalcem svojevrsne odrske postavitve, katerih namen je tudi iskanje novih možnih interpretacijskih in uprizoritvenih rešitev.

IK

Na srednji šoli Ivan Trinko v Gorici

Risarska delavnica z ilustratorjem
Giacomom Michelonom

Kdor je bil na šoli Ivan Trinko v Gorici v tednu od 4. do 8. februarja 2008, je lahko opazil, da je bilo vse živahno. Potekala je namreč delavnica, ki jo je vodil mednarodno priznan risar stripov Giacomo Micheloni iz Milana. Učenci drugih in tretjih razredov so vsak dan aktivno risali, oblikovali figure in pisali tekste za sestavo stripa in kratkega risanege filma, ki ga bodo v teh dneh predvajali na šoli. Namen delavnice je bilo predvsem spoznavanje in osvajanje osnovnih pojmov pri izdelavi stripa: od začetnega načrtovanja zgodbe do končne faze, to je produkcije nekajminutnega animiranega filma. Ilustratorju smo postavili nekaj vprašanj.

Ali bi se nam lahko predstavili? S čim se ukvarjate? Imenujem se Giacomo Micheloni. Rojen sem v Gorici, kjer sem dokončal znanstveni licej, potem sem se preselil v Milan,

kjer stanujem. Že dvajset let se posvečam knjigi stripov Lupu Alberto, kjer rišem stripe in pišem besedilo skupaj z Guido Silvestrijem. Začel sem v

nu ali v kakem drugem italijanskem mestu in nima stika z drugim narodom, sploh nima predstave o tem, da se lahko sodeluje z ljudmi, ki so druge

letu 1988. Avtor stripa je sicer Guido Silvestri, vendar sem bil zraven skoraj od začetka. Stripe objavlja v raznih italijanskih in tujih antologijah in revijah. Sodeloval sem tudi pri istomijskih risanki. Tudi dejstvo, da sem se rodil v Gorici, neda leč od slovenske meje, je zame bilo zelo pomembno. Pomislite, da nekdo, ki se rodi v Mila-

narodnosti. Ta "dar" sem dobil v Gorici in sem ponosem na to. Kdaj ste začeli risati stripe? Rad sem risal že v šoli. Spominjam se, da sem risal portrete raznih profesorjev, jih večkrat tudi smešil in te risbe so krožile po razredih. Zelo sem se zabaval in nisem mislil, da bo risanje postalo moj poklic. Vpisal sem se na arhitekturo v

Benetkah, vendar to ni bilo zame. Slučajno je direktor ameriške podružnice Walt Disneya za Italijo videl moje slike in me poklical. Tako sem kot mlad ilustrator nekaj let risal zgodbe za ameriško tvrdko. Ker v njej nisem imel stalnega mesta, sem priskočil na pomoč prijatelju Guidu Silvestriju, s katerim sodelujem še danes. Imel sem veliko srečo. V Italiji je strip bil in je še nekoliko zanimarjen in zato je veliko ilustratorjev te zvrsti iskalo za službo v Franciji ali v ZDA, kjer so zasloveli. V Italiji se je strip uveljavljal kot nekaj škodljivega in zato mu niso namenili take pozornosti, kot bi jo moral imeti. V knjigarni so stripi vedno v kakšnem kotu. V resnici pa jih posebno mladi zelo radi berejo. Pomislite, da Bonnielijev strip Tex izhaja vsakič v nakladi 500.000 izvodov. Na Japonskem strip zelo cenijo in ga uporabljajo zelo praktično. Na primer vsa novačila za uporabo kakega stavila so sestavljena v obliki stripa.

Kaj bi lahko povedali o delavnici, ki se je ravno sklenila na šoli? So bile težave? Bil sem res presenečen nad kreativnostjo učencev in sem občudoval, kako so radi risali in obdelovali zgodbe. Moja navodila so učenci takoj razumeli in nisem imel nobenih težav pri razlagi dela in pri vodenju delavnice.

Karlo Nanut

SD SONČNICA Predavanje: dr. Viljem Ščuka

Stare modrosti, sodobna vzgoja

To je bil naslov predavanja (pri znanega zdravnika Viljema Ščuka (dvorana doma Franca Močnika je bila nabito polna), ki ga je organizirala Skupnost družin Sončnica v okviru "predavanja 2008". Zgoraj navedeno je bilo prvo izmed štirih, ki si bodo sledila vsak torek od 12. februarja do 4. marca. Dr. Viljem Ščuka je specialist na področju šolske medicine, psihoterapevtike, poleg tega se ukvarja še s projekti razvijanja osebnosti pri mladini.

Predavatelj je v svojem zanimivem izvajanju izhajal iz predpostavke, da se moderna vzgoja po travmatičnih spremembah v prejšnjih stoletjih (najbolj problematično je bilo dvajseto) vrača k tradiciji oziroma k starim modrostim. Največjo škodo je na področju vzgoje povzročila rehabilitacija Sigmunda Freuda, ki jo je (v imenu evropskih intelektualcev, ki so pred nacizmom bežali onkraj luže) opravil ameriški zdravnik Benjamin Spock, s tem da je principe psihoanalize skušal aplicirati na področje pediatrije in pedagogike. Prepričan je bil, da je permissivna vzgoja edina pravilna, saj bi se prestrogi prijemi otroku vtisnili v podzavest in kasneje kvarno vplivali na njegovo psiho. Američani sami in Spock z njimi so nato

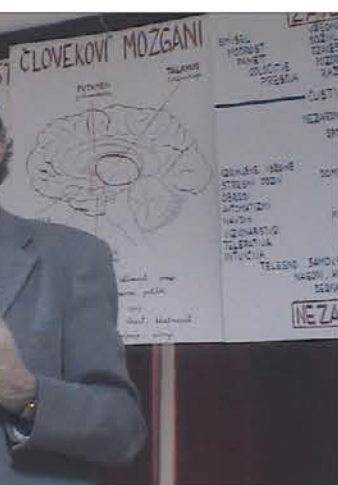
spoznali, da je bil ta način vzgoje katastrofalen: oblikovala se je razvajena mladina in z njo nepopisne težave, s katerimi se je soočala v drugi polovici 20. stoletja ameriška družba, tako da je

Foto Karlo Nonut

Spock pred sodržavljani priznal svojo zmotno in se jim opravičil. Dr. Ščuka je nato ugotavljal, da ljudje že kar nekaj časa nismo nagonna bitja. Sicer smo bili v zgodovini človeštva prisiljeni v določene spremembe, ki so vplivale tudi na naše vsakdanje potrebe, ne sledimo več naravnim procesom, opuščamo stare navade, nekdanje simbole, kar je omajalo naš (posebno otrokov) logični, matematični sistem, ve-

zan na red, ki ga uravnava organizem s svojimi geni in nagoni. Človek se namreč razlikuje od živali prav v tem, da je učljiv. Pri otrokovem razvoju je izjemno pomembno čustvovanje, katerega center se nahaja v srednjih možganih: če mati čustveno vpliva na otroka, mu s tem spodbuja nastanek in obnavljanje živčnih celic, kar vpliva na otrokovo bistrost. Predvsem čustva nelagodja aktivirajo nepojmljivo količino možganskih celic (in jih spodbujajo k razvoju), kar omogoča tudi ozave-

danje samega sebe. Ta proces se pri permissivni vzgoji ne aktivira. Že stari Kitajci iz časa Konfucija so bili usmerjeni k temu, da se otroku ne dalo vsega takoj; podobne misli je predavatelj citiral tudi iz Svetega pisma: od nezavedanja (nagonov) smo se s pomočjo razuma (in duhovnosti) dokopali do ozaveščanja, nagoni so zamenjali čustva (nelagodja), ta pa sprožajo v možganih kemično reakcijo. Dr. Ščuka

je nato svoje teorije dodatno utemeljil s fiziološko razlago biokemičnega ozadja oziroma procesa, ki se aktivira v možganih in ki nato v nas sproži določeno potrebo po nečem (recimo po hrani). Te substance imenujemo endorfini in se v našem telesu sproščajo v trenutku, ko se začne impulz lakote in pomagajo človeku pri lajšanju "bolečine". V tej fazi (ko se sproščajo t. i. endorfini) je treba nekoliko počakati, da se otrok ne razvdi s takojšnjo zadovoljivostjo potrebe. Permissivna vzgoja je (bila) namreč "kriva" za motnje v odzivu organizma, saj oropa otroka da občutek želje, potrebe, še preden jo ta dejansko čuti. S tem da podaljšamo občutek potrebe, dajemo endorfinom možnost, da se sproščajo, ti povečujejo telesno odpornost, to pa spodbuja možganske celice k razvoju. Te "trike" so poznali poleg Kitajcev še stari Judje, pa tudi Egipčani, saj naj bi tudi oni poznali to potrebo po spodbujanju sproščanja endorfinov. Smisel celotnega Ščukovega pogoja je bila torej obsodba permissivne vzgoje: cilj pravilne vzgoje naj bi torej ne bil takojšnje zadovoljevanje otrokovih potreb. Prav zato, ker nismo nagonna bitja, naj bi nagoni zamenjali čustva, ta pa naj bi kontrolirala razum in duhovnost posameznika. Samo tako se bo otrok razvil v angažirano, odgovorno, sodelovalno in ne nazadnje tudi psihofizično odporno osebnost. Pri tem je pomembna tudi pohvala (le te se otrok najbolj spomni), saj ta učinkuje kot užitek, ki je vgrajen že v genih...

Adrijan Pahor

Prejeli smo

Odprto pismo o čezmejnem elektrovodu

Pišem v zvezi s projektom gradnje čezmejnega elektrovida slov. -ital. konzorcija pod vodstvom goriške družbe KB 1909, ki bi prečkal državno mejo pri Vrtojbi in bi od Štandreža tekkel skozi Sovodnje ob Soči po Prvomajski ulici. Pokrajina se je izrekla za alternativno traso, saj pokrajinska odbornica Mara Černic meni, "da tovrstnih infrastruktur ne bi smeli graditi v bližini hiš, saj obstaja možnost elektromagnetnega sevanja". (Primorski dnevnik, 12. februarja).

Stanujem ob t. i. alternativni trasi; tu sem si s težavo komaj zgradila hišo, potem ko sem se dolga

leta prerekala z možem, ki me je hotel popeljati v svojo, sicer prikupno vas, kjer si občani in z njimi občinska uprava (ki ima še stike z navadnimi občani) prizadevajo za zdravo življenje. Nisem popustila, ker sem hotela, da bi moji otroci živeli v slovenskem okolju, ker mi kljub vsemu slovenske korenine še veliko pomenijo. Dovolj o tem, saj moja osebna zgodovina nikogar ne zanima. Vrnem se k problemu. Gospod Julijan Čavdek (P. D., 13. februarja, 2008), čigar članke rada prebiram, se zavzema za zdravje občanov, istočasno pa poziva sovojenjsko upravo, naj se izreče za alternativno traso. Občinski svet-

nik Vlado Klemše (P. D., 14. februarja, 2008) pa piše, da bi elektrovod lahko speljali "mimo letališča, kjer ni hiš". Gospod Klemše dobro ve, da hiše so, da torej mi obstajamo, saj sam živi v bližini, čeprav izvzet, blagor njemu, od nevarne alternativne trase.

Omenjena gospoda sprašujem: mar zdravje mojih otrok in vseh, ki živimo ob t. i. alternativni trasi, je manj važno od zdravja drugih občanov? Moji hčerki presedita ure v Soli (kot sicer tudi drugi otroci) ob anteni mobilne telefonije, doma pa se bosta naučili še dodatnega elektromagnetnega sevanja, in to zastojni, hvala lepa! Smo mi kot občani manj vredni, ker nas je manj? V naši ulici ni odbornikov, svetnikov, bodisi večine kot opozicije, prijateljev raznih politikov, investitorjev, zato je naša usoda že zapечатena? In ne nazadnje, zahvaljujem se naši občinski upravi, ki se nikoli ne upira gradnji

zdravju škodljivih infrastruktur, župan celo izrazi soglasje projektu! Ko se naša uprava prebudi iz svoje otopelosti, ko so ga drugi že polomili in ko so vmes osebni interesi, skuša le podati žogo, pardon, problem, (športni zagon bi lahko bil bolj učinkovit), drugim.

Ko sem si končno pripravila svoje gnezdo, bi rada, da bi mi zazvenel v ušesih Prešernov verz, "mi mirno plaval bi moja barka; pred ognjem dom, pred točo mi pšenico bi bližnji sosed varoval - svet! Marka". V ušesih pa mi zveni le verz, dovolite mi malo pesniške in interpretativne svobode, ne sosed, le vrab bo mejak, ki brez nobenega etosa pobere smeti pred hišo (kako smo tudi pri tem manjšinci v sozvočju z italijansko državo!) in jih vrže čez prag sosedu, vsaj tako škodijo drugim, ne njemu. Mors tua - vita mea!

Damiana Devetak

Deveta pravljica urica v Feiglovi knjižnici

Kralj 33 in njegovi zlati gumbi

Pravljica urica je v ponedeljek, 11. februarja, priklicala v mladinsko sobo Feiglove knjižnice skupino kakih dvajsetih malčkov, ki so se s tokratno pripovedovalko, Katjo Tommasi, spet odpravili v neizmerni pravljicni svet, kjer svetloba zmeraj prežene temo in kjer je skritih mnogo modrih bisserčkov, vselej uporabnih za življenje. Mlada mamica Katja Tommasi se je prvič soočila s vlogo pravljicarke v naši knjižnici, vendar je zgodbe pripovedovala že kot voditeljica voličev in si s tem pridobila kar precej izkušnje. Sedaj pa ima doma tri male cicibane, katerim vsak večer prebira pravljice in zato se je odlično znašla tudi v družbi malih obiskovalcev knjižnice, ki so takoj posedli ok-

rog nje in radovedno čakali, kaj bo vzela iz velike pisane škatle. Potem pa so ugibali, kaj je v pravljici rumenega padala z neba, ko jih je obsipavala z zlatimi papirčki. Skozi vso pripoved je z razločno besedo in živahnim izvajanjem znala obdržati pozornost otrok na pravljicni vsebini, katere protagonist je bil zelo visok Kralj 33, ki je imel 30 zlatih gumbov, na katere je bil zelo ponosen. Namerilo se je, da je prišel odposlanec vladarja vseh vladarjev, ki mu je sporočil, da mu bodo gumbi odvzeti, če ne bo vladal pravično. Po dolgem "tuhtanju", kaj naj to pomeni, mu je iz zagate pomagal zelo pameten dvorni norček, ki je kralja odpeljal po nešteti stopnicah do rumene lune, kjer je spoznal, da bo dober in pravičen vladar

le, če bo vsako stvar razumno postavil na pravo mesto in bo vsakemu pustil delati tisto, za kar je bil ustvarjen. Otroci so zaploskali pravičnemu kralju, pa tudi pripovedovalki, ki je pravljico razpletala tudi s pomočjo risbic. Knjižničarka Martina Humar ji je pomagala pripenjati na majhne panoje iz stiropora, na pravo mesto, ribico, potoka, oblake, igrala za otroke...

da so otroci lažje dojemali vsebino. Ob koncu so malčki radi posedli okrog mize ali se ulegli na blazinice in narisali to, kar jih najbolj veseli. V zameno za risbico jim je Tommasijeva dala velik bleščec "zlat" gumb. Naslednja pravljica urica pričakuje male radovedneže v ponedeljek, 25. februarja, ob 18. uri. Ne prezrite njenega vabila!

Obvestila

ZSKD in združenje

Femminilmente vabita v petek, 22. februarja, ob 17. uri v KBCenter - Gorica na srečanje z naslovom Vile, čarovnice ali zgolj ženske - Krivapete v Nadiških dolinah, pripoved o čarovnem izročilu s premisleki o bližajočem se ženskem prazniku. Kulturni popoldan bo potekal razen pozdravov v avtoričinem materinem jeziku - italijanščini.

Dejavnost sprejemnega centra

Gradina se v novem letu začneja s fotografsko razstavo "Staranzano: delo žensk v 20. stoletju". Odprtje bo v petek, 22. februarja, ob 17. uri v kraški sobi. Glavno vlogo bodo na razstavi imele ženske iz Štancana, katerih slike pripovedujejo, kako in s čim so se ženske ukvarjale doma in na njivi, v tovarni ali javni službi. Razstavo je organiziralo občinsko društvo iz Starancana Spi-Cgil. Razstava želi obiskovalcu posredovati tudi številne informacije iz kmečkega življenja. Osredotoča se na pomembno vlogo, ki jo je ženska odigrala v družinskem krogu in službi. Odprta bo do nedelje, 2. marca, in sicer ob petkih od 17. do 20. ure, ob sobotah in nedeljah od 10. do 19. ure. Vstop prost. Podrobnejše informacije 0039 333 405 6800 ali infomagor@gmail.com.

V okviru predavanj, ki jih pripravlja Univerza iz Vidma na temo odnosov med Italijo in Slovenijo, Sconfinamenti - tra storia e letteratura, bo v sredo, 27. februarja 2008, ob 17. uri v konferenčni dvorani Fundacije Carigo, ul. Carducci 2 v Gorici predstavitev knjige Tatjane Rojce Le lettere slovene dalle origini all'età contemporanea. Srečanje bo vodil univ. prof. dr. Fulvio Salimbeni.

Društvo slovenskih upokojencev

za Goriško sporoča, da bo v soboto, 8. marca, odpeljal na Trubarjevo domačijo na Dolenjskem prvi avtobus ob 6. uri izpred cerkve v Doberdolu, nato s postanki na Poljanah, v Sovodnjah in v Štandrežu. Drugi avtobus pa bo odpeljal ob 6. uri s Škabrijelove ulice v Gorici, nato s postanki pri Pevskem mostu-pri važi, v Podgori pri športni palači in v Štandrežu pri cerkvi.

Potovanje z Novim glasom

v Uzbekistan od 15. do 22. maja 2008. Vpisovanje se zaključuje 29. februarja. Za podrobnejše

informacije na upravi Novega glasa v Gorici, tel. 0481 533177, in na uredništvu v Trstu, tel. 040 365473, ali e-mail mohorjeva@gmail.com. Program Vam lahko dostavimo tudi po elektronski pošti.

Združenje UNITALSI obvešča, da so se začela vpisovanja za romanje v Lurd z letalom, ki bo od 15. do 19. julija letos. Za informacije kličite na tel. 0481 21419 (Joana Nanut) ali 0481 882106 (Renata Tomšič). Na razpolago je še nekaj mest.

Prosvetno društvo Rupa-Peč vabi na potovanje v Rusijo (Moskva, St. Petersburg) od 21. do 29. avgusta. Glede na veliko zanimanje bosta šla dva avtobusa in je na razpolago še nekaj mest. Polet z letalom iz Bologne do St. Petersburga. Vpisovanje do 20. februarja. Za informacije Ivo Kovic, tel. 0481 882285.

Darovi

Ob nabirki za katoliški tisk za Novi glas: župnija Šempolaj 215,00; župnija Zgonik 150,00; župnija Gabrje 40,65, Vrh sv. Mihaela 99,85, Rupa 47,70, Peč 21,80 evrov.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 22.02. do 28.02.2008)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97,5, 91,9 Mhz; za Furlanijo 103,7, 103,9 Mhz; za Kanalsko dolino 95,7, 99,5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98,2 Mhz; za Karnijo 97,4, 91, 103,6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 18.30 do 19.30. Spored:

Petek, 22. februarja (v studiu Andrej Baucon): Ob domačem ognjišču: domače viže; zborovski kotiček; iz krščanskega sveta; zanimivosti; humor, obvestila.

Ponedeljek, 25. februarja (v studiu Andrej Baucon): Sodobni sound: lahka glasba; živemu se vse zgodi; zanimivosti in obvestila.

Torek, 26. februarja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 27. februarja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: V boj za staro pravdo I. del - Izbor melodij.

Četrtek, 28. februarja (v studiu Niko Klanjšček): Vročni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

KULTURNI CENTER
KLOJZE BRATUŽ

Kulturni center Lojze Bratuž in
Društvo beneških umetnikov iz Špetra
vabita na odprte razstave pod naslovom

**RUDI SKOČIR
MOJI SRČNI KRALJICI**

Umetnika in razstavljenega dela bo predstavil Jurij Paljč

Kulturni center Lojze Bratuž
Sobota, 1. marca 2008, ob 18. uri

SKRD JADRO, SKRŠD TRŽIČ, ZDRUŽENJE STARŠEV OŠ in OV ROMJAN
s pokroviteljstvom OBČINE TRŽIČ

vabijo na večer slovenske kulture

USTVARJALNI VALOVI BREZ MEJA

Večer oblikujejo:
Gledališka skupina društva gluhih in naglušnih severne Primorske
časnikar Marij Čuk, priložnostno misel
pesnica Liliana Visintin
Otroški pevski zbor iz Romjana
MePZ Starši Ensemble

Sobota, 1. marca 2008, ob 20. uri
Mestno gledališče v Trziču

Praznik slovenske kulture / Kje, domovina, si?

Župančičeva Duma v sveži interpretaciji mladih izvajalcev

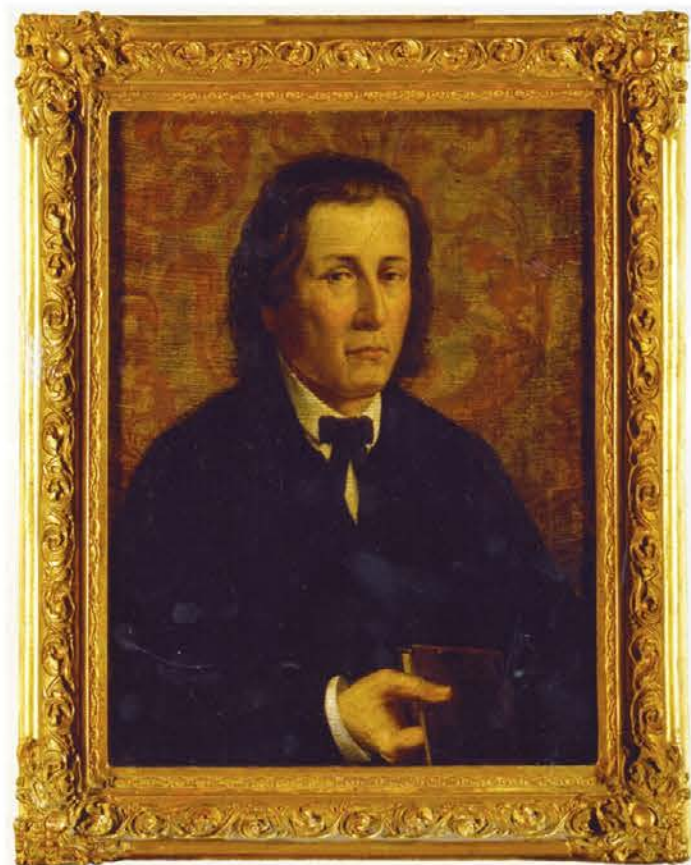
“**M**islim, da je sporočilnost proslave prodrla v notranjost gledalcev, še posebno pa sem zadovoljna z odzivom mladine, ki je ob sklepu prireditve eksplodirala ob navdušenju”. Tako je Prešernovo proslavo ocenila Lučka Susič, osrednja duša letošnjega načrta, takoj potem ko so se zadnji oblikovalci večera zapustili oder Kulturnega doma v Trstu. Dodatek, ki so ga plesalci, recitatorji, pevci in člani orkestra ter solistka Martina Feri poklonili tržaškemu občinstvu - to je pesem Samo milijon skupine Agropop -, je imel tak naboj, da je prevzel pretežni del parterja in balkona; ni pa zasenčil osrednjega dela proslave, ki jo je Slovenska prosveta iz Trsta, tokratna koordinatorka dogodka, ob režiji Grega Tozona, osnovala na Župančičevi Dumi. Večer, ki sta ga uvedla člana Radijskega odra Alenka Hrovatin in Tomaž Susič, se je namreč pričel z izrednim dokumentom, prvim slovenskim zvočnim filmom O, Vrba, ki ga je Arhiv Slovenije pred kratkim restavriral in ga prijazno odstopil organizatorjem

Prešernove proslave: v kratkem filmu je med drugim posnet tudi Župančičev glas. Dokumentarec, v katerem nas glas drugega slovenskega knjižnega velikana - Frana Saleškega Finžarja - vodi v notranjščino Prešernove rojstne hiše, je nastal leta 1940, se pravi v kritičnih trenutkih obstoja slovenskega naroda, kar je režiser Marjan Foerster ponazoril z grozečimi črnimi oblaki, ki segajo čez rob gore Stol na slovensko stran Alp. Menda je nekoliko drugačne oblike, ki se zgrinjajo nad slovenskim življenjem v videmski pokrajini, orisala predsednica društva Rozajanski dum, Luigia Negro, kateri so organizatorji letos zaupali slavnostni govor, ki ga objavljamo v celoti. Ko je slavnostna govornica sedla ponovno v parter, v katerem so bili prisotni osrednji predstavniki naših zamejskih organizacij, slovenski predstavniki političnih strank, Vodja Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Zorko Pelikan, generalni konzul Republike Slovenije Jože Šušmelj, škofov vikar za Slovence Franc Vončina, je osrednja enota Prešernove proslave lahko stekla.

Glas člana Radijskega odra Franka Žerjale je uvedel prve verzije Dume, ki se je nato preko neposredne odrske interpretacije recitatorjev gledališke skupine Slovenskega kulturnega kluba Julije Berdon, Roberte Busechian, Maruške Guštin, Patrizie Jurinčič, Helene Pertot, Jureta Kopusarja, Matije Rupla, Daniela Simonettiga in Manuela Zotticha, vila ob video posnetkih Alexa Puriča (v katerih sta med drugim nastopala še Niko Trento in Andrej Pisani), glasbi in peslu: plesna kulisa je bila prepuščena Plesni skupini društva Mosp, ki jo vodi Raffaella Petronio, za glasbo in aranžmaje pa je poskrbel Iztok Cergol, ki je suvereno vodil tudi komorni orkester. Pevski del so sooblikovali MePZ Mačkolje, Martina Feri, Nikolaj Bukavec in Andreja Štucin, hkrati zborovodkinja mačkoljanskega pevskega sestava. Z odra tržaškega Kulturnega doma, na katerem je bila na sporedu v petek, 15. februarja, se je osrednja prireditev ob prazniku slovenske kulture, v nedeljo, 17. februarja, preselila v natrpano veliko dvorano Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici. Ob povezovanju Tomaža

Susiča se je pred pozornim občinstvom, med katerim so bili vidni predstavniki goriške kulturne in politične stvarnosti, zvrstil isti program, kot so si ga ogledali tržaški gledalci. Ob čvrsti režiji Grega Tozona je v posrečeni zamisli ter dovršeni dramaturški obdelavi Lučka Susič uspelo v dokaj razgibani, privlačni obliki predstaviti Župančičevo domoljubno pesnitev in dobro osvetliti prepredanje nežne in otožne misli na domovino s trdoto dela za vsakdanji kruh v neprijazni tujini. Skupini mladih deklet in fantov sta s čustveno obarvanim izvajanjem interpretirali ženski in moški glas. Vmes se je oglašalo ubrano petje zbor mladih pevcev ob spremljavi orkestra, ki je izvajal sodobno zveneče glasbene aranžmaje Iztoka Cergola in bil nekakšen komentator povedanega. Poleg tega so v smiselno lepo zaokroženo celoto neslišno posegali plesalke in plesalci, ki so s koreografskimi gibi Raffaella

France Prešeren,
olje na platno
iz leta 1872
(Janez Šubic
1850-1889),
privatna last
Mirana Kureta

Petronio nedvomno razgibali odrsko sliko. Globoke pesnikove misli so poudarjali v glavnem s trpko plesno izraznostjo, v kateri je govornica rok imela glavno besedo. Prešernova Zdravljica, slovenska himna, je bila idealen sklep recitacijskega, glasbenega in plesnega dela prireditve Kje, domovina, si?, zato je glasbeno-pevski dodatek, čeprav živahen in ubran na optimistično noto, učinkoval kot nepotreben privesek harmonično sklenjene celote. Najbolj hvalevredno in

spodbudno pa je to, da so prireditve, sicer ob izkušeni roki starejših, oblikovali sami mladi. To pa pomeni, da mladina ljubi slovensko besedo in naše velike besedne ustvarjalce in rada žrtvuje svoj čas za take širokotezane kulturne pobude. Kdor se proslave ni mogel udeležiti, si jo je lahko ogledal na slovenskem programu deželne televizijske postaje RAI v nedeljo, 17. februarja, po poročilih.

IG / IK

Prešernova proslava / Slavnostni nagovor Luigie Negro

Kljub težavam optimistični pogled Rezijanov v prihodnost

Dober večer vsem Vam, v veliko zadovoljstvo mi je, da Vam danes od tu prinašam svoj pozdrav in svoj prispevek ob najpomembnejši prireditvi slovenske skupnosti, ki se s proslavo spominja pesnika Franceta Prešerna. O problemih in pričakovanih slovenske manjšine v naši deželi vedo več in bolje povedati predstavniki organizacij, ki natančno poznajo omenjene tematike in postavljajo bistvena vprašanja na za to primernih mestih. Zaradi tega sem se odločila omejiti svoj poseg na stvarnost, ki jo najbolje poznam, to je na Rezijo in "širše" na videmsko pokrajino. Nekdo mi je svetoval: "Bodi optimistična"! Zato bi raje obšla ozračje, ki v zadnjih časih preveva naše doline. Zame in za vse, ki se leta trudimo za kulturni razvoj, ki si prizadevamo, da bi naše narečje živelo in imelo neko bodočnost, in ki se ne bojimo dejstva, da smo del slovenske jezikovne skupnosti, vsekakor to niso bili in niso brezskrbni časi. Kar me še najbolj boli, je, da v tem dogajanju ni nič konstruktivnega. Morda pa so to nekakšne obvezne poti, ki so jih pred nami prehodili že drugi, predvsem v videmski pokrajini. Za mnoge izmed vas, morda za vse, to preizkušnje, ki ste jih verjetno doživeli na lastni koži. Danes je praznik in zato je prav, da razmišljamo pozitivno in da gledamo na bodočnost z optimizmom. Kultura in znanje sta nekaj zelo lepega in pomembnega. Vsak dan osvetljuje našo pot in zato se jima bom posvetila. Ob Prešernu se danes spominja-

mo tudi na pesnika Otona Župančiča. Priznam, da me je prav priložnost, ki mi je bila dana, vzpodbudila, da podrobneje spoznam tako pomembni osebnosti za slovensko kulturo. Nekega dne sem sama sebi prišepnila: "Kaj, ko bi tako pomembna pesnika še živela"? Nemudoma sem našla odgovor: "Nedvomno bi prišla v Rezijo... na izlet"! Tako so k nam že prišli iz Slovenije številni ljudje: kmetje, odvetniki, upokojevci, zdravniki, poslanci, profesorji, učitelji, delavci, študenti, duhovniki, akademiki, pisatelji, politiki, novinarji, znanstveniki in mnogi drugi. Tako bi k nam prišla tudi onadva, da bi od blizu spoznala dolino "Zverinic". Predvsem bi to zanimalo Otona Župančiča, ki so ga pritegovale ljudske zgodbe. Ob današnji priložnosti bi Vam rada posredovala svoje izkušnje, ki jih z mano delijo še drugi prebivalci Rezije, ob prihodih tako številnih slovenskih obiskoval-

znanje pa nam pomaga, da bolje spoznavamo... rezijansko. Najpomembnejši trenutek obiskov je namreč tisti, ko z občudovanjem spoznamo številne ljudi, ki so nam dali in nam dajejo pogum in nas vzpodbujejo, naj ohranimo žive naše posebnosti. Izkušnje so zelo pozitivne in nas bogatijo, ker z obiski prihajamo v stik z izrazito izobraženimi in kulturnimi osebami. Za nas, ki živimo v Reziji... tako daleč od ostalega sveta... so to skoraj privilegiji. Je lahko to bodočnost za našo skupnost, za naše mlade in ne nazadnje za naš jezik? Dvajsetletna izkušnja mi ponuja v bistvu pozitivne ocene in odgovore. V vseh teh letih smo praviloma opozarjali na težaven položaj, v katerem se nahaja videmska pokrajina. Večina problemov je še nerešenih. Omenila bi padec rojstev: v Reziji so se lani rodili le štirje otroci. Ni stanovanj za mlade pare. Ni dela v domačem okolju in malo je perspektiv. Ta vprašanja

nosti, da bi lahko naši soobčani ostali v dolini in ustvarili neko bodočnost za naš kraj. Ena izmed teh možnosti je turizem; mislim predvsem na Rezijo. Ob besedi "turizem" bi lahko upravičeno sumili, da gremo v smer potrošne folklorizacije ter da prilagajamo lastno identiteto in kulturo turističnim potrebam. Iz osebne izkušnje pa lahko pre-

simpozij, na katerem bodo prisotne manjšine, ki doživljajo nam podobne izkušnje. V omenjenem smislu smo imeli prejšnjega oktobra nekateri iz videmske pokrajine prav zanimivo okcitanško skupnost in videli, kaj oni delajo v okviru kulturnega turizma. Tudi oni vidijo v njem priložnost za ohranjanje in obrambo lastne-

projekte širše razsežnosti. Inštitut je danes na čelu pomembnega načrta, ki se imenuje Jezik in ki predvideva še sodelovanje italijanske manjšine v Sloveniji. V okvir tega načrta je postavljena realizacija kulturnega centra s središčem v Špetru. Lahko pa bi naredili še več. Kot to ponavljamo že leta, bi bila pomembna vidnost televizijskih oddaj v slovenskem jeziku v videmski pokrajini, kot se to dogaja z radijskimi programi. Pozitivno dejstvo pa je nov deželni zakon za zaščito slovenske manjšine. Med pomembnimi člani je tisti, ki predvideva Deželno konferenco o problemih manjšine, ki bo priložnost za srečanje, za prikaz lastne stvarnosti, lastnih problemov in za načrtovanje skupnega dela. Veliko bo še treba delati in to predvsem na šolskem področju in za učenje jezika. To je risna, da to je prowa anu lōpu da tu-w Skuli se wučē pa našē rumuninjē, to jē pa risnu da se nawučit pa po slavinški to mōrē pomagat wbranit našē rumuninjē. Zakoj? Zajtō ka vēdimō da kaku se gubē našē rumuninjē anu da kaku an se rivinawa zawōjo ka te laški jazez an ma wso no drūgo gramotiko - kōj za ričet dno: an nēma deklinacijuni. Za kapet isō to bašta pošlišat te mlade anu otroke. Či cēmō za prowa dēlat, da pa našē rumuninjē ostani mōrē nan pomagat karjē te slavinški jazez, ga poslīšat, ga rumunet, ga lajāt. Škōda to jē, da isō vijo kōj itē ki wmiyo po slavinški anu tapar nan somo šcē malu jeh. Vsekakor pa gledamo na bodočnost z veseljem zaupanjem, z dobro voljo, s srcem, ki bije za našo skupnost, za našo kulturo in za našo dušo. Za zarobit be tēla ričet, da si vēsala bet nās izdē, da si mōglā rumunet od me dulēne od mēh judi, vimō, de mata nas radē anu skarbēta pa za-nas. Za isō was zahwaljuwamō karjē čas. Bug lunēj. Zahwaljujem se organizatorjem te prireditve, ker so mi nudili priložnost, da posežem in orišem našo stvarnost. Zame je bila to čast!

Slavnostna govornica Luigia Negro (foto Kroma)

Utrinek iz predstave (foto DP)

pričano povem, da so prav obiski nudili veliko zadoščenja moji identiteti, moji kulturi, moji rezijanski duši, moji biti Rezijanka. Stiki so namreč med nami in za nas in to je nekaj zelo lepega! "So paršli ti naši"! mi je nekega dne rekla sovaščanka, ko se je skupina Slovencev odpejlala. To se ne zgodi, če je obiskovalec na primer Furlan ali Italijan. Stvar je razumljiva: gre za drugo kulturo in drug jezik. Berem zadnje delo našega pesnika Renata Quaglie. Knjiga je še v krtačnem odtisu. Kar se me je najbolj dotaknilo, je njegovo stalno sklicevanje na našo dušo. Če gledam v prihodnost, je lahko določen način "turizma" dobra priložnost tudi za našo dušo. Kot društvo "Rozajanski dum" imamo ob 25. jubileju društva, ki bo septembra letos, v programu

ga manjšinskega jezika. Kulturno središče, ki ga načrtujejo v Špetru, bo središče za srečanja in animacijo krajevne skupnosti, istočasno pa bo primeren prostor za dejavnosti, ki sem jih omenila. Nedvomno bo lahko center vzpodbudil nove možnosti, in to predvsem za mlade. Ob že povedanem je omenjeno delo le del naše stvarnosti. Dogajanja iz zadnjih let, in kot zadnje padec mej, nam vlivajo upanje za boljše prihodnost, ki nam bo dala nove možnosti ter nas dodatno obogatila in to tudi kulturno. Nekateri naravne meje pa so bile, so in bodo. Že stiki med našimi dolinami so težavni. K sreči imamo tednika, kot sta Novi Matajur in Dom, lahko poslušamo radijske oddaje Radia Trst A in imamo kulturna društva, ki skušajo ohranjati združeno skupnost. V tem smislu smo ob koncu leta 2006 v videmski pokrajini skupaj ustanovili Inštitut za slovensko kulturo, katerega namen je omogočati stike, vzpodbujeati skupne pobude ter skupaj izdelovati

Kratke

Avdicija za nov komorni pevski ansambel
"Cecilia Seghizzi"

Združenje "Seghizzi" v Gorici, ustanovitelj in organizator Mednarodnega tekmovanja zborovskega petja, želi praznovati 100. rojstni dan umetnice Cecilie Seghizzi in obenem počastiti pomembnost združenja v pevski stvarnosti. V ta namen smo si zamislili pobudo, ki bi lahko združila najboljše pevce v okolici: komorni pevski ansambel "Cecilia Seghizzi". Skupino bo sestavljalo največ dvanajst pevcev (mešani glasovi SATB) pod vodstvom glasbenika Marka Muniha (Ljubljana), prestižne osebnosti zborovskega petja. Program je osredotočen predvsem na zborovsko petje 20. stoletja in sodobnih skladateljev, posebno pa italijanskih in tistih iz dežele Furlanije Julijske krajine. Glede na dejstvo, da je za podvig potreba po pevcih, ki so na vrhunsko profesionalnem nivoju, bomo morali izbirati kandidate. Avdicije bodo v soboto, 1. marca, in nedeljo, 2. marca 2008, (po želji), ob 15.30 na sedežu Združenja "Seghizzi" v ul. Buonarroti 28 v Gorici (Italija). Tu bodo kandidati (ki so se rodili po 1. januarju 1972) predstavili skladbo komornega značaja, da bodo lahko dokazali sposobnost v branju not. Tisti, ki se bodo lahko udeležili podviga, bodo morali hoditi na vaje (dvakrat mesečno) in nastopati na petih koncertih, ki bodo letos. Udeležencem bomo vrnilo potne stroške in plačali prenočišče in hrano v turnejah po Italiji in v tujini. Zainteresirani naj čim prej pošljejo podatke: 1. ime in priimek; 2. kraj in datum rojstva; 3. naslov; 4. telefonsko številko in e-mail naslov; 5. avtorja in naslov skladbe; 6. S_A_T_B_. Za katerokoli drugo informacijo so vam na razpolago: 1. mobitel (0039) 335.8018607, predsednik združenja; 2. e-mail predsednika italo_montiglio@yahoo.com; 3. e-mail tajništva združenja Seghizzi info@seghizzi.it; 4. telefonska številka združenja Seghizzi (0039) 0481.530288; 5. sedež združenja Seghizzi: Via Buonarroti 28, 34170 Gorizia (Italia).

V Vitovljah spominska soba ljudskega
umetnika Stanka Hrovatina

Na njegovem domu v Vitovljah so uredili in odprli spominsko sobo ljudskega umetnika, kiparja in rezbarja Stanka Hrovatina. Pri tem je s svojim strokovnim znanjem in izkušnjami sodelovala Inga Miklavčič-Brezigar, kustodinja, etnologinja in muzejska svetovalka v Goriškem muzeju. Zdaj že pokojni Stanko Hrovatin se je z rezbarstvom kot popoln samouk začel ukvarjati v začetku osemdesetih let, ko je v podjetju Vozila delal kot vratar. V službo si je prinašal kose lesa in jih obdeloval v predmete ljudske umetnosti. Ustvarjal je predvsem v lesu (oreh, lipa), nekaj del pa je tudi v kamnu. Njegova zbirka obsega okoli 200 predmetov, vsebinsko pa je naravnana na kmečko, ljudsko ter nabožno motiviko, pa vse do domišljijjskih likov. Leta 1990 je napravil kopije Marijinega kronanja, gotških kipov Marije, Boga Očeta in Boga Sina iz podružnične cerkve Marijinega vnebovzetja v Vitovljah. Originalne kipe hrani Goriški muzej v Kromberku, Hrovatinove kopije pa so razstavljene na izvornem mestu v obnovljeni cerkvi v Vitovljah.

Zbirka del Stanka Hrovatina je na ogled v spominski sobi njegovega nekdanjega doma, v Vitovljah številka 25.

Zgodovinar dr. Branko Marušič redni
profesor univerze v Novi Gorici

Zgodovinar dr. Branko Marušič, vodja Raziskovalne postaje Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU) v Novi Gorici, je bil imenovan za rednega profesorja Univerze v Novi Gorici. Na tem visokošolskem zavodu bo predaval zgodovino, ki je znanost in stroka. Na Univerzi je že imel nastopno predavanje z naslovom Pot do univerzitetnega študija na Goriškem. V njem je spomnil, "da zametki visokega šolstva na Goriškem segajo v začetek 17. stoletja, ko so jezuiti ustanovili gimnazijo v Gorici. Leta 1818 je bilo v Gorici ustanovljeno Centralno bogoslovno semenišče, ki je bilo do razpada Avstro-Ogrske edina visoka šola v tedanjem Avstrijskem primorju. Po letu 1848 se je pojavilo več predlogov za ustanovitev univerze v Gorici in Trstu, zlasti v povezavi z reševanjem italijanskega univerzitetnega vprašanja v avstrijski monarhiji. To vprašanje pa takrat ni bilo rešeno. Leta 1924 je bila ustanovljena Univerza v Trstu. Po drugi svetovni vojni je nastala Univerza v Vidmu, leta 1993. V Novi Gorici je bila kot visokošolski zavod ustanovljena Politehnika, ki se je v letu 2006 preoblikovala v Univerzo v Novi Gorici. / M.

Na univerzah in drugih visokošolskih
zavodih v Sloveniji v tem akademskem
letu skoraj 90 tisoč študentov

Po podatkih ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo ter statističnega urada Slovenije je na univerze in druge visokošolske zavode v Sloveniji v tem akademskem letu vpisanih skupaj 89.593 študentov. To je okoli dva tisoč študentov manj kot v prejšnjem akademskem letu. Od omenjenega skupnega števila študentov v tekočem letu jih 22.254 študira po programih, ki so usklajeni s t. i. bolonjsko deklaracijo, to je po programih, ki veljajo za vse države članice EU. Preostali študenti pa se izobražujejo po programih, ki izhajajo iz stare slovenske zakonodaje.

Iz omenjenih podatkov nadalje izhaja, da fakultete ljubljanske univerze obiskuje skoraj 47.500 študentov, na univerzo v Mariboru je vpisanih 16 tisoč študentov, univerzo na Primorskem 3.133 in na univerzo v Novi Gorici 451 študentov. Večina študentov v Sloveniji po opravljeni univerzitetni oz. visokošolski diplomii težko dobi zaposlitev. To velja zlasti za diplomante družboslovnih znanosti. Spričo občutnega pomanjkanja zdravnikov pa lahko takoj dobijo zaposlitev diplomanti medicinskih fakultet v Ljubljani in Mariboru. V vseh šestih letnikih medicinske fakultete v Ljubljani je v tem akademskem letu vpisanih 1.900 študentov. / M.

Pogovori ob meji / Emanuela Gherardi iz Kopra
"Bilo mi je skorajda
nerodno biti manjšinka"

V rubriki Pogovori ob meji, ki se bo v naslednjih mesecih večkrat pojavljala na straneh našega tednika, bomo bralcem predstavili nekatere naši srenji manj znane osebnosti, ki se oglašajo na tem prostoru, tostran in onstran meje. V pogovoru z njimi bomo skušali poglobiti njihovo doživljanje meje oziroma narodne pripadnosti. V prvem intervjuju smo k pogovoru povabili Emanuela Gherardi iz Kopra. Gherardijeva je od leta 2004 zaposlena kot novinarka v italijanskem časnikarskem uredništvu regionalnega RTV centra v Kopru. V tem mestu se je rodila, odrasčala in obiskovala šole do gimnazijske mature, diplomirala pa je na univerzi v Bologni.

Kako doživljaš svojo pripadnost italijanski narodni skupnosti v Sloveniji, torej narodni manjšini?

V otroških letih mi je pripadnost manjšini povzročala precejšnje nelagodje, bilo mi je skorajda nerodno biti manjšinka. Čeprav smo imeli tedaj kot italijanska narodna skupnost v Jugoslaviji zagotovljene vse pravice, je v pogovoru z vistniki večkrat prišlo na dan dejstvo, da sem manjšinka, kar je tu pa tam izzvalo posmeh mojih tedanjih slovenskih vrstnikov.

Družila sem se namreč po večini s slovenskimi prijatelji, obiskovala sem slovenski otroški vrtec, saj so starši želeli, da se naučim dobro slovensko. Ko sem odrasčala, sem si želela čim prej stran iz svojega prostora, želela sem se pomešati v množici Italijanov v matici. To se je nato tudi zgodilo, in sicer ko sem šla študirat v Bologno. Tudi tu pa nisem doživela naklonjenega sprejema. Veliko ljudi mi je pravilo, da sem Jugoslovanka, saj sem se rodila in odrasčala v Jugoslaviji.

O katerem času govoriš?

V Bologno sem odšla študirat ob koncu osemdesetih let. Jugoslavija se je tedaj počasi že začela razkrjati, v očeh mojih bolonjskih znancev in prijateljev pa je še vedno trdno stala. Veliko truda in napora sem morala vložiti v to, da so končno razumeli, kaj pomeni biti pripadnik neke narodne manjšine. Pravzaprav sem jih morala soočiti že s samim obstojem italijanske narodne skupnosti v tedanji Jugoslaviji. V Koper sem se vrnila, ko je nova slovenska država že odrasčala. Vrnila sem se v povsem spremenjeno okolje, v katerem pa se vseeno nisem znašla.

Zakaj?

Vedno sem imela občutek nelagodja, da živim v državi, kjer sem bila pripadnica neke manjšine. Tu seveda ne govorim o narodnih in jezikovnih pravicah. Nimam namreč kakega posebnega občutka, da bi mi jih kdo kratil. Tu pa tam se ob kakem slabem narejenem prevodu zamislim in imam občutek, da je moja materinščina premalo cenjena. Kot sem že povedala, se nad zakonskimi pravicami ne morem pritoževati, v meni

pa zbuja občutek nelagodja že samo dejstvo, da pripadam neki manjšini.

Ima pripadnik manjšine s svojo naravno dvojezičnostjo več možnosti od enojezičnega večinca?

Osebnost se s to trditvijo ne morem strinjati, najbrž bi z menoj soglašalo veliko pripadnikov italijanske narodne skupnosti v Sloveniji. Marsikomu se namreč ne zdi potrebno, da bi pravilno obvladal oba jezika, slovensčino poznamo precej površno. Govorimo italijansko, pa še to ne brezhbno, saj hočeš nočeš

Si morda kdaj navezovala prijateljske ali delovne stike s pripadniki slovenske manjšine v Italiji?

Prijateljskih stikov za zdaj nimam, kdaj pa kdaj stopim v stik s Slovenci v Italiji zaradi službenih obveznosti. Vaše stvarnosti skorajda ne poznam, odkrivam jo dan za dnem.

Kakšen vtis o Slovencih v Italiji si ustvarila doslej?

Takoj sem opazila prve razlike med obema manjšinama in njunima pojmovanjema manjšinskosti. Zdi se mi, da Slovenci v Italiji jezik večine veliko bolje obvladate od nas. Najbrž ste v to prisiljeni, saj javna uprava ne nudi dvojezičnosti. Ste pa, vsaj kot se meni zdi, veliko bolj zavzeti od nas, kar se tiče obrambe lastnega jezika in istovetnosti.

Opažanja so nadvse zanimiva. Pri nas je veliko takih, ki se nimajo za Italijane, ampak za Istrane oziroma pripadnike manjšine. Zdi se, da biti manjšinec ne pomeni samodejne identifikacije v italijanskem narodu.

Podoben pojav lahko zasledimo pri nas, ko se marsikdo ima za "zamejca" in ne za Slovenca... Danes živiš v Trstu,

se pravi v svoji matični državi. Kako si doživljala odnos do nje nekoč in kako ga doživljaš danes? Se v Italiji počutiš doma?

Da, nedvomno.

V Trstu ali malce dlje od meje?

V Trstu se ne počutim pretirano doma, bolje se počutim dlje od meje, denimo, v Bologni, kjer sem študirala, ali v Rimu. V tem prostoru je veliko govora o kulturnem bogastvu, ki izvira iz medsebojnega prepletanja različnih kultur. Velikokrat pa se rado dogaja, da s prstom kažejo na človeka in mu pravijo: "Ti si manjšinec", "Ti si Slovenec" ali kaj podobnega.

Je po tvojem mnenju padec meje sprožil vrsto mehanizmov, ki bodo tako ali drugače koristili življenju italijanske narodne skupnosti v Sloveniji?

Celotni italijanski narodni skupnosti na območju Istre padec meje med Italijo in Slovenijo ne bo koristil, saj ostajajo Italijani v hrvaškem delu Istre z novo schengensko mejo precej odrezani, čeprav jih ima večina dvojnoro državljanstvo.

Kulturni stiki med vami in Italijo obstajajo že dolgo. Kako pa bo na osebni ravni? Se bosta Italijan iz Trsta in tisti iz Kopra čutila bližja?

Kot sem že povedala, je veliko miselnih pregrad izginilo že pred samim formalnim padcem mejnih kontrol. Fizične pregrade so padle, nekatere miselne so izginile še prej, druge pa bodo ostale.

Trditve je zanimiva, saj je vsepovsod slišati, da so fizične pregrade že padle, tiste v glava pa še vztrajajo.

Doživljanje meje je seveda zelo osebno. Prebivam v Trstu in opažam, da je po padcu meje v mestu veliko Slovencev. Nekateri prihajajo v Trst v kino, drugi le na sprehod. Kar pa se tiče nas, pripadnikov italijanske manjšine v Sloveniji, smo v Trst redno zahajali že od vsega začetka.

Danes je veliko Italijanov iz bolj oddaljenih krajev, ki zahajajo na počitnice v Istro. Padec meje ima verjetno večji pomen za tiste, ki so od nje bolj oddaljeni. Večina nas ima v Italiji svoje sorodnike, saj je veliko Italijanov odšlo iz Istre v povojnem času. Sorodstvene vezi pa so prepletene tudi po Istri, saj se je v desetletjih po vojni veliko ljudi iz južne polovice polotoka priselilo v severno Istro.

Je po tvojem italijanska narodna skupnost, ki prebiva v Sloveniji, dovolj ovrednotena v Trstu oziroma po Italiji? Veliko ljudi za obstoj italijanske manjšine v Sloveniji sploh ne ve. Imamo sicer svoje kulturno delovanje, ki je utečeno, veliko sodelujemo z društvi v Italiji.

Domnevam, da je nepoznavanje vloge in pomena Italijanov v Sloveniji v matici tudi odraz njene številčnosti. V Italiji je vedno govor o Italijanih v tujini (italiani all'estero), tako da verjetno ni čuti velike razlike med avtohtonimi manjšinami izven državnih meja in emigracijo v evropskih ali čezmorskih deželah.

Vedno poudarjamo, da smo avtohtona narodna skupnost. Težava je v tem, da smo pri tem poudarjanju skorajda osamljeni. Velikokrat se namreč zgodi, da pride v Koper nov italijanski konzul, ki za obstoj manjšine sploh ne ve. Predstavljamo si torej lahko, kolikšno je vedenje o nas med navadnimi ljudmi.

Kako je z asimilacijo pri vas? Slovenci v Italiji večkrat gledamo na pripadnike italijanske skupnosti v Sloveniji kot na superzaščiteni manjšino.

Kljub vsem zakonskim določilom je pripadnikov italijanske skupnosti v Sloveniji vedno manj. Veliko je namreč tistih, ki odidejo študirat v Italijo in nato tam tudi ostanejo. V mešanih zakonih starši otroke resda vpišejo v italijansko šolo, doma pa se z njimi po navadi pogovarjajo v slovensčini.

Torej velja rek, da je sosedova trava vedno bolj zelena?

Veliko nas o Slovencih v Italiji misli, da je stanje pri vas boljše kot pri nas. Potem pa v pogovoru z učitelji ali profesorji zaznaš, da se v slovenskih šolah vedno več otrok med seboj pogovarja v italijansčini. Pred časom sem pripravila oddajo o padcu meje. Tedaj sem šla povprašat dijake, kaj menijo o tem dogodku. Lahko rečem, da sem ostala precej razočarana, saj sem pričakovala veliko več navdušenja. Stanje duha pa je v tem smislu zelo trezno, ni zaznati večjega navdušenja ali zaskrbljenosti, kar je seveda tudi znak, da spada padec meje v normalen razvoj dogodkov. Nad padcem meje pa so verjetno najbolj navdušeni gospodarstveniki, saj jim prinaša celo vrsto olajšav in novih možnosti.

Bodo morebitne italijanske finančne investicije v prostor, kjer živi italijanska manjšina v Sloveniji, izboljšale njeno splošno stanje?

Stvar je zelo negotova. Nekaj investicij je bilo že narejenih v tem prostoru, podjetniki pa seveda ne skrbijo za dobrobit manjšine, ampak samo za lasten dobiček. Manjšini pa bi zelo koristilo, ko bi med nas prišli tudi ljudje, ki jim je mar predvsem za kulturni in jezikovni razvoj. Primož Sturman

Foto Kroma

V Sežani o Srečku Kosovelu Jubilej v znamenju neobjavljenih pisem

Knjižnica Srečka Kosovela v Sežani je v sredo, 13. t. m., obhajala dvojni praznik. Slavili so 60-letnico odprtja Ljudske knjižnice-Sežana in 45-letnico poimenovanja te osrednje kraške kulturne ustanove po pesniku Srečku Kosovelu. Do podrobnosti razširjena večer je uvedla ravnateljica sežanske knjižnice Nadja Mislej Božič, ki je izpostavila pomen visokega jubileja knjižnice, ki jo vodi in ki s svojimi podružnicami v Komnu, Hrpeljah in v Divači ter svojimi 140.000 knjižnimi enotami, sodobno računalniško tehnologijo in bogato kulturno ponudbo igra zelo pomembno izobraževalno vlogo v vsem kraškem prostoru. Temu prazničnemu slavnostnemu tonu se je pridružil župan Davorin Terčon, ki je izrazil

to epistularno zapuščno hrani, in delo, ki ga je opravila urednica prof. Rojčeva. Z branjem posameznih pisem raznih dopisovalcev, od maminega pripisa do očetovega pisma glede gradnje hiše v Tomaju, ali pisem brata Stana in sester Anice iz Celja ter Karmele iz Münchna, do Gspanovega dopisa glede sodelavcev pri Lepi Vidi in daljšega pisma Mirjam - Fanice Obid, je pritegovala pozornost bralka Patrizia Dodič. Vsebinska pisma so bila zelo koristna, da so udeleženci lepše spremljali pogovor o samem pomenu objave, kot se je razvil med urednico, prof. Rojčevu, in velikim poznavalcem Kosovelovega dela, dr. Janezom Vrečkom. Iz njunega pripovedovanja in razčlenbe je bilo mogoče spoznati

priznanje vsem, ki so v teh desetletjih delali in skrbeli za napredek prej Ljudske in nato Kosovelove knjižnice. Svoj okrogli jubilej so sežanski knjižničarji praznovali na kar se da posrečenem večeru, s pomembno publikacijo, ki govori o Srečku Kosovelu. Kraški javnosti so namreč predstavili knjigo *Dragi Srečko, neobjavljena pisma Srečku Kosovelu*, ki je lani novembra izšla pri Goriški Mohorjevi družbi in jo je uredila ter ji napisala temeljito spremno študijo prof. Tatjana Rojc. Doslej še neobjavljena pisma sorodnikov in sodelavcev Srečku Kosovelu so vzbudila edinstveno pričakovanje. Zgodbo o tem, kako je iz pisem, ki jih hrani rjava potovalka, nastala knjiga *Dragi Srečko*, je ravnateljica Mislejevi in zbranim pripovedoval Marko Tavčar. Omenil je radijske oddaje, ki jih je pripravljala prof. Nada Pertot, pa tudi Edija Raceta, ki

globlji pomen, ki ga ima ta knjiga za razumevanje Kosovelove veličine. Na večeru je s samospeli P. Kalana, P. Šivica in B. Ščekove na Kosovelova besedila nastopila sopranistka Milena Košuta, ki jo je na klavir spremljala Ingrid Tavčar. Med programom so projicirali sprotne predstavitev sodelujočih in razne Kosovelove misli, v glavnem iz Pesmi v prozi, ki so lepo dopolnjevale izvajanja na odru. Na koncu jubilejnega večera je ravnateljica Nadja Mislej Božič vsakemu udeležencu srečanja in nekaterim sodelavcem knjižnice poklonila imenitno opremljeno beležnico knjižnice. Prisotna je bila seveda tudi znana prevajalka Jolka Milič, ki je tudi sama stopila k mikrofону in s svojo iskrivo besedo dodala lepemu večeru še šopek spodbudno ironičnih misli.

VJ

DSI in SLOVENSKA PROSVETA Prešernova proslava

Slovenska kultura v očeh mladih

Ti navdih in jaz beseda. S tem liričnim naslovom se bralec sooča, ko vzame v roke novo pesniško zbirko tržaške avtorice Brune Marije Pertot. Ko bo publikacijo, ki jo je pred nedavnim izdala založba Mladika, nato prelistal, bo v njej dobil strani, popisane z rahlimi, kratkimi verzi, ki se v prirčni in jezikovno izbrani pripovedi zvrstijo tako, da zapolnijo celotno belino papirja. "Njeno lirsko izpovedovanje ima podobo prostega, celo hoteno preprostega, a nikdar cenenega pripovedovanja. Stih se sproščeno odvijajo, pesniška zgradba nikoli ne obtežuje oblike pesmi, a tudi nikdar prikrita, a vedno nadzorovana čustvenost ne utruja bralca". Tako je zapisal Pavle Merku' v predgovoru knjigi, ki jo je na slavnostnem večeru Društva slovenskih izobražencev ob prazniku slovenske kulture predstavil Saša Martelanc. "Zbirka je razdeljena na štiri sklope. Avtorica se v prvem posveča odnosu do vsakdanjih stvari, v drugem pa se poglablja v religiozne motive z večnim ugibanjem o smislu življenja; ljubzenska motivika je razčlenjena v tretjem sklopu, v

zadnjem pa se Pertotova ozira po prehojeni življenjski poti". Martelanc je njene poezije označil za "nežne in močne: delikatne so v čustvovanju, hrabre pa v odkrivanju drugačnega okrog nas. Spoštovanje in obzornost se v njej

Foto IG

dopolnjujeta". V zbirki je močno občutiti vpliv sončnosti Mediterana, saj tudi nostalgija ni pri avtorici nikoli "bolestna, temveč prepredena je s tančico svetlobe, hvaležnosti in nasmeha". Pesniško snovanje Brune Marije Pertot se hkrati napaja ob globokem doživljanju verskega, krščanskega izročila, kakršno se

izpričuje v Svetem pismu, saj knjiga knjig "je ena sama, neprekosljiva poezija", je pojasnila avtorica sama sogovorniku in občinstvu Peterlinove dvorane, ki je bila do kotečka polna, saj je bil spored Prešernove proslave, ki ga je DSI zrežiral v sodelovanju s Slovensko prosveto, dokaj bogat. Poleg predstavitev knjižne novosti so prireditelji namreč podelili še nagrade 36. literarnega natečaja Mladika in priznanja Mladi oder 2007. Odgovorni urednik tržaške revije, Marij Maver, je prebral utemeljitve za posamezna nagra-

s pripovedjo Jutranja kava. Med pesniki je bila najboljša Ana Balantič iz Idrije; druga je bila Martina Štunf Šelhaus iz Ljubljane s ciklusom Briškule in liše, tretji pa je bil Borut Gombač iz Maribora z delom Drgetanje. Priznanja Mladi oder, ki jih Slovenska prosveta v Trstu in Zveza slovenske katoliške prosvete v Gorici podeljujeta že 33. leto, so prejeli učenci OŠ Franceta Bevka na Opčinah, učenci NSŠ Frana Levstika in Srečka Kosovela s Proseka, dijaki NSŠ Ivana Cankarja pri Sv. Jakobu, Barvna klapa Vzgojno-zaposlitvenega središča Mitja Čuk z Opčin, NSŠ Srečka Kosovela z Opčin, Mladinska dramska skupina Slovenskega kulturnega društva Igo Gruden, Zbor ladjica iz Devina, Igralska skupina Tamara Petaros, ki deluje v Društvu Finžgarjev dom na Opčinah, Otroška skupina Slovenskega dramskega društva Jaka Štoka s Proseka - Kontovela, Otroška dramska skupina Slovenec, ki združuje otroke petih razredov osnovnih šol in nižje srednješolce iz Brega, Gledališka skupina Slovenskega kulturnega kluba in pobuda Gledališki teden za najmlajše, ki poteka vsako leto junija meseca v Finžgarjevem domu na Opčinah. Lep večer, na katerem so sodelovali tudi recitatorji radijskega odra - Tomaž Susič, Peter Raseni in Alenka Hrovatin -, je obogatil še kvintet flavt Glasbene matice iz razreda Erike Slama.

IG

NARODNI DOM Predstavitev knjige Nade Ravbar Morato

Neposredni pričevalci našega izročila

Nada Ravbar, poročena Morato, je zbirki Glasovi Celjske Mohorjeve družbe prispevala pomembno publikacijo z naslovom Kruh in ribe, posvečeno pripovednemu gradivu iz Trsta in njegovega kraškega zaledja. Zbirka Glasovi si je pred dvajsetimi leti postavila kot cilj temeljit popis vseslovenskega pripovednega izročila. "Z dosedanjimi publikacijami smo pokrili polovični delež slovenskega prostora. Podobnim knjigam Slovencev v Avstriji in na Madžarskem ter na Hrvaškem se je končno pridružila prva, s katero se Slovenci v Italiji, prebivalci Trsta in Tržaškega vključujejo v enoten slovenski kulturni prostor", je dejala urednica zbirke dr. Marija Stanovnik na predstavitvi knjige, ki je v sredo, 13. februarja, v konferenčni dvorani Narodnega doma stekla na pobudo Slovenske prosvete in ZSKD ter Celjske Mohorjeve družbe. Knjiga Kruh in ribe zajema

ma ljudsko blago narodnostno in politično pisanega prostora, ki so ga pretresali težki premiki. V knjigo so zajete zgodbe od Milj, preko Brega, Krasa, slovenske obale med Barkovljami in Štivanom, do Doberdobskega Krasa, Timave, Soče in Laške Bizjakije. S tem se izpolnjuje dolgoletna želja urednice, da bi vsaj ena od knjig v zbirki Glasovi dišala po morju: "Da bi Slovenci sploh in na celini še posebej ne pozabili, da smo tudi primorski narod in kje je (bilo) zares slovensko morje", je dejala dr. Stanovnikova. V knjigi je tako zbrano folklorno v slovenskih narečjih in drugo neprecenljivo pripovedno gradivo (pravljice, bajke, legende, pripovedke različnih vrst, šale, anekdote, pričevanja ipd.), ki ga je Nada Ravbar Morato potrpežljivo zbirala tudi zato, da bi iz končnega dela izhajala zgodovina prostora, na katerem je ves pripovedni material nastal in se v zavesti in spominu neposrednih pričeval-

cev (to je prebivalcev območja) ohranil vse do danes. Publikacija, pri kateri je sodelovalo več kot 250 pripovedovalcev, ustvarilo pa jo je dvanajst večjih zapisovalcev in veliko manjših, ponuja v branje 563 dolgih in kratkih pripovedi: desetina teh je napisana v narečju, preostali delež pa v knjižnem jeziku. Knji-

odgovarjala na vprašanja, ki jih je zastavljal Boris Pangerc. Nada Ravbar Morato se je med drugim zahvalila vsem, ki so prispevali del lastnega izročila, nakar je Loredana Gec predstavila občinstvu tri zgodbe, ki jih je za tržaški radio posnela pri nekaterih izmed snovalcev knjige. Narečje je namreč tesneje povezano z govorom kakor s pisano besedo. Direktor Celjske Mohorjeve družbe Jože

Foto IG

ga vsebuje zato tudi slovarček narečnih ali manj znanih besed. Na večeru v Narodnem domu, ki se je ob petju ženske skupine Stuleti prevesil v prijeten vsestranski kulturni večer, je avtorica

Faganel je zato napovedal, da bo založba v kratkem izdala tudi elektronsko izdajo te zbirke, "kar sodi v sodobni koncept izdajanja zapletenih knjižnih načrtov".

IG

APZ univerze na Primorskem Dan slovenske kulture v Križu

Proslave ob dnevu slovenske kulture imajo standardni potek, ki združuje glasbo in besedo v tematski celoti. Kulturno društvo Vesna v Križu je letos strnilo te vsebine v koncert, na katerem je petje imelo glavno in edino besedo z glasovi mladih slovenskih pevcev. Kot je pojasnila odbornica, "so Slovenci brezmejnega kulturnega prostora pogledali na drugo stran zaliva", da bi nastalo prijetno in zanimivo srečanje z mladimi Akademskoga pevskega zbora Univerze na Pri-

morskem. Zbor Studentov redno deluje od oktobra 2004 pod vodstvom zborovodje in skladatelja Ambroža Čopija, ki je pred njim uspešno vodil med drugimi komorni zbor Nova Gorica in mešani zbor Obala. Priznani glasbenik in profesor na Umetniški gimnaziji Koper je kmalu pokazal, da ne bo šlo samo za obstoj in za trenutek druženja Studentov, saj je zbor začel ciljati na tekmovanja in gostovanja, kar mu je do sedaj tudi lepo uspelo. Poleg nastopanja na uni-

verzitetnih prireditvah je zbor koncertiral v Italiji, Bosni in Hercegovini, Srbiji, Hrvaški in

lani pa je dosegel še zlato plaketo na tekmovanju Naša pesem v Mariboru.

Foto Kroma

Grčiji (tu je prejel tudi dve prvi nagradi na tekmovanju v Preveži),

Za nastop v domu Alberta Sirka so pevci pripravili raznolik izbor

skladb iz svojega repertoarja, pretežno sakralna, raznovrstna dela od renesanse do sodobnosti, posvetne, nabožne in priredbe ljudskih skladb iz opusov reprezentančnih, sodobnih primorskih skladateljev.

Zbor je začel na prepričljiv način z natančno izvedbo dveh renesančnih skladb, ki sta kazali poglobljeno vadbo (za izvedbo Pulitijeve Cantata bell'alba je zbor prejel tudi posebno priznanje na tekmovanju v Mariboru), nakar se je soočil z bolj šibko platjo svojega skupinskega

zvoka pri oblikovanju goste harmonske slike pevске govornice Rachmaninova in Mokranjaca. Iz tuje literature so pevci izbrali še izvrstno O magnum mysterium Mortena Lauridsena, ostali del programa pa je zaobjel domačo obalo s skladbami Alda Kumarja, Ambroža Čopija, Stojana Kureta in Pavleta Merkuja. Lepa energija zaganih mladih pevcev je prevzela publiko, ki je zbor nagradila s pozornim poslušanjem in navdušenim aplavzom. Koprski APZ ima še veliko načrtov za letošnjo sezono: marca prvo srečanje študentskih zborov v Koprju, nato udeležbo na zborovskem tekmovanju v Varni za Grand Prix in na tekmovanju na Nizozemskem ter koncertno turnejo na Korškem in v Italiji.

PAL

Župan Janković na obisku v Trstu

Dogovor o sodelovanju med Trstom in Ljubljano

Dokument o sodelovanju med tržaško občino in občino Ljubljana, ki sta ga župana obeh upravni enot, Roberto Dipiazza in Zoran Janković, podpisala v ponedeljek, 18. februarja, v prostorih muzeja Revoltella, sloni na šestih točkah.

Dogovorjen je bil razvoj sodelovanja med organi in institucijami, ki delujejo na področju znanstvenega raziskovanja in kulture, s posebno pozornostjo na vzajemnost med krajevnimi univerzami. Kulturno izmenjavo pa bosta občini spodbudili s pomočjo akcij, katerih cilj je ustvarjanje kulturnih ponudb, ki jih je mogoče prenesti iz enega mesta v drugo: podkrepljeni bodo stiki med umetniškimi vodstvi krajevnih gledaliških hiš. Ustvarjena bo hkrati sinergija med podjetji, ki delujejo na področju 'krajevnih javnih storitev', in

pomnoženi bodo stiki med turističnimi agencijami, da se razišče možnost izoblikovanja turističnih paketov, vključno z obiski

Foto IG

obeh mest in bivanjem v njih, tako da se bodo izoblikovale dodatne oblike 'trženja mest'. Mestni upravi si bosta prizadevali, da bi imeli dostop do evropskih programskih skladov in projek-

ov. Sinergija bo vzpostavljena tudi pri izmenjavi informacij med mestnimi upravama, še zlasti v zvezi z načrtovanjem in raz-

vajem urbanih območij, okoljskega načrtovanja, trgovskega načrtovanja in nadzora prometa v mestih.

Dipiazza in Janković sta z velikim zadovoljstvom predstavila

izsledke prvega tovrstnega medobčinskega srečanja. Janković, ki se je med svojim prvim obiskom v Trstu sestal še z deželnim predsednikom Riccardom Illyjem, kateremu je zagotovil podporo v zvezi z načrtom evroregije, ni pa odstopil od stališča, po katerem mora Ljubljana postati center tega novega upravnega subjekta.

Ljubljanski gost je v muzeju Revoltella imel sestanek tudi z GK Jožetom Šušmeljem in s predstavniki slovenske manjšine, se pravi s predsednikom krovnih organizacij Dragom Štoko in Rudijem Pavšičem, tržaškimi občinskimi svetniki Igorjem Švabom, Stefanom Ukmarjem in Igorjem Furlaničem, predsednikom SSG Borisom Kuretom in škofovim vikarjem za Slovence msgr. Francem Vončino. Tržaškimi sogovornikom je Janković obrazložil, da je s svojim prvim obiskom v Trstu želel izraziti tudi moralno podporo manjšini, hkrati pa končno premostiti nesoglasja, ki so v preteklosti preveč bremenila zavest ljudi dveh sosednjih narodov.

IG

Obisk v Milanu

Boris Pahor gost oddaje Fabia Fazia

“Zadovoljen sem, da lahko pozdravim slovenski živelj na Tržaškem, Goriškem in na Videmskem kot gost te lepe in prijazne oddaje”.

S temi besedami, izrečenimi v slovenščini, se je tržaški pisatelj Boris Pahor poslovil od vodje oddaje Che tempo che fa, Fabia Fazia, predvsem pa od italijanskega občinstva, ki je v nedeljo, 17. febru-

arja, gledalo oddajo na tretji vsedržavni televizijski postaji. Pahor je bil namreč eden od osrednjih gostov uspešnega TV showa. Fazio je pisatelja kar lepo uvedel in o njegovem življenju povedal nekaj ključnih podatkov. Celoten potek intervjuja je bil osredotočen na italijanski prevod Pahorjeve Nekropole, ki je šele 40 let po slovenskem izvirniku zagledala luč v Dantejevem jeziku, zaradi česar

je bil Fazio dokaj presenečen. “Paolo Rumiz je že pisal, da je zagrižen italijanski nacionalistični lobi v Trstu imel ves interes, da bi slovenski tržaški pisatelji ostali nekako v zatišju, da ne bi izstopali”, mu je odgovoril pisatelj, nakar je jasno in neoporečno nanizal hude dogodke, ki so stopnjevali vzpon fašističnega nasilja pri nas in posledičnega diktatorskega režima najprej v naših krajih in nato še po ostali Italiji. “Sami fašisti so ponosno izjavljali, da se je fašizem rodil v Trstu”, je dejal Pahor in omenil kulturni eksodus slovenskih intelektualcev v Jugoslavijo takoj po prvi svetovni vojni. “Etnično čiščenje na rimski način se je med drugim izpričalo tudi v poitalijancemstvu slovenskih imen”. Pahor je nato odgovarjal na vprašanja, ki jih je Fazio postavil glede dela Nekropola in izkušnje, ki jo je pisatelj doživel v taborišču. “Bil sem eden izmed štirih milijonov političnih taboriščnikov”, je dejal Pahor, ki ga je Fazio nato spraševal o taboriščnem vsakdanu. “Vsakega tovariša je spremljala smrt. Težko je dojeti pojem smrti: ko si v stalnem stiku z njo, se šok

globoko vseli vate in z njo živi leta in leta. Krutost in živalskost sta v človeku prisotni kljub vsej kulturi, ki jo je bil človek zmožen v preteklih stoletjih ustvariti”.

“Kaj pa človeška dobrota: ali obstaja?” ga je vprašal Fazio.

“Verjetno obstaja: vprašanje pa je, kako narediti iz nje univerzalno vrtilino, ob kateri bi se lahko vse človeštvo oplajalo”. In sprožil se je aplavz, ki pa se ga je častni gost izognil: “Ta aplavz naj bo za tiste, ki se iz taborišč niso vrtnili: oni si ga zaslužijo prej kot jaz”.

Italijanski prevod Nekropole, ki jo je tiskala založba Fazi Editore, so v Milanu predstavili že v četrtek, 14. februarja, ko je bil Pahor gost Društva Slovencev v Milanu. Srečanje sta poleg društva priredila še knjigarna Claudiana in Generalni konzulat Republike Slovenije v Trstu. Poleg generalnega konzula Jožeta Šušmelja, konzulke Tanje Mljač ter predstavnika Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Rudija Merljaka, se je predstavitev knjige udeležil tudi novinar Fabio Fazio. Pisatelj in njegovo delo je obširno predstavila prof. Tatjana Rojc.

Igor Gregori

NARODNI DOM Fotografska razstava Zafer Galibov: intimen opazovalec okolja

“Veseli me dejstvo, da se tradicionalni fotografiji iz prejšnjega stoletja ujemamo z današnjimi kolegi, ki se pri svojem fotografskem snovanju poslužujejo digitalne tehnike: uporaba sodobnih pripomočkov ničesar ne odvzema umetniškemu navdihu fotografije, prej obratno, lahko ga krepi.” Tako se je izrazil bolgarski fotograf Zafer Ismail Galibov ob odprtju razstave svojih del z naslovom Premiki, dne 14. februarja, v galeriji Narodnega doma. Postavitve razstave je bila prepuščena režiji krožka Fotovideo Trst 80, društva Kons, NŠK, ZSKD, pokrovitelj pobude pa je bila poitalna agencija Adriatica. net. Uvodoma je v imenu organizatorjev spregovorila predsednica fotografskega krožka, Mirna Viola, ki je takoj prepustila besedo prof. Jasni Merku', ki je delo bolgarskega umetnika kritično osredotočila. Merkujeva je dejala, da je Galibov tesno povezan z družbenim

dogajanjem: fotografska tehnična spretnost se tako ujema z vrtincem aktualnih premikov. Razstavljene fotografije v strogi črno-beli tehniki pa globoko sežejo v srž, v intimo okolja: poleg portretov slavnih jazz glasbenikov se avtor z nekaterimi posnetki dokoplje do sporočilnosti določenega prostora (ulice, prizori iz narave), ki s svojo nemestjo nagovarjajo gledalca. “To stori z dovršenim čutom za kompozicijo, ki pa vendar – kot pri vsakem dobrem fotografu – temelji na izredni intuitivski podlagi”.

Zafer Galibov ostaja namreč zvest arhetipični estetiki fotografije, ki se je oblikovala pod vplivom naturalizma v drugi polovici 19. stoletja - piše v spremnem listu razstave. Na svoje subjekte gleda brez

predsodkov, kot raziskovalec, ki razume občutke, misli, usode in trenutke resničnega življenja in opisuje premike ljudi (ni pomembno, če so ti znani ali neznani). Zaustavlja se pri sledih, ki take premike pustijo za seboj: prikazuje poti, smeri in učinke. Ti premiki vodijo v različne smeri in so v svojem bistvu različni. V njegovih posnetkih lahko zasledimo stalne kretnje in mimiko ljudi, ki so nekam namenjeni, ko se za trenutek ustavijo; ljudi pri delu, ko se ukvarjajo z umetnostjo in sprostivnimi dejavnostmi. Galibove slike izražajo njegovo

natančnost, ko na prvi pogled izlušči pomen vsakodnevnega trenutka.

Zafer Ismail Galibov se je rodil 2. marca 1946. Najprej je dokončal tehnično šolo v Sofiji leta 1965 in nato zaključil magistrski študij elektronskega inženirstva na tehnični univerzi v Sofiji leta 1975. Od leta 2001 je umetnostni fotograf pri Narodni galeriji za tujo umetnost in predavatelj s polovičnim delovnim časom na Fakulteti za novinarstvo Univerze v Sofiji, kjer poučuje umetnostno fotografijo. Od leta 1996 do 1998 je delal kot fotograf pri Malem mestnem gledališču v Sofiji in od leta 1981 do 1991 je bil urednik za fotografijo pri reviji Nasha Rodina. Kot fotograf je delal tudi na Inštitutu za arhitekturo Glavproekt in pri modni reviji Lada. Od leta 1978 je Galibov imel več kot štirideset individualnih razstav doma in v tujini.

Kulturni večer je s svojo flavto obogatila Zinaida Kodrič, povezovala pa ga je Mairim Cheber.

IG

Foto IG

Obvestila

Slovensko prosvetno društvo Mačkolje vabi v nedeljo, 24. februarja 2008, ob 17. uri, v dvorano Srenjske hiše na prireditve ob slovenskem kulturnem prazniku. Program bosta sooblikovala OPZ Slomšek iz Bazovice in MePZ Mačkolje, priložnostno misel bo podala pesnica Majda Artač Sturman.

Slovenska Vincencijeva konferenca prireja v četrtek, 28. februarja, ob 16. uri v Peterlinovi dvorani, ul. Donizetti 3, 1. nadstropje, srečanje ob dnevu slovenske kulture. Na sporedu sta kulturni program in družabnost s pogostitvijo. Vabljeni

člani, podporniki in prijatelji.

Potovanje z Novim glasom v Uzbekistan od 15. do 22. maja 2008. Vpisovanje se zaključuje 29. februarja. Za podrobnejše informacije na upravi Novega glasa v Gorici, tel. 0481 533177, in na uredništvu v Trstu, tel. 040 365473, ali e-mail mohorjeva@gmail.com. Program Vam lahko dostavimo tudi po elektronski pošti. **Dom Jakob Ukmar, PD Kolonkovec, PD Ivan Grbec** vabijo v nedeljo, 24. februarja, ob 16. uri, na Dan slovenske kulture, ki bo v društvenih prostorih KD Ivan Grbec, Škedenjska ulica 124.

Darovi

Ob nabirki za katoliški tisk za Novi glas: Slovensko pastoralno središče Trst 400,00 evrov.

DEVINSKI PEVSKI ZBORI

vabijo na

PRAZNOVANJE DNEVA SLOVENSKE KULTURE

o Srečku Kosovelu in knjigi Dragi Srečko...
bo spregovorila prof. Tatjana Rojc

Na večeru bo sodelovala skupina BK - EVOLUTION iz Benečije

Na sedežu zborov v Devinu

Petek, 22. februarja 2008, ob 20. uri

DRUŠTVO ROJANSKI MARIJIN DOM, KŠD ROJANSKI KRPAN in GLASBENA MATICA

vabijo na

PREŠERNOVO PROSLAVO

Nastopili bodo gojenka Glasbene matice Samantha Gruden, recitatorja Elena Husu in Matija Kralj, otroška skupina ter Mešani mladinski pevski zbor Trst pod vodstvom Aleksandre Pertot

Govornica bo prof. Marija Pirjevec

Marijin dom v Rojanu

Nedelja, 24. februarja 2008, ob 17.30

Ob 150-letnici rojstva Juliusa Kugyja Slovesnost na pokopališču pri Sv. Ani

Leto 2008 bo med drugim tudi Kugyjevo leto. Veliki kralpinist in pisec se je namreč rodil natanko pred sto petdesetimi leti (1858) v Gorici in nato večino svojega življenja preživel v Trstu, v mestu, ki ga je ljubil in ki mu danes, dolga desetletja po njegovi smrti, končno tudi javno vrača vsaj del tiste njegove ljubezni. Že lani so mestna planinska društva (med njimi tudi Sloven-

Gianni Pecol Cominitto je spomnil, da smo vsi, ki smo se sprehajali po Dolini Trente ali taborili v Zajzeri, prišli v stik s Kugyjevo odprto miselnostjo. “Korda se je v večino svojega življenja preživel v Trstu, v mestu, ki ga je ljubil in ki mu danes, dolga desetletja po njegovi smrti, končno tudi javno vrača vsaj del tiste njegove ljubezni. Že lani so mestna planinska društva (med njimi tudi Sloven-

Foto Kroma

sko planinsko društvo Trst) in razne organizacije ustanovile Kugyjeve odbor zato, da bi primerno obeležili pomembno obletnico. Decembra je v Trstu potekal simpozij, vrsta prireditev in pobud bo tudi letos. Uvod v Kugyjevo leto je bila spominska slovesnost na pokopališču pri Sv. Ani, kjer je Julius Kugy pokopan; petega februarja je namreč potekala tudi štirinšestdeseta obletnica njegove smrti. Med številnimi ljubitelji gora, ki so se želeli pokloniti njegovemu spominu, je bilo tudi veliko javnih upraviteljev, saj je danes Kugy, ko sta večkulturnost in sožitje ponovno aktualni temi, posebno priljubljen. Vsi, ki so spregovorili ob njegovem grobu, so namreč izpostavili večjezično okolje, v katerem je odrasčal sin slovenskih in koroških staršev, dejstvo, da je Kugy govoril in pisal v treh jezikih: italijanščini, nemščini in slovenščini. Deželni odbornik

ben tistemu, po katerem se je premikal Kugy. Za tržaškega župana Roberta Dipiazza je lahko Kugy celo simbol Trsta, njegove večkulturnosti in vitalnosti, podobnega mnenja je bila tudi pokrajinska odbornica Adele Pino, ki je spomnila, da prireja Pokrajina Trst že skoraj petindvajset let natečaj za Kugyjevo nagrado: letošnja izvedba, ki je kot običajno odprta jaslim, vrtcem in šolam vseh stopenj, a tudi društvom in posameznikom, je posvečena vprašanju portrate in njenih negativnih posledic na okolje. Med udeleženci spominske svečanosti na tržaškem pokopališču je bil tudi predsednik Planinske zveze Slovenije Franc Ekar, ki je med drugimi napovedal, da bo v prihodnjih mesecih Pošta Slovenije izdala posebno Kugyjevo znamko. Njegov duh bo tako prisoten tudi med filatelisti...

PD

LJUBLJANA Narodna galerija

Imeniten poznogotski krilni oltar v novi preobleki

V torek, 5. februarja 2008, so v Narodni galeriji v Ljubljani javnosti predstavili obnovljen poznogotski krilni oltar, ki je do l. 2002 krasil podružnično cerkev sv. Kancijana v Britofu ob Idriji.

Zadnjih šest let je bil ta edinstveni primerak v Sloveniji v delavnici Restavratorskega centra Zavoda za varstvo kulturne dediščine, kjer so mojstrsko poskrbeli za dezinfekcijo, raziskave in obnovo oltarja.

Oltar je med 1520 in 1530 izdelal severnjaško orientirani mojster; nedvomno o tem priča izgubljeni nastavek - t. i. krona, ki je zgoraj zaključevala oltar in jo danes dokumentirajo

Podružnična cerkev sv. Kancijana v Britofu ob Idriji - pogled na zunanjsko prezbiterija (© Narodna galerija, foto: Bojan Salaj)

le še arhivski fotografski posnetki. Slogovno sorodne krone, v osi katerih je bil običajno pod baldahinom Vstali Kristus, so bile značilne za izdelke poznogotske rezbarske delavnice s sedežem v koroškem Beljaku.

Osrednji del oltarja predstavlja skrinja, v kateri stojijo kipi treh svetnikov: na sredini je sv. Kancijan - patron cerkve, ob njem pa sv. Ge-

noseško znamenje gradbenega mojstra izdaja, da je isti kamnosek 1505. leta zgradil cerkev v Šmarju pri Sežani in prezbiterij župnijske cerkve sv. Danijela v Volčah. Ob volčanski cerkvi pa je nekdanja stala tudi kostnica iz l. 1504, katere gradbenik je bil mojster Sigismund. Je bil le-ta tudi avtor sosednjega prezbiterija? Tudi arhitektura sv. Kancijana izdaja se-

vernjaške, natančneje južno-nemške elemente, in sicer tako na portalu kakor tudi v za naše kraje nenavadno zasnovani rebrasti obojni shemi prezbiterija. Misel, da je Sigismund graditelj tudi britofske cerkve, je več kot valjiva ... Zastavlja se vprašanje, kaj je botrovalo severnjaško

noseško znamenje gradbenega mojstra izdaja, da je isti kamnosek 1505. leta zgradil cerkev v Šmarju pri Sežani in prezbiterij župnijske cerkve sv. Danijela v Volčah. Ob volčanski cerkvi pa je nekdanja stala tudi kostnica iz l. 1504, katere gradbenik je bil mojster Sigismund. Je bil le-ta tudi avtor sosednjega prezbiterija? Tudi arhitektura sv. Kancijana izdaja se-

na enem od ščitkov med sklepni obojne sheme v prezbiteriju je upodobljen grb Vogrskih gospodov; to dejstvo lahko povežemo z arhivskimi viri, ki poročajo, da je leta 1504 Simon Vogrski skrbel za

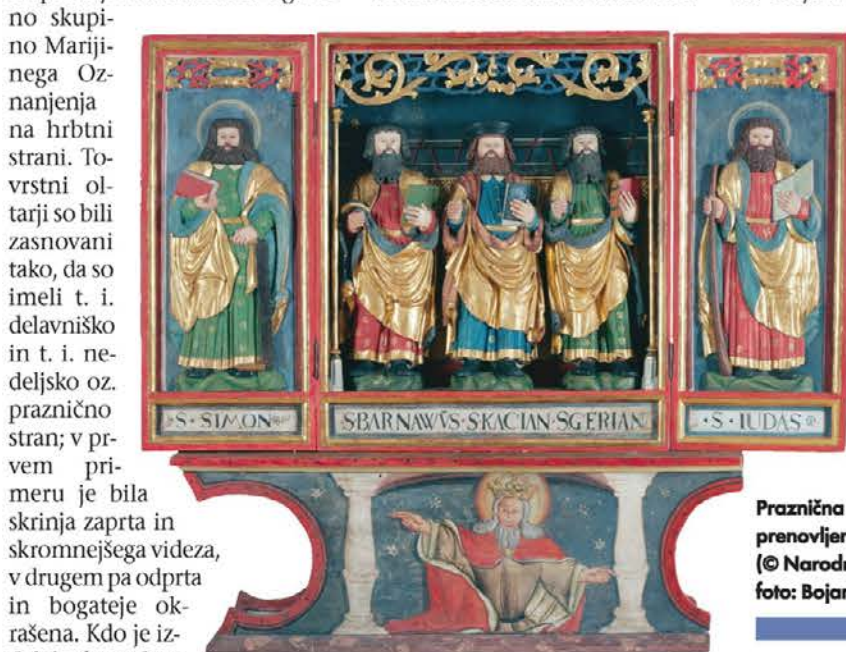
podružnično cerkev sv. Kancijana v Britofu ob Idriji - pogled na zunanjsko prezbiterija (© Narodna galerija, foto: Bojan Salaj)

podružnično cerkev sv. Kancijana v Britofu ob Idriji - pogled na zunanjsko prezbiterija (© Narodna galerija, foto: Bojan Salaj)

Marijino Oznanjenje na delavniški strani prenovljenega oltarja (© Narodna galerija, foto: Bojan Salaj)

rion in sv. Barnaba. Ob bok skrinje sta s tečajji pritrjeni krili z reliefoma sv. Simona in sv. Tadeja na prednji in z naslikano figuralno skupino Marijinega Oznanjenja na hrbtni strani. Tovrstni oltarji so bili zasnovani tako, da so imeli t. i. delavniško in t. i. nedeljsko oz. praznično stran; v prvem primeru je bila skrinja zaprta in skromnejšega videza, v drugem pa odprta in bogateje okrašena. Kdo je izdelal figuralno okrasje, ne vemo; statično stoječi frontalno postavljeni svetniki pa nam izdajajo sočasne slogovne značilnosti severneje ležečih dežel.

Praznična stran prenovljenega oltarja (© Narodna galerija, foto: Bojan Salaj)

tofa tako različen od okusa okoliških prebivalcev! Natančnejši ogled cerkve sv. Kancijana nam morda ponudi možni odgovor:

tofa tako različen od okusa okoliških prebivalcev! Natančnejši ogled cerkve sv. Kancijana nam morda ponudi možni odgovor:

mednarodne medije, ki bodo v času pred evropskim prvenstvom Koroško gotovo tudi v tem vprašanju vzeli pod drobnogled. Če bo dežela hotela imeti mir in dober razvoj, to s Haiderjem definitivno ne bo šlo: "Koroška bo zaradi dg Haiderja tudi v drugi dekadi 21. stol. veljala za rjavoumazano deželo in hkrati po Haiderjevih zaslugah prepredeno s finančnimi škandalami".

Po načrtu Foruma slovanskih kultur

Sto slovanskih romanov

Kar neverjeten se zdi načrt zbirke vseh slovanskih držav. Tako neverjeten, da so ga v vsem velikem slovanskem svetu doslej upali uresničiti samo v Sloveniji. Izšlo naj bi kar sto romanov predvidoma v trinajstih slovanskih jezikih. Zbirka je bila zasnovana leta 2006 kot projekt mednarodne ustanove Forum slovanskih kultur, programski in založniški del izdaje pa je v Sloveniji prevzelo Društvo slovenskih pisateljev, še v časih, ko je bil predsednik društva Vlado Žabot. Projekt poslej podpisuje Slavko Pregl, novi predsednik pisateljskega društva, slovensko skupino urednikov pa vodi Mitja Čander, ki delo koordinira tudi z uredništvi iz drugih slovanskih držav.

Zamisel o skupni knjižni zbirki je več kot izzivalna: vsaka sodelujoča slovanska država izbere deset avtorjev romanov, ki naj bi nastali po padcu berlinskega zidu in naj bi prinašali najsodobnejši izraz posamezne književnosti. Romani bodo, tak je načrt, prevedeni in izdani v vseh slovanskih državah, kasneje morda celo v angleščini in drugih neslovanskih jezikih.

Za začetek so, kot rečejo, samo slovenski bralci dobili šele prve tri knjige prevodov, namreč dva sodobna ruska romana in enega makedonskega. Številka ena v zbirki je Venko Andonovski (1964). Svoj roman Azbuka za neposlušne je navidezno umestil v čas, ko sta se Ciril in Metod pripravljala na odhod med Slované, vendar avtor zgodovinska dejstva le uporabi za samosvoj mit o nastanku pisave ter o njeni mitični, nematerialni naravi. Roman je nekaj nenavadnega tudi zaradi posebnega načina oblikovanja pripovedi, je zagovor unikatnosti vsake (osebne) pisave (ne le črkopisa!), krik proti gutenbergovski

civilizaciji in današnji globalizaciji. Iz makedonščine je knjigo prevedla (in napisala spremno besedo) dr. Namita Subiotto, docentka za makedonski jezik in književnost na ljubljanski Filozofski fakulteti.

Oba ruska avtorja sodita med danes najbolj brane. Aleksej Ivanov (1969) je roman z naslovom Geograf je zapil globus izdal leta 2003, že naslov sam pa nas napeljuje na duhovito, tudi pustolovsko pripoved, z eksistencialno noto seveda. Dogaja se v času perestrojke, skozi zgodbo tridesetletnega profesorja, ki se zaljubi v svojo učenko. Delo je prevedla Lijana Dejak.

Tretji v bel ovitek odet roman zbirke prav tako že z naslovom Prvi drugi prihod vznemiri sledovednost bralca. Aleksej Slapovski se je lotil teme ponovnega prihoda Kristusa, ki se bo zgodil v Rusiji in bo od tod rešil svet, ki je zapadel v krizo. Tema Rusije kot rešiteljice je, kot vemo, vznemirjala med drugim že Dostojevskega in kasnejše pisce. Slapovski seveda reagira na pojavljanje mnogih lažnih prerokov, ki krožijo po sedanji Rusiji. Zgodba Kristusovega prihoda

da se dobesedno po evangelijih ponovi v podobi nekega dečka (ki pa med drugimi čudeži spreminja vodo v vodko). Prevajalec in pisec spremne besede je Drago Bajt.

In - kaj sploh je Forum slovanskih kultur? Najbrž to zvoneče ime potrebuje krajše pojasnilo. Gre za institucijo, katere pobudnik je bilo slovensko ministrstvo za kulturo. Zamisel, kako kulturo slovanskih narodov predstaviti skupaj in jo postaviti ob bok germanski, romanski in drugim kulturam, je krožila že od leta 2001. Takrat je bila predstavljena na srečanju Bush-Putin na Brdu pri Kranju, tri leta kasneje pa je Forum zares tudi nastal. Po nekaj pompoznih srečanjih (ki so potekala v angleščini!) je že kazalo, da iz tega razen velikih besed in stroškov ne bo nič, zaradi česar so do te zamisli postale skeptične vse članice. V Sloveniji sta si ustanovo in njeno delo podajali ministrstvo za kulturo in zunanje ministrstvo, na koncu pa so se dvomi v smiselnost ideje povsod le umirili. Forum slovanskih kultur ima sedež v Sloveniji, postal je nevladna organizacija, ki spodbuja kulturno sodelovanje držav, kjer govorijo slovanske jezike. Forum zdaj vodi več projektov in programov hkrati, poleg literature seveda. Med drugim je v pripravi festival slovanskih narodnih noš v Bruslju, prav tam bo tudi filmski festival, skupne predstavitve pa načrtujejo tudi za druge zvrsti

umetnosti, če povzamemo besede prof. dr. Andreja Rozmana, člana programskega sveta Foruma slovanskih kultur. Z zbirko Sto slovanskih romanov se je torej zgodil prvi preboj v svet najaktualnejše ruske in makedonske literature. Glej čudež - in to v Sloveniji! Vsaj za slovensko izkušnjo velja, da sodobna literarna dela slovanskih avtorjev skoraj praviloma izidejo šele, ko zaslovijo v zahodnem, neslovanskem svetu.

Peter Kuhar

Ogorčenje ob besedah koroškega vladarja

Kdo bo Haiderju zavezal usta?

Najnovejši verbalni izpadi deželnega glavarja Haiderja ob vprašanju dvojezičnih krajevnih napisov, s katerimi napada predsednico državnega zbora Prammerjevo in kanclerja Gusenbauerja, pričajo o njegovi neokusni ravni in dokazujejo vse Haiderjevo zaničevanje koroških Slovencev. Vidno tudi hočejo odvrniti poglede od Haiderjevih finančnih škandalov. "Očitno Haider ponovno zlorablja to vprašanje, da odvrne poglede od cele vrste finančno ogromnih škandalov, ki jih drago plačuje vsak koroški davkoplačevalec. To dokazuje Haiderjevo neverjetno podlost", osupel ugotavlja deželni poslovodja Enotne liste Adrian Kert. "Če Haider misli, da bo na ta način splasil koroške Slovence

in vse več načrtega prebivalstva, se pošteno moti. Pojavilo se bo ogorčenje ozračje in nekoč bo začelo pošteno vretiti". Dežela naj se dobro pripravi na

Alfred Gusenbauer

Mojca Jenko

Časnik Dnevnik odpustil zunanjepolitičnega urednika

Končno odločen boj proti gospodarskemu kriminalu

V Sloveniji je bilo tudi v preteklih dneh veliko dogodkov, med njimi srečanje predstavnikov EU z ruskim zunanjim ministrom Sergijem Lavrovom v kongresnem centru Brdo pri Kranju. Toda vse dogajanje je zasenčila novica o veliki akciji skupine kriminalistov in uniformiranih policistov, ki so aretirali in odvedli na zaslišanje direktorje treh največjih slovenskih gradbenih podjetij: Ivana Zidarja iz Slovenija ceste-Tehnika, Dušana Črnigoja iz Primorja v Ajdovščini in Hildo Tovšak iz Vegrada v Velenju. Javnost je bila ob aretaciji osupla in presenečena, saj so omenjeni poslovneži veljali za nedotakljive ter naj bi delovali tudi v povezavi s politikom. Osumljenec je policija sledila od sredine lanskega leta, pri tem pa jim je tudi prisluškovala. V generalni policijski upravi in v skupini tožilcev za posebne namene poudarjajo, da so zbrali dovolj dokazov o korupciji, v katero so bili vpleteni omenjeni trije direktorji. Pri tem je omeniti, da korupcijo poimenujejo kot zlorabo politične moči v zasebne namene. Policisti in kriminalisti so akcijo opravili skladno z zakonom, hitro in učinkovito. Čeprav imajo omenjena podjetja velik delež v

slovenskem gradbeništvu ter naj bi zlasti Slovenija ceste-Tehnika in Primorje bila sokriva za napake in zamujanje rokov pri gradnji avtocestnega omrežja ter za kartelno dogovarjanje o cenah gradenj, so bile povod za spektakularno kriminalistično operacijo domnevno nepravilnosti pri javnem naročilu za gradnjo kontrolnega stolpa na Letališču Jožeta Pučnika. Tam so ugotavljali sum nedovoljenega sprejemanja oz. dajanja daril. Pridržane direktorje Ivana Zidarja, Dušana Črnigoja in Hildo Tovšak in tri druge osumljence je preiskovalna sodnica izpustila iz pripora, v priporu pa je zadržala Tomaža Žiberta iz javnega podjetja Kontrola zračnega prometa. Najbolj pomembne pa so najbrž politične razsežnosti nenadne množične operacije kriminalistov in policistov. V javnosti se sprašuje, ali je država končno vendarle pričela odločen boj zoper gospodarski kriminal, saj tega v vsem obdobju nove države praktično ni bilo. Pri tem naj bi preiskovalci posegli tudi v tiste državne organe oz. službe, ki se ukvarjajo z denarjem ter razpisni natečajev za gradnje avtocest in drugih objektov, kjer morda posamezniki zlorabljajo svoj

položaj in možnosti in so povezani s t. i. gradbenim lobi-jem. Oglasili so se nekateri tako imenovani tajkuni, to je veliki bogataši, ki se morda boje, da bo oblast začela raziskovati tudi izvore njihovega kapitala in premoženja. Zanimivo je, da se je naprej oglasil Boško Šrot, direktor pivovarne Laško, ki je središče kapitalnega lobija, ki obvladuje tudi časnike, vključno z osrednjim slovenskim dnevnikom Delo. Šrot je kritiziral metode, ki naj bi jih policija uporabila pri aretaciji Ivana Zidarja (tega so pripeljali na zaslišanje v policijskem vozilu), češ da je to pomenilo žalitev za 70 let starega gospoda. Po Šrotovem mnenju se je z zadnjo operacijo policija spolitizirala, "Janez Janša pa bi najbrž rad aretiral tudi njega." Preiskava o gospodarskem kriminalu, v katerega so domnevno vpleteni direktorji obravnavanih podjetij, ki so sicer v zadnjih letih naglo obogateli, se intenzivno nadaljuje in morda bo segla tudi v tujino. Navajamo še nekaj podrobnosti o drugih dogodkih, ki so v prejšnjih dneh zaznamovali Slovenijo. Državni zbor je na izrednem zasedanju obravnaval razloge za

visoko stopnjo inflacije. Prevladalo je mnenje vlade, da so visoko inflacijo povzročile zlasti podražitve hrane ter energentov. V predvolilni kampanji se širi prepričanje, da se bosta na državnozborskih volitvah soočila tabora, ki ju bosta vodila Janez Janša in Borut Pahor. Slednji je v nekem intervjuju te dni dejal, "da je bila partija zanj dolgo časa sinonim za nekoga, ki je Primorsko pripeljal nazaj v domovino. Šele tekom študija sem prišel do zame strašnega spoznanja, da je partija grobo izkoristila parti-zanski upor za oblast."

Predsednik srbske vlade Vojslav Koštunica kritičen do Slovenije
Kaže, da se je začela razpletati zgodba o zaupnih dokumentih zunanjega ministrstva, ki so jih domnevni neznanci poslali časniku Dnevnik v Ljubljani in beograjskemu dnevniku Politika. V ljubljanskem časniku so odstavili Igorja Mekino, urednika zunanjepolitične redakcije, "ker je neskrbno ravnal z dokumenti, ki so mu bili zaupani". Med osumljenimi naj bi bila tudi njegova soproga, Svetlana Vasović-Mekina, dopisnica beograjskega dnevnika Politika.

V novi številki tednika Mladina pa je bil objavljen daljši pogovor s srbskim premierom Vojslavom Koštunico. O Sloveniji je govoril kritično, tudi zaradi naše politike do Kosova. Po mnenju predsednika srbske vlade "vprašanje Kosova ni odločilno za Slovenijo, zato ni normalno, da Slovenija zanj kaže takšno zanimanje".

Marijan Drobež

Kratke

Pri razvezanih je zakonska zveza trajala povprečno 14 let

Statistični urad Slovenije redno objavlja in komentira tudi najrazličnejše podatke o demografskih gibanjih in stanju v državi. Tako so nedavno objavili, da se število razvez

zakonskih zvez v Sloveniji že desetletja giblje na ravni nekaj nad dva tisoč letno. Slovenski količniki razvez na vsakih tisoč prebivalcev so med najnižjimi v Evropi. Manj razvez je samo v Italiji, na Irskem in v Grčiji. V Sloveniji na vsakih tisoč sklenjenih zakonskih zvez pride 366 razvez.

Statistika je nadalje ugotovila, kdaj oz. po kolikem času zakonske zveze se največ zakoncev razveže in kdaj so najbolj "nevarna" leta. V javnosti se je uveljavilo mnenje, da določena kriza nastopi po sedmih letih zakona. V Sloveniji pa ugotavljajo, da pri razvezanih zakon traja povprečno 14 let. Vedno manj je tistih, ki bi se razvezali že po nekaj letih zakona.

V igralništvu letos manj dobička in nič novih zaposlitev

V družbi Hit v Novi Gorici, ki je pojem in največja organizacija igralništva v Sloveniji in po nekaterih značilnostih tudi v Evropi, se kažejo prvi znaki težav. Število gostov se je začelo zmanjševati, domnevno zaradi hude konkurence številnih manjših igralnic ob meji z Italijo, finančnih težav gostov oz.

obiskovalcev igralnic, predvsem pa spričo stroge zakonodaje, ki prepoveduje kajenje v igralnicah.

Zaradi zmanjševanja števila gostov, posebej tistih iz Italije, so morali v Hitu spremeniti poslovni načrt za letošnje leto. Dobiček od igralništva naj bi znašal okoli 5,4 milijona evrov, kar je občutno manj kot v prejšnjih obdobjih. Nadzorni svet je sprejel več ukrepov za racionalizacijo poslovanja v igralnicah družbe. Plače zaposlenih, ki so zdaj precej višje kot drugod v gospodarstvu, bodo odslej počasneje naraščale. V hitovem igralništvu je skupaj 1874 zaposlenih, to število pa bodo postopno zniževali. Letos se bo upokojilo ali pa bodo odslovili 26 delavcev oz. uslužbencev. Zaradi finančnih in drugih težav v družbi Hit v prihodnje ne bodo več zaposlovali oz. sprejemali novih delavcev.

Zbornik o slovenskem jeziku, njegovih možnostih in zagatah

Slovenska akademija znanosti in umetnosti (SAZU) je 14. februarja predstavila Zbornik o slovenskem jeziku, njegovih možnostih in zagatah. Objavlja prispevke znanih in pomembnih osebnosti s kulturnega, jezikovnega in drugih področij, ki so jih predstavili in utemeljili na posvetu o

našem jeziku, ki ga je lansko leto priredila najvišja znanstvena in kulturna ustanova v Sloveniji.

V omenjeni publikaciji so objavljeni prispevki avtorjev, ki so sodelovali na posvetu SAZU, in sicer Jože Toporišič, Janez Orešnik, Tone Pavček, Zdravko Mlinar, Marjeta Humar, Andreja Žele, Franc Batič, Borislava Košmrlj, Drago Jančar, Andrej Šmalc, Matija Gogala, Teodor Domej, Miran Košuta, Zorko Simčič, Slavko Splichal, Zinka Zorko, Ciril Zlobec in Tomaž Longyka. Uvod v zbornik je napisal predsednik SAZU dr. Boštjan Žekš.

Publikacija ima velik pomen za naše jezikoslovce in druge ljubitelje slovenskega jezika. Vsebuje tehtne misli in razmišljanja o vlogi in pomenu slovenskega jezika v obdobju združevanja oz. t. i. globalizacije Evrope in sveta.

Iva Koršič

SNG Nova Gorica / Premiera mladinske predstave

Nebrzdana radovednost neugnane Cice

Na predvečer praznika slovenske kulture, v četrtek, 7. februarja, so v Slovenskem narodnem gledališču Nova Gorica tudi v poklon našemu največjemu pesniškemu duhu, premierno uprizorili predstavo, namenjeno mladi publiki, Cico v metroju, po romanu francoskega pesnika in pisatelja Raymonda Queneaua (1903-1976) v režiji in odrski priredbi Marjana Bevka. Delo ima marsikatera osnovna šola v Sloveniji, v zadnjih razredih, za obvezno branje, zato ga šolska mladina dobro pozna. Zamisel, da bi zaživel na novogoriškem odru je vzklikla iz pogovorov med umetniškimi vodjo Primožem Beblerjem in režiserjem Marjanom Bevkom, ki je tudi mentor dramske gledališke delavnice na novogoriški umetniški gimnaziji. Tako se je porodilo prvo, zelo uspešno ustvarjalno sodelovanje med novogoriškim gledališčem in gimnazijo. Naslovno vlogo v delu namreč izmenoma igrata Evelin Kranjc, učenka tretjega letnika, in Agata Uršič iz drugega razreda umetniške gimnazije, ki sta glede na svoje korenine, prva je iz Drežnice, druga pa s Krasa, jezikovno različno obarvali glavno junakinjo. Poleg njihju nastopa še dvanajst drugih mladih gimnazijcev, ki se bodo izmenično - v dveh skupinah po šest - pojavljali na odru, da ne bi zaradi ponovitev izostajali od pouka vedno isti dijaki. Po režiserjevih besedah so vsi spremljali nastajanje predstave, od bralnih vaj, ki so potekale na šoli, do zadnjega mizanscenskega giba, tako da so preverili, kaj pomeni, tudi v zakulisju, pripravljati predstavo in biti pozorni na najmanjši rekvizit.

Queneau je znan kot samosvoj avantgardni avtor,

ki se zelo večje poigrava z jezikom, prepleta njegove različne ravni in skuša prikazati jezikovno večmiselnost, večkrat v šalivem, grotesknem tonu. Te njegove jezikovne virtuoze je v slovenski jezik spretno prestavil Aleš Berger, vendar

je na odru moteče vplivalo na gledalca malce preveč poudarjeno poulično izražanje Cice, neotesanke s podeželja, ki ne pozna sramu. Mimo tega pa je režiser Bevk ob pomoči dramaturginje Martine Mrhar zelo posrečeno priredil roman, tako da je dogajanje zgostil v nekaj prizorov, ki ustvarjajo smiselno celoto. V njej je dobro osvetlil Cico, ki s predmestja prvič pride v Pariz in jo njena mati, ker gre na srečanje z ljubimcem, dva dni pusti pri svojem bratu, Cicinem stricu Gabrielau. Prav slednji in njegova morebitna homoseksualnost ter metro zanimajo Cico bolj kot vse pariške umetnine, za ogled katerih je stric Cici bolj slabo v pomoč, saj nenehno zamenjuje najznamenitejše kulturne spomenike mesta ob Seni. Med svojim kratkim bivanjem v mestu Cica ne more na metro, ker ne deluje zaradi stavke, spozna pa najrazličnejše tipe, svojevrstne ljudi, in

tudi prav groteskne situacije, v katerih se le-ti znajdejo. S temi novimi spoznanji vstopa v zagonetni svet odraslih, s katerim se je sicer že trdo spopadla v otroških letih. Kot sama pravi, se v tem kratkem času "postara". Najstnicu kosmatega besedišča

Pariz in se malce nerodno in robato suče okoli natakariče Lenče. Slednjo, ki komaj čaka, da bi se s kom omožila, je živahno in razigrano, kot že dolgo ne, - tudi ker je na odru nismo videli že kakšna tri leta! - s kančkom ženske spogledljivosti posebila Nevena Vrančič. Nerazrešljivo osebnost Tipa je, kot vselej, v odrsko mojstrovino odel Bine Matoh, ki s svojim poglobljenim, a povsem naravnim niansiranjem dramskih kreacij vedno očara in venomer priliva svoji močni igralski osebnosti, ovenčani z Borštnikovim prstanom, novega ugleda. Mira Lampe -Vujičič in Teja Glažar sta bili mojstrski izoblikovalki gospe Čebihin, ki se, čeprav v "letih", zelo rada ozira za moškimi, in nergaško čudaste Turandot z zmeraj pristotno papigo. Igralkama so dolga ustvarjalna leta navrgla poseben odrski žar. Disciplinirani in ravno prav radoživi so bili mladi študentje v vlogah smešnega Škota, Beamvejevca in gruče zvedavih turistov. Predstavo odlikuje tudi scen-ska svežina skoraj praznega odra, na katerega mladi igralci prinašajo in odnašajo bistvene scenske elemente in rekvizite, v ozadju pa se pojavljajo videoposnetki pariških znamenitosti, ki gledalca vodijo skozi čarobno mesto. Dobro usklajeni s predstavljenimi odrskimi liki so tudi kostumi, ki jih je v glavnem iz fundusa SNG odbrala kostumografka Tanja Zorn. Na valovno dolžino predstave razpeto glasbo si je zamislil glasbenik, Beneški Slovenec, David Klodič, dobro poznan v slovenskih manjšinskih krogih. Snovalec duhovito zamišljenih koreografskih korakov je bil Gabriel Agraviloae. Delo oblikovalca luči je kot vedno profesionalno opravil Samo Oblokar.

V Združenih državah Amerike in Evropi

Umiranje čebel povzroča veliko skrbi

Čebele so gotovo ena najbolj znanih in koristnih skupin žuželk. Vsi jih poznamo, ker nam dajejo med, a tudi ker igrajo izredno pomembno vlogo kot opraševalke rastlin. Nekoč je slovit Albert Einstein izjavil, da, ko bi čebele na Zemlji izumrle, bi človeštvu ostajala le še štiri leta življenja. Besede, ob katerih se velja zamisliti.

Nekateri raziskovalci trdijo, da čebele oprašijo približno 80 odstotkov vseh rastlin. Z opraševanjem vzdržujejo biološko raznolikost in ravnovesje v naravi. Le oplojen cvet namreč da kakovosten sadež ali plod in predvsem plodno seme, ki bo imelo v sebi moč, da lahko skali nova rastlina in se torej vrsta nadaljuje. Od uspešnega opraševanja je odvisno tudi razmerje med kvaliteto in količino ali donosom bodisi mnogih poljščin kot sadja. Toda v zadnjem letu so v Združenih državah Amerike in tudi v Evropi ugotovili nenavadno visok odstotek umiranja čebeljih družin. (Umiranja, da. V slovenščini namreč druge živali poginejo, čebela

skih sredstev, onesnaženje zraka, ob tem pa seveda podnebne spremembe in prisotnost gensko spremenjenih rastlin. Tudi samo kmetijsko okolje in način sodobnega kmetovanja čebelam nista naklonjena, saj v krajih, kjer so zelo razvite monokulture, se pravi gojenje le ene vrste poljščin, lahko ostanejo čebele brez hrane, ko določena poljščina odcveti. Tudi travniki zaradi pogoste košnje čebelam in drugim žuželkam opraševalkam ne nudijo več veliko hrane. Zaradi ostre poletne suše, ki se ponekod ponavlja, je paša skromna in čebelje družine se ne morejo ustrezno razviti zaradi pomanjkanja cvetnega prahu. Zaradi večje otoplivitve tudi pravi kostanj in nekatere druge pozno cvetoče medovite poletne rastline prej odcvetijo in čebele ostanejo brez hrane, tako da jim morajo čebe-

pa umre, kar veliko pove o odnosu, ki ga je imel naš človek do te koristne žuželke.) Po mnenju entomologov, ki iščejo razloge za ta pojav, je treba tako drastično upadanje pripisati vse večji zmedbi, ki jo v naravi povzročata elektromagnetsko onesnaževanje, ki ga povzročajo oddajniki mobilne telefonije in daljnovidni. Čebelam škodujejo tudi neodgovorna uporaba nekaterih fitofarmaceut-

larji na jesen dokrmili s sladkorno raztopino, da lahko prezimijo. Od nastopa varoe, se pravi od začetka 80 let prejšnjega stoletja, je veljalo, da pozimi propade približno 10% čebeljih družin, v zadnjih nekaj letih pa se ta odstotek po vsem svetu drastično dviguje. Lani so v ZDA izgubili od 60 do 70% čebel, kar je močno vznemirilo širšo javnost, manj dramatične, a vendar izredno hude so bi-

le tudi izgube v Nemčiji in Franciji. V vseh teh državah so ugotavljali, da je mogoče pripisati tako hude posledice splošni ošibitvi čebel, ki trpijo zaradi elektromagnetnega one-

snajenja in sledov pesticidov, ki so tem žuželkam škodljivi tudi v izredno nizki koncentraciji. V Italiji je vsedržavna čebelarstva zveza že lani pozivala vlado, naj umakne s tržišča nekatera sistemska škropila, ki jih uporabljajo v vinogradništvu in tudi na koruznih poljih; gre za pripravke, ki delujejo na osnovi aktivnih učinkovin, kot so Fipronil, Imidacloprid, Thiametoxan in Clothianidin.

Kmetijske stanovske organizacije pa so pred kakim tednom ponovno opozorile na ta problem, češ da je od zdravja čebeljih družin odvisna približno 1/3 kultur. V minulem letu je v Italiji propadlo približno 200.000 panjev, kar naj bi po nekaterih izračunih, mimo manjše proizvodnje medu, povzročilo za kakih 225 milijonov evrov škode v drugih kmetijskih panogah, zaradi slabše oprašitve sadja in poljščin, kot so sončnice, soja, oljna repica ali mnoge zelenjadnice, kot npr. buče in bučke, melone in kumare ali lubenice. Čebele so tudi odločilne pri opraševanju lucerne in drugih detelj, ki so bistvenega pomena za uspešno pridelavo krmil, ki so potrebna za živinorejo.

V Italiji je po ocenah Združenja čebelarstev približno 1 milijon panjev, ki so dokaj enakomerno porazdeljeni po vsej državi. Zanimiv je tudi podatek, da se poklicno s čebelarstvom ukvarja 7.500 čebelarjev, izredno visoko pa je število malih čebelarjev, ki oskrbujejo le po nekaj panjev. Na Tržaškem npr. šteje konzorcij čebelarjev kakih 100 članov, poklicno pa se s čebelami ukvarjajo le trije - štirje. Kakorkoli že na vsedržavni ravni naj bi bila letna proizvodnja medu in drugih čebeljih proizvodov vredna okrog 25 milijonov evrov.

Zelo skromen pa je odstotek porabe medu v Italiji. V povprečju naj bi namreč vsak državljan zaužil na leto le kakih 400 gramov strdi.

POGOVOR Jana Pečar

"Z dosedanjim opravljenim delom smo zadovoljni"

Kulturno društvo za umetnost Kons bo v kratkem imelo občni zbor, na katerem bo zasnovalo smernice za prihodnje delovanje, ki postaja čedalje bolj zahtevno zaradi vedno bolj živahne društvene dejavnosti. Pravna predstavnica društva Kons Jana Pečar nam je zato predstavila nekaj ključnih izhodišč, ki bodo na dnevnem redu občnega zbora, hkrati pa nam je predstavila lanske načrte, ki jih je društvo suvereno izpeljalo.

Kulturno društvo za umetnost Kons je v letu 2007 izvedlo prvo poskusno sezono razstavne dejavnosti v galeriji v Narodnem domu, hkrati pa se je preizkusilo tudi v drugih pobudami izven našega ožjega zamejskega prostora.

Začnimo kar pri galeriji Narodnega doma.

Društvo Kons je v sodelovanju s Slovenskim klubom posvetilo slovenskim umetnikom, ki so zaznamovali tržaško likovno področje v drugi polovici 19. stoletja, debatno srečanje, to je predavanje o priznanem kulturniku, slikarju - akvarelistu in karikaturniku Robertu Hlavatyju. Posebno pozornost je društvo Kons, v sodelovanju s Fotovideo Trst 80, posvetilo razstavi in natečaju ob stoletnici rojstva slikarja in grafika Lojzeta Spacala. Pobuda Hommage Spacalu je bila res odmevna iniciativa, na katero se je odzvalo dvainpetdeset ustvarjalcev iz Slovenije, Italije in Hrvaške. Žirija, ki so jo sestavljali Marino Baldini, Giulio Montenero, Alessandro Quinzii, Fulvia Zudič ter vnuka pokojnega umetnika Tanja in Martin Spacal, je nagrado podelila ex equo Pavlu Hrovatinu in Franku Vecchietu. Po prvi uspešni izvedbi, ki je potekala v prostorih Narodnega doma v Trstu, se je razstava jeseni selila še v Štanjel v prostore razstavišča Stolp na vratih ter v Storževno galerijo in v Štandrež pri Gorici v dom Andreja Budala. Med pobudami, ki so stekle v tržaškem Narodnem domu,

bi dodala še razstavo del koroškega rojaka - umetnika Karla Vouka. Ob tej priložnosti je Založništvo tržaškega tiska predstavilo knjigo Bededolomnice. Novejše literarno ustvarjanje na Koroškem.

Kaj pa razstava fotografij Mete Krese?

Med programskimi cilji društva Kons je bila tudi predstavitev tržaškemu občinstvu umetnikov iz matične domovine. V ta vsebinski sklop je sodila fotografska razstava fotografije in novinarke Mete Krese. Razstavo z naslovom Fotografije borbe in dela je Kons priredilo v sodelovanju s Fotovideo Trst 80. Dodala bi tudi dejstvo, da je

kar nekaj mladih, ki so se v teh letih s svojim prizadevanjem izkazali, kar pomeni, da bo Vecchietta mogoče zamenjal kak mlajši član.

Kam se usmerjajo prihodnji načrti društva Kons?

Gotovo bomo nadaljevali po začrtani poti: prirejali bomo razstave v Narodnem domu, želimo hkrati izboljšati ponudbo naše spletne strani, kar lahko omogoča večjo povezanost našega članstva in primernejši stik z javnostjo nasploh.

Na občnem zboru bomo zasnovali smernice za naprej. Podčrtali bomo dejstvo, da je društvo Kons dejavno tako na Tržaškem kot na Goriškem in

Videmskem: poudarili bomo deželne razsežnosti našega gibanja. K temu bomo morali priti še vprašanje umetnikov italijanskega porekla v naši deželi, Sloveniji in na Hrvaškem, ki so izrazili željo, da bi pristopili k našemu društvu. Občni zbor se bo moral zato izreči o tem, kakšno smernico obdržati glede vstopa umetnikov tuje narodnosti.

O prihodnosti društva bomo pač razglabljali po občnem zboru. Vprašali bi vas še za osebno noto: ali ste z dosedanjim delom zadovoljni?

Marsikateri član in odbornik meni, da smo si pri našem delovanju zastavili previsoke cilje, ki smo jih s prevelikim naporom zasledovali. Če se pa ozremo po prehojeni poti in odmislimo težave in trenja, ki so se včasih med nami porajala, si lahko nedvomno pripišemo velika zadoščenja. Glede na to, da smo začeli urejevati galerijo Narodnega doma v partnerstvu z ostalimi organizacijami, da smo izpeljali evropski projekt Interars, da smo okreplili stike s sorodnimi društvi v Sloveniji in drugod po deželi, res z lahkim srcem izjavim, da je bilo delovanje društva Kons uspešno.

Igor Gregori

Foto IG

Na pobudo Urada Republike Slovenije za mladino Družinski filter zoper škodljive informacije in vsebine na internetu

Tudi v Sloveniji je vedno bolj aktualno vprašanje, kako uporabnike spleta oz. interneta zaščititi pred zlorabami in škodljivimi vsebinami omenjenega vira informacij z vsega sveta. V ta namen je največji slovenski iskalnik Najdi. si v sodelovanju z Uradom Republike Slovenije za

mladino razvil družinski filter. Le-ta omogoča staršem, šolam in drugim izobraževalnim ustanovam, da otroke in mladino varujejo pred vsiljivimi in nezaželenimi spletnimi vsebinami. Otrokom in mladini tako omogoča prijazno in varno uporabniško izkušnjo na svetovnem spletu.

Namen družinskega filtra je preprečiti ogled vseh spletišč, ki prikazujejo pornografske vsebine oz. materiale o spolnosti, ki niso izobraževalne narave. Z omenjenim filtrom lahko otroci in njihovi starši pridobijo varno internetno izkušnjo na iskalniku Najdi. si.

NOVI
GLAS

GLAVNI UREDNIK Andrej Bratuž - ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 19. februarja, ob 14. uri.

Sveta dežela, prekleta dežela (3)

Domovina, vojska... in mir, ki ga vsi hočejo, a nobeden ne doseže

Zagrizenost za Izrael
"Oni nočejo miru. Tisti, ki jih vodio, nočejo miru", je zatrjevala dvajsetletna Zohar, dekle, ki živi v

razširjena. "Odraščala sem v kibucu in tukaj so me vedno učili, naj imam rada svojo domovino. Služenje vojaškega roka je lahko

imajo sicer še vedno stike, a le iz formalnih razlogov. "Pri nas je namreč zaposlenih nekaj Palestincev", nam je pojasnila Zohar. A gre za skoraj izključno profesionalni odnos, je bilo mogoče razbrati iz njenih besed.

Zagrizenost za Palestino

Izraelko in palestinsko prebivalstvo se drug drugemu izogibata. Ne moreta pa iti popolnoma drug mimo drugega. In v teh primerih se ustvarja velika napetost. Napetost, ki v svoji skrajni obliki ustvarja samomorilske atentatorje na eni strani in raketno obstreljevanje na drugi. Do bližnjega stika med obema narodoma največkrat pride na kontrolnih točkah, kjer ljudje prehajajo z ene strani na drugo, iz Izraela v Palestino in iz Palestine v Izrael. Palestinska država formalno še ne obstaja, močno zastražena pa so območja, ki jih upravljajo Palestinci. Do "izmenjav" ljudi prihaja dejansko skoraj samo enosmerno. Palestinci, ki so zaposleni na območju pod nadzorom Izraela, dobivajo posebna dovoljenja za prečkanje "meje", v obratno smer pa ne potuje skoraj noben izraelski državljan. Težko bi našli namreč kakega Izraelca, ki bi si želel iti v palestinska mesta, obkoljena z zidom. Pravzaprav je realna zaprtost "mej" za tamkajšnje ljudi vsem

točke ocenil kot zelo ponižujoče. "Palestinsko ozemlje obdaja 561 kontrolnih točk, na katerih izraelski vojniki ponižujejo naše ljudi. Izraelske oblasti bi morale bolj nadzorovati delovanje svojih enot na 'mejah' ". Palestinci se večkrat pritožujejo, da so vojniki na kontrolnih točkah zelo arogantni in zelo radi spravljaajo ljudi v nerodne položaje. Abdulah je nadaljeval: "Gre za sistematično poniževanje in demoniziranje palestinskih ljudi. Kontrolne točke nikakor niso v ponos Izraelcem, saj služijo samo temu, da čim bolj ločujejo Palestince. Varnost ljudi zaradi tega pa ni nič boljša". V nadaljevanju je pripovedoval, da morajo Palestin-

Klaustrofobični občutek kontrolnih točk

raelska verzija. Na univerzi v Tel Avivu smo srečali 24-letnega študenta Noama Pyadeja, za katerega smo med pogovorom ugotovili, da je vnuk znanega srbskega partizana in povojnega partijskega funkcionarja Moše Pijada. Noam je v izraelski vojski prebil zakonsko predpisana tri leta. Bil je aktivno soudeležen v več spopadih. O krvavem davku, ki ga dan za dnem zahteva Sveta dežela, ter o odnosih med arabskim in izrael-

sko oproščeni samo ultraortodoksnimi Judi in tisti, ki se razglašajo za pacifiste. Kdor se ogne vojske iz mirovniških razlogov, mora odsedeti nekaj dni. Poleg tega ga družba obravnava kot nekakšnega čudaka. Zato je med nami zelo malo mirovnikov. Vojaki po enotah so zelo mladi, stari so okoli 19 let. Le poveljnik je nekoliko starejši, okoli 25 let". Nabor za fante traja v Izraelu tri leta. Po tem obdobju morajo biti moški še naprej pripravljani na takojšnji vpoklic, v primeru kriznih situacij. Ko mladenci konča svoje naborniško obdobje, si navadno vzame sabatsko leto: odpravi se v svet na enoletno potovanje in se potem vrne domov kot odrasel moški. Noam je razlagal, da se je sam odpravil v Južno Ameriko ter tam potoval po dolgem in po čez. "Ravno v tem obdobju pa je počilo v Libanonu (poletje 2006, op. av.). Predčasno sem prekinil potovanje, ker sem se hotel udeležiti vojaške akcije. Žal pa me niso vpoklicali", je svoje pripovedovanje napeto stopnjeval Noam in sklenil razmišljanje z nekoliko spravnimi besedami: "Verjamem, da bo prejel slej prišlo do palestinske države. Drugače tudi ne more biti. Mi ne moremo in nočemo kontrolirati 3,5 milijonov Palestincev. Oni morajo imeti svojo državo, a najti moramo primeren način, kako to uresničiti. Želim si miru: nočem namreč, da bi moji sinovi in vnuki delali to, kar jaz delam".

/ dalje
Andrej Černič

Judovski deček na ulicah Jeruzalema

kibucu na območju Mrtvega morja. Zohar se je komaj vrnila s služnja vojaškega roka in se je zaposlila v kibucu, ki so ga ustanovili njeni starši. Da, prav ste slišali! Dvajsetletno dekle je služilo v vojski. Prisotnost nežnejšega spola v vojski je sicer tudi pri nas vse pogostejša navada. V Izraelu pa je drugače. Vojaški rok deluje z obveznim naborom vseh fantov in deklet, ki postanejo polnoletni in so torej sklenili šoloobvezno vzgojno obdobje. Mladenci služijo vojski tri leta, medtem ko so dekleta poklicana pod orožje za obdobje dveh let. Vsi seveda niso poslani na bojno polje, predvsem dekleta ne. Obstajajo namreč številne zadolžitve, za katere je odgovorna vojska in ki se neposredno ne tičejo oborožitvenih spopadov. Zohar je služila vojaški rok s prijateljico Michal: skupaj sta sklenili svojo vojaško "obveznost do domovine" in skupaj sta se nato odločili začeti odraslo življenje z delom v kibucu. Michal je sicer doma v okolici Tel

pomembno sredstvo, kako izkazati to ljubezen", je pojasnila Zohar svoje gledanje na domoljubje in državljanske dolžnosti. Navezanost na domovino je pri pripadnikih kibucev toliko večja, ker jim država nudi posebne olajšave: brezplačno jim daje v upravo velika zemljišča in jim pomaga pri upravljanju le-teh in tudi pri vzdrževanju vseh infrastruktur, ki zrastejo v kibucih. Trdna vez med pripadniki kibucev in izraelsko državo je torej logična posledica vsega tega. Zohar in Michal sta

Zamišljeni Palestinec v mestnem vrvežu

Aviva, a se je odločila za krajšo delovno izkušnjo daleč od doma. Prijateljici sta radi pripovedovali o dogodivščinah in načinu življenja v svojem okolju, poseben žar pa je osvetlil njun nasmeh, ko je pogovor zašel na tematiko vojske. Vedno sta se o tej izkušnji izražali samo v superlativih. Gre sicer za logiko, ki je nam težko doumljiva, a je med izraelsko mladino zelo

spregovorili tudi o svojem odnosu z Arabci: "Pred intifado smo bili zelo povezani z Arabci v Jerihi. Odkar pa imamo tako hude vane nasilja med Palestinci in Izraelci, se je tudi odnos med nami spremenil. Poslabšal se je in z njimi dejansko nimamo več stikov. Ne moreš se namreč sprenevedati, da se nič ne dogaja okoli tebe". S palestinskim delom prebivalstva

je skupaj z izraelskim soferjem in vodičem počakal pred obzidjem. Prestopili smo na nov, palestinski avtobus s palestinskima soferjem in vodičem ter nadaljevali pot. Neverjetno, res... Kontrolne točke so večkrat zelo nevspešna stvar. To zelo pogosto občutijo tudi Palestinci. Abdulah Abdulah, eden od vodij političnega krila Al Fatah, je kontrolne

Judovski par si ogleduje Jeruzalem v smeri Oljske gore

ci večkrat čakati cele ure pod soncem in dežjem zato, da lahko prečkajo mejno kontrolo, na sami meji pa da so prepuščeni na milost in nemilost mladih izraelskih vojakov. Rafiq Huseini, vodja kabineta palestinskega predsednika Abu Mazna, je govoril o tem, da se poniževanja dogajajo tudi na drugih področjih: "Ponižali so nas, ko nam niso dovolili, da bi se naša policija oborožila in sama preprečevala teroristične napade. Poleg tega so hudo omejili področje, na katerem naše oborožene sile lahko delujejo. Naša legalna in legitimna policija ima dostop do samo 12% območja Zahodnega brega. Pred kratkim se nam je zgodilo, da so izraelske vojaške sile vstopile v Nablus, ki je pod našim nadzorom. Prevzeli so vsa pooblastila, češ da imajo informacije o načrtih za bombni napad. Ljudje tako izgubljajo zaupanje v zmerne palestinske sile in se pridružujejo Hamasu".

Predanost vojski

Popolnoma drugačna je seveda iz-

skim prebivalstvom pa je bil zelo jasen: "Boril sem se na Zahodnem bregu in v Gazi. Boril sem se proti tistim, ki so ogrožali mene in ostale. Boril sem se proti tistim, ki so se opasali z bombo. Mi hočemo mir, dejansko stanje pa je žal drugačno". Politično se Noam opredeljuje za laburista, torej za levčarja, glede vojske pa ima zelo jasne pojme: "75% izraelskih državljanov gre v vojsko. Nabora

Kontrolna točka v Ramali - napetost na višku

Za zasluge pri jadrnem klubu Sirena Bloudkova plaketa Brunu Bogatcu

Vsako priznanje, ki ga prejmejo naši ljudje v Sloveniji, je za slovensko narodno skupnost v Italiji še posebno dobrodošlo. Tako smo se prejšnji teden zelo veselili tudi Bloudkove plakete, ki sta jo v ljubljanskem Grand Hotelu Union minister za Šolstvo in Šport Republike Slovenije Milan Zver ter predsednik Slovenske olimpijske akademije in odbora za podeljevanje Bloudkovih nagrad Miro Cerar podelila Brunu Bogatcu, trenerju jadrnanja pri Tržaškem pomorskem klubu Sirena. Križan Bruno Bogatec, ki bo avgusta dopolnil sedemdeset let, je vse življenje povezan z morjem in jadrnanjem. Sam je tekmoval za SVBG in za barkovljansko Sireno, kjer je nato kot trener in športni vodja vzgojil več generacij odličnih tekmovalcev in tekmovalk.

Vrhunec je dosegel pri vodenju hčerke Arianne (ki je Bloudkovo plaketo dobila leta 1992), vsem dobro znane jadrnalke, ki je (poleg na šestnajstih svetovnih in treh evropskih prvenstvih) v razredu Evropa sodelovala na dveh olimpijskih igrah: v Barceloni leta 1992 je bila osma, v Atlanti štiri leta kasneje pa dvanajsta. V državnih vrh in reprezentanco pa je med drugimi pripeljal še številne svoje varovance: Andreja Močilnika, Aleša in Katjo Omari, Davorina Starca,

Aleksandra Panjeka, Natašo Valentič in še bi lahko naštevali. "Za pomemben prispevek k razvoju in popularizaciji jadrnanja ter celotnega zamejskega športnega gibanja v Italiji", piše v utemeljitvi za njegovo priznanje. In res Bogatec še danes vztraja pri treniranju mladih Sireninih rodov.

Z leve: Milan Zver, Bruno Bogatec in Jure Kufersin

Njegovi jadranci ga imajo radi kot natančnega učitelja in moža z

odločnim, toda hkrati pokroviteljskim pristopom. Takega zelo cenimo tudi novinarji: prijazni Bruno zna namreč vedno trezno analizirati opravljeno delo in rezultate svojih varovancev. Njegove pohvale dejansko veljajo dvojno, saj zna biti hkrati zelo kritičen in nikoli ne zamoči morebitnih neuspehov. Vedno znova poudarja pomen vztrajnega dela v tako posebnem in težaškem športu, kakršno je jadrnanje, še posebej v posameznih klasah, kjer je tekmovalcev ure in ure sam na morju. Poleg Bogatca so Bloudkove plakete letos prejeli še športni organizator Jože Bratuž, namizno-teniška invalidka Andreja Dolinar, deskar na snegu Rok Flander, športna delavka na področju rekreacije Jolanda Kromenč, metalec kladiva Primož Kozmus, body-builder Duško Madžarovič, strelec Janko Melanšek, Sahistka, kegljašica in aktivna na področju športa za invalide Silva

Razlag ter športna organizatorka Andreja Sever. Še bolj prestižna Bloudkova priznanja pa so za preteklo leto 2007 prejeli rokometni strokovnjak Marcel Djurdjevič, vrhunska smučarska tekačica Petra Majdič in športni sodnik, trener in športni novinar Stane Trbovc. Bloudkova priznanja podeljujejo najzaslužnejšim športnikom in športnim delavcem že od leta 1965 11. februarja, na obletnico rojstva (1890) idrijskega inženirja, ki je bil hkrati športnik, konstruktor letal in je zgradil tu-

di smučarsko skakalnico v Planici (umrl je leta 1959 v Ljubljani). Nagrade slovenskim športnikom, odbornikom in društvom iz Italije niso novost, saj je že leta 1966 plaketo dobilo športno združenje Bor, od leta 1983 pa je skoro vsako leto po ena nagrada ali plaketa rezervirana za naše rajstvo. Lani jo je prejel trener kotalkanja pri openskem društvu Polet Mojmir Kokorovec, mentor Tanje Romano, kateri so plaketo podelili leta 2003.

HC

HOKEJ IN LINE

A1 liga: Edera - Polet Kwins Zadrzna kroška banka 12:4

NOGOMET

Elitna liga: Vesna - Casarsa 5:2, Palmanova - Juventina 0:0

Promocijska liga: Mariano - Kras Koimpex 0:1

1. amaterska liga: Azzurra - Primorje Interland 0:2, Gallery - Sovodnje 2:3, Primorec - Panziona 1:3

2. amaterska liga: Moraro - Zarija/Gajo 0:2, amaterska liga: Romana - Mladost 2:1

KOŠARKA

C liga: Limena - Bor Radenska 58:64

C2 liga: Jadran Mark - Ardita 81:73

D liga: Breg - Isontina 83:54, NAB - Kontovel/Sokol 71:65

ODBOJKA

Ženska C liga: Libertas - Sloga List 3:1

Moška C liga: Sloga Tabor Televisa - Natsonia 1:3, Soča ZBDS - Prata 3:2, Val Insa - Buia 0:3

Ženska D liga: Pasian - Kontovel 0:3, Govalley Kmečka banka - Cordenons 2:3, Bor/Breg Kmečka banka - Manzano 3:2

Moška D liga: Cordenons - Olympia Tmedia 0:3, Sloga - Rigutti 3:2

Odrpito pismo

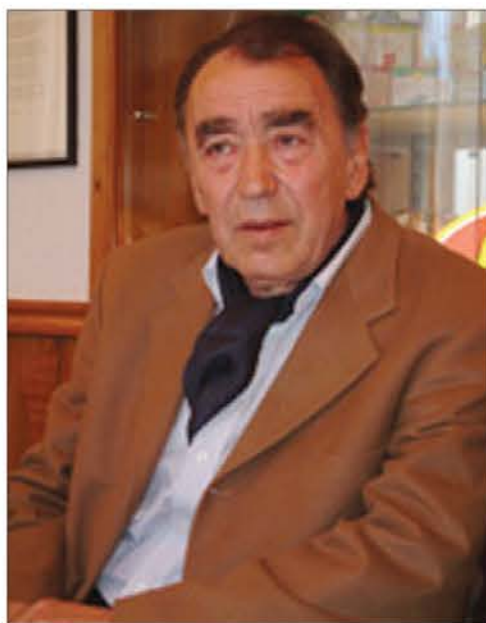
Naj mi Milan Rakovac ne zameri

Naj mi Milan Rakovac, pišec sobotnih kolumn v Primorskem dnevniku, ne zameri, če se po kakšnem letu premora ponovno oglašam, in tokrat na straneh Novega glasa, a njegovo trijezično muziciranje z najrazličnejšimi priveski v kar se da polomljenih jezikih in spačenihih narečjih je zares šlamparija brez primere, ki s Tomizzovim duhom, vsaj jezikovnim, nima kaj opraviti. Po tej plati, se bojim, kolumnist Tomizzo grdo zlorablja in vprega v svoj voz, namesto da bi šel spoštljivo za njegovim ali se povzpeli in stopil nanj. Ta udobna metoda je pravzaprav precej v rabi. Poznam nekaj kristjanov, ki rajši vidijo ali mislijo, da je Bog na njihovi strani, ko da bi se zares potrudili in ponižno stopili sami, pa čeprav ni vedno lahko, na njegovo stran. Močno dvomim, da bi bil Fulvius vseh Rakovacev esperanto – pardon – desperanto, saj bolj obupne (z) mešanice ni niti moč skup spraviti. Predlagam jo za Guinnessovo knjigo rekordov.

No, med prebiranjem njegovih večkrat še kar bistrih sobotnih prispevkov, berem jih precej vztrajno tudi iz radovednosti, da ugotovim, ali se je... jezično kaj poboljšal ali stagnira ali njegov žargon strmoglavno drsi navzdol, ko mu pa živ krst ne oporeka in praktično sme, kar se mu zljubi – vse tako kaže, samo on, kdove zakaj, to bi bilo treba najbrž vprašati

glavnega urednika –, mi kar naprej pride na misel Lelja Rehar. Zdi se mi, da se gresta z omenjeno gospo tedensko... Dr. Jakylla in gospoda Hyda. Lelja s svojo rubriko Bogatimo svoj jezik se zavzeto trudi, da se naučimo lepega jezika, Rakovacevi prišpevki pa so očitno s težnjo uničimo vse jezike, naredimo iz njih neužitni cocktail, čeprav je ta razdiralni namen najčesče le implicitno izpovedan, razviden pa vedno. Povejmo še bolj po domače s slovenskim reklom ali inačico o sveti Klari, ki, kar čez dan zašije, ponoči razpara. Lelja se gre pač konstruktivno boljšo polovico te svetnice, in sicer tiste, ki marljivo šiva, krpa in veze. Tako slovenščino kot italijanščino. In bogati naš jezikovni zaklad – il nostro bagaglio linguistico. Rakovac pa si je naložil na grbo destruktivno vlogo ali nalogo, da tisto, kar je podnevi zašito, stakano in poštikano, ponoči neusmiljeno (raz)para. Primer, eden izmed tisočerihi: Njemu ni niti malo mar, če devico orleansko (Jeanne) spremeni v orleanskega devičnika (Jean). Če italijanski izraz insomma piše inssoma, nimam pojma, v katerem narečju. Nam bo kdaj razodel, kam pravzaprav sodi? O italijanskih obvezno pisanih naglasih bolj malo ve ali se nanje veselo požvižga, prav tako o podvojenih soglasnikih, ki jih piše,

kamor ne spadajo, in opušča, kjer brez njih ne gre. Itd. itn. Preveč pogrešk za kratek opozorilni članček, z milo prošnjo, naj bo

bolj pazljiv, vsaj iz obzirnosti do bralcev in iz spoštovanja do jezikov. Rad tudi narečnim besedam pritika pridevnike v zbornem jeziku in obratno, knjižne jezike zasuka narečno, da navedem le nekaj primerov, ki v njegovih člankih kar mrgolijo. Zanj vse prav pride, tutto fa brodo, glavno je, da je dovolj spremešano in popačeno. Le do svojega hrvaškega jezika in menda hrvaško obarvane istranščine zna biti še kar ko-

rekten in kavalirski, se mi zdi. Zvenita mi vsaj veliko lepše od njegove slovenščine in italijanščine z dodatki v obeh dialektih, a se utegnem motiti, ker premalo poznam oboje. Da ne gre pri njem, kot se rado dogaja, za prikriti oziroma podzavestni patriotizem, ki bi ga nam zameril in ga proglasil za kleti nacionalizem, kar pa raste domoljubnega na njegovi njivici, ni graje vredno? Vse je mogoče. Ali je pravilnost le posledica, ker je svojega jezika še najbolj več, za druge pa se bolj malo, da ne rečem nič, ne potrdi, znano je namreč, da so jeziki nekaj težkega, da se jih moraš kar naprej učiti in učiti in kar nenehno učiti, če hočeš kaj zares znati, ne le za silo žlobudratija v tri dni, kot rad počenja on, in potem nam to napol neužitno kašo ali... rahlo pri-smojeni kuskus po njegovem receptu prostodušno servira, češ: saj je zanje - to smo mi -, ki so taki zajčki, da si niti ne upajo zaviliti, kaj še protestirajo, vse čudovito in okay, kar napišem. Lahko celo stopim jezikovno za nekaj klinov in stopničk še niže in ne bodo rekli mu. Kar neverjetno strpni in potrpežljivi. Kakšne idealne bralce imam, le do tega jih moram še pripraviti, da mi bodo javno zaploskali vsaj enkrat mesečno, ne le ždeli od prvega do zadnjega kot zagonetne, morske ali sladkovodne ribe v akvariju in iz okroglastih pa srčasto nabreklih ustec spuščali skoraj neslišne zračne mehurčke: pok, pok, pok. In amen, buh z vami.

gostni, razen mene, ki sodim med nemirne in nepomirljive duhove, - že čisto na začetku ugotovili, da njemu, enkratnemu privilegirancu, ni niti treba biti jezikovno podkovan. Lelja ne piše zanj, ni tako mogočna, le za nas, uboge pare in nevedne staroselce, njega nihče ne lektorira, nihče ne korigira, vse je čisto zlato, kar napiše, kaj še, da bi ga kaka jezikoslovka dajala po službeni dolžnosti na Prokrustovo posteljo in mu postavljala pike na i in strešice, da mu ne bi ploha zalila hiše ali ji streho odnesel vihar. Predstavljam si, da gospa Lelja njegovih besedil niti s pogledom ne ošine iz previdnosti in svetega strahu, da ne zapade... neodoljivi (sic!) skušnjavi, da bi na glas ne izustila kakšne bridke in kakšno pikro še dodala, da ji ne bi očitali skoposti. Morda pa tudi ona tako trdovratno molči in se nadvse modro ne vmešava v "tuje fate" za ohranitev ljubega miru (in tudi prepotebne rubrike na straneh Primorca), bog ne daj kaj takšnega, in mamka nebeska! Zaradi enega tujega grešnika ne sme trpeti celo občestvo. On kot gostujoče pero je izjema pri Primorskem dnevniku, njemu je že a priori vse dovoljeno, seveda v Tomizzovem duhu, ki že dosti ali precej zaudarja po neprezračnem prostoru, kjer je preveč vsakršnega, silno vprašljivega in jezikovno razpuščenega pa nedisipliniranega miselnega prometa. On sme, kar mu pade in ne pade na misel, in tudi kar zdrkne mimo misli in štrbunkne direkt na plodna slovenska tla – italijanska in hrvaška so desetkrat manj... permisivna in produktivna! Ne pustijo vsakemu piscu, ne glede na njegov sloves, da vnaša zmedo in šaro na njihove strani -, pa naj gre za zgoraj že omenjeno devico ali devičnika, za laški niente, ki ga Rakovac piše gnente in drugič

njente, za tutto brusa ali tuto brucia, pa za vrsto - genre, ki je v francoščini kot v italijanščini moškega spola, on ga pa spremeni v ženskega in napiše una genre d'vie, tudi z odvečnim apostrofofom in z manjkajočo črko e (un genre de vie - un genere di vita, vrsta ali način življenja). Jezik mu je očitno deveta brigada, a če hoče biti po vsej sili poliglota, nihče mu ne brani, a naj se nemudoma vpiše na kakšen dodatni tečaj, da ne bo izpadel tako klavrnno, kakor izpada, ali naj le konzultira kakšen slovar, svetujem mu vse po vrsti: slovenskega, da nam ne bo švedral materinščine; italijanskega, da ne bo pisal s pravopisnimi napakami tipa: ansisi una psychologia colettiva; francoskega pa narečne, da mu ne bo treba več pisati fonetično - v srbskem slogu, "piši, kakor bereš": rišolto, inšoma, šubito, aritišti, krokante, truki, manganeli, eko kua, altroke, ačajerije, Ungeriči, šperajmo i budimo pacjantani in tako dalje v nedogled. Z blagohotnim žegnomo, pravzaprav s... nerazložljivo potuho skrajno prizanesljivega in naravnost očetovskega razumevajočega glavnega urednika, tako predzadnjega (Brezigarja) kot tudi zdajšnjega (Udoviča). Jaz se vseeno sprašujem, dolgoročno mišljenje..., čemu služi in komu sta v prid ta pretirana in nedopustna lingvistična toleranca in ohlapnost? Primorskemu dnevniku prav gotovo ne in v bistvu niti piscu kolumn. Malo poklicne rigoroznosti bi koristilo obema partnerjema. V splošno zadovoljstvo bralstva in za dvig kvalitete dnevnika. A kaj, ko... chi pol pol e xe mato chi che no vol e no ciol. Bolj poceni ni mogoče priti skoz. Ni sploh nevarnosti, da bi se na "to vižo", brez jezikovnega naprežanja, avtor pretegnil ali dobil možgansko kilo!

Jolka Milič

TEČAJI '08

deželni katalog permanentnega izobraževanja

- Komu je namenjen:** celotnemu prebivalstvu v delovni dobi (v starosti od 18. do 64. dopolnjenega leta), ki ima bivališče v Furlaniji-Juljski krajini. Oba pogoja morata biti izpolnjena na dan vpisa. Stopnja izobrazbe ni pogoj za vpis
- Vpisnina:** znaša 1,00 euro za vsako uro izobraževanja
- Trajanje in obdobje izvajanja:** najmanj 40-urni tečaji, začenjajo se meseca februarja 2008, odvijajo se dvakrat tedensko, običajno v večernih urah
- Sedeži:** tečaji se odvijajo na didaktičnih akreditiranih sedežih SDZPI-IRSIP v Trstu, Gorici in Špetru.
- Informacije:** www.sdzpi-irsip.it, ts@sdzpi-irsip.it, go@sdzpi-irsip.it, ud@sdzpi-irsip.it
- Vpisovanje:** od 18. februarja 2008 v tajništvi v Trstu, ulica Ginnastica 72 (040 566360) in Gorici, Verdijev korzo 51 (0481 81826) z urnikom 9.00-13.00 od ponedeljka do petka, ter v tajništvu v Špetru, ulica Alpe Adria 61 (tel. 0432 727349) od ponedeljka do četrta od 14.00 do 19.00 in v petkih od 8.00 do 13.00

JEZIKOVNO PODROČJE

- Slovenščina (3 stopnje po 80 ur vsaka)
- Hrvaščina (2 stopnji po 80 ur vsaka)
- Angleščina (3 stopnje po 48 ali več ur glede na izbrano stopnjo)
- Nemščina (2 stopnji po 48 ali več ur glede na izbrano stopnjo)

RAČUNALNIŠKO PODROČJE

- Priprava na Evropsko računalniško spričevalo (4 izvedbe po 48 ali več ur glede na izbrano izvedbo)
- Iskanje in izmenjava podatkov on line (48 ur)
- Uvod v Web Publishing (48 ur)
- Realizacija spletnih strani (48 ur)

PODROČJE SPODBUJANJA IN ŠIRITVE INOVACIJ

- Prostorsko upravljanje in tehnike sonaravnega inženirstva (40 ur)
- Komunikacija in tehnike dela v skupini (48 ur)
- Gledališka animacija (80 ur)
- Izobraževalna kmetija (42 ur)
- Načrtovanje kurilnih naprav na lesno biomasa (42 ur)

PODROČJE UPRAVLJANJA

- Osnove knjigovodstva (80 ur)
- Upravljanje kmetijskega podjetja (40 ur)

KMETIJSKO PODROČJE

- Oljkarstvo (40 ur)
- Vinogradništvo in enologija (40 ur)
- Čebelarstvo (40 ur)
- Biološko sadjarstvo v gorskih območjih (41 ur)
- Predelava prašičjega mesa (42 ur)

naložba za tvojo prihodnost

www.sdzpi-irsip.it

Nove metode v vzgoji mladine Avtoritarnost ali strpnost: Katero pot izbrati?

Pred kratkim so nemška javna občila objavila novico, da je Deželni urad za mladino v Hessenu poslal v Sibirijo šestnajstletnega mladeniča, da bi se naučil v bolj zahtevnih življenjskih razmerah obvladovati svoje agresivne nagnone in da bi postal popolnoma samostojen in sam oblikovalec svojega življenja. Mladenič je namreč večkrat fizično napadal vrstnike in profesorje v šoli, doma pa je grozil lastni materi. Vse vzgojne ustanove in metode so bile pred njim nemočne. Tudi psiholog mu ni prišel do živga. "To je njegova zadnja možnost," je povedal Stefan Becker, socialni delavec deželnega urada. Deželni urad se je pogovoril s šolskim osebjem, s starši in nazadnje tudi s samim mladeničem, ki je privolil v to. Več časa so iskali primeren prostor in nazadnje je izbira padla na Sedelnikovo, vas pet tisoč prebivalci sredi Taige, severno od večjega mesta Omsk. Tu sedaj mladenič živi brez televizije, interneta in telefona. Če hoče imeti ogrevano hišo, si mora sam posekati drva v skladišču. Do šole ima približno 2,5 kilometra in pot mora prehoditi peš pri temperaturi minus 40. Njegov oskrbnik zna nemščino in ruščino, tako da mu lahko pomaga pri učenju. "V odnosu z drugimi se ne bo več mogel izmuzniti. Tako se lahko sooči s sa-

mim seboj in se nauči reševati konflikte. Moramo dati otroku priložnost, da sprejme odgovornost nase in okuša slast, da pripelje uspešno do konca to, kar si je zastavil za cilj," je povedal hessenski minister Roland Koch, ki je odgovoren za projekt. Deželni urad je iz Nemčije poslal v Sedelnikovo in v bližnje vasi že več otrok v starosti od deset do šestnajst let, ki so imeli težave v obnašanju. Otroci ne živijo skupaj; z njimi je odpotovalo tudi pet strokovnih spremljevalcev, ki jim pomagajo pri osebnih in 'strokovni' rasti. Ob delu se tudi izobražujejo: berejo, se pogovarjajo, premišlujejo o svoji izkušnji. To je eden izmed projektov, ki so jih začele pred kratkim uvajati severnoevropske države, "da bi dale možnost agresivni mladini se povrniti v normalno življenje." Ali so vzgojne ustanove spremenile način dela? Ali se končuje doba razumevajočih staršev, ki se izogibajo

vsakovrstne kazni, da bi na kak način ne "ranili" ali "ponižali" otrok? Mogoče se odrasli zavedajo, da kazeni ni samo ovira ali rušenje osebnosti, temveč da lahko prispeva tudi k boljši rasti mladostnika. Velika pomankljivost današnje vzgoje, posebno družinske, je v tem, da odrasli, zlasti starši, ne naučijo mladih odrekanja. Kdor pa ne zna v pravem trenutku reči "ne", ne bo znal tudi reči "da". Življenje nas vsak dan uči, da je naša svoboda omejena, te omejitve moramo upoštevati, če hočemo dobro sebi in drugim. Danes pač ni moderno govoriti ne o omejitvah ne o vrednotah. Tisti, ki se mladim posmehujejo, soustvarjajo pogoje, da je danes mladina tako izpostavljena mamilom. Kaj pa šola? Se je tudi tu kaj spremenilo v zvezi z nasiljem? Pred kakim letom je italijansko šolsko ministrstvo odobrilo nov zakon in na novo uvedlo oceno v vedenju. Tudi učno osebje ima svoje težave: veliko mladih učiteljev dela le za določen čas in v poletnem roku sploh ne dobiva plače, država štedi z denarjem, ko je na vrsti šola ipd. V letu 2007 je šolsko ministrstvo aktiviralo zeleno telefonsko številko, da bi zaustavilo val nasilja. V desetih mesecih je prejelo 12.874 telefonskih klicev. Klicali so v glavnem starši in učitelji ter prosili za pomoč.

Karlo Nanut